

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

UPRAVA ZA IZVRŠEVANJE
KAZENSKIH SANKCIJ

LETNO POROČILO 2000

Ljubljana, maj 2001

Vsebinsko in oblikovno uredila: Nataša Magister

Jezikovni pregled: Danilo Mencej

Natisnjeno v 150 izvodih.

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, Ljubljana

UPRAVA RS ZA IZVRŠEVANJE KAZENSKIH SANKCIJ

Tivolska 50 (13. in 14. nadstropje), Ljubljana

Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij je organ v sestavi Ministrstva za pravosodje in je organizirana v 9 sektorjev:

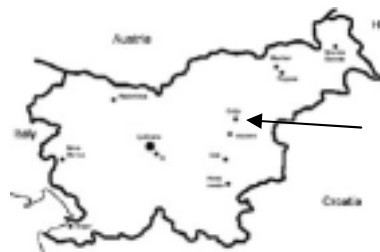
1. Sektor za splošne, pravne in ekonomske zadeve,
2. Sektor za tretma,
3. Zavod za prestajanje kazni zapora Dob z odprtim in polodprtim oddelkom Slovenska vas,
4. Zavod za prestajanje kazni zapora Ig,
5. Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje,
6. Zavod za prestajanje kazni zapora Koper z oddelkom v Novi Gorici,
7. Zavod za prestajanje kazni zapora Ljubljana z oddelki v Novem mestu, Radovljici in odprtim oddelkom Ig,
8. Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor z oddelkom Murska Sobota in odprtim oddelkom Rogoza,
9. Prevezgojni dom Radeče.

ZAVODI ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA - kapaciteta, kategorije zaprtih oseb**ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA DOB (moški)**

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci (moški)
Kapaciteta: 289

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA IG (ženski)

Kategorije zaprtih oseb: Obsojenke, pripornice in ženske kaznovane z zaporom v postopku o prekršku, mladoletnice obsojene na mladoletniški zapor
Kapaciteta: 77

ZAVOD ZA PRESTAJANJE MLADOLETNIŠKEGA ZAPORA IN KAZNI ZAPORA CELJE

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku, mladoletniki obsojeni na mladoletniški zapor
Kapaciteta: 94

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA KOPER

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 76

ZPKZ Koper ODDELEK NOVA GORICA

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 32

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA LJUBLJANA

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 128

ZPKZ Ljubljana ODDELEK RADOVLJICA

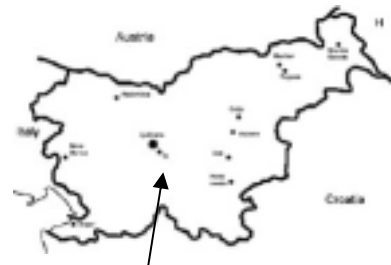
Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 22

ZPKZ Ljubljana ODDELEK NOVO MESTO

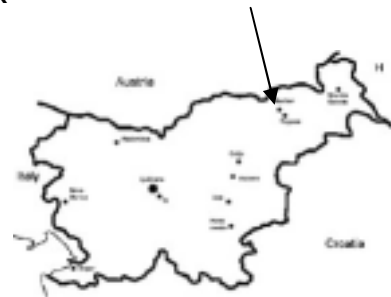
Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki/ce, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 35

ZPKZ Ljubljana ODPRTI ODDELEK IG

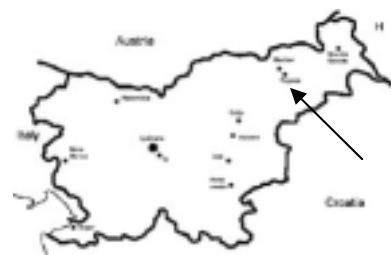
Kategorije zaprtih oseb: obsojenci
Kapaciteta: 27

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 148

ZPKZ Maribor ODPRTI ODDELEK ROGOZA

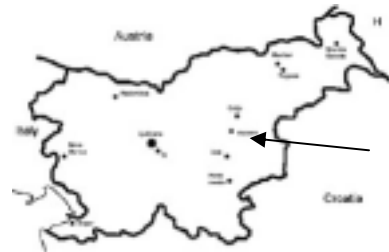
Kategorija zaprtih oseb: obsojenci
Kapaciteta: 36

ZPKZ Maribor ODDELEK MURSKA SOBOTA

Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki/ce, osebe kaznovane z zaporom v postopku o prekršku
Kapaciteta: 40

PREVZGOJNI DOM RADEČE

Kategorije zaprtih oseb: mladoletniki/ce, ki jim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom
Kapaciteta : 68

Vsebina

<i>PREDGOVOR</i>	13	
1. PRIKAZ POMEMBNEJŠIH AKTIVNOSTI UPRAVE V LETU 2000		15
2. STATISTIČNI PODATKI	17	
2. 1. Skupno število vseh zaprtih oseb v letu 2000	17	
2. 1. 1. Podatki o gibanju števila vseh zaprtih oseb po zavodih	17	
2. 1. 2. Podatki o gibanju števila vseh kategorij zaprtih oseb	18	
2. 2. Obsojenci in obsojenke	21	
2. 2. 1. Podatki o gibanju števila obsojencev in obsojenk	21	
2. 2. 2. Struktura gibanja priliva obsojencev in obsojenk	23	
2. 2. 3. Nastop kazni novosprejetih obsojencev in obsojenk	23	
2. 2. 4. Struktura odliva obsojencev in obsojenk s prestajanja kazni	24	
2. 2. 5. Odpust obsojencev in obsojenk s prestajanja kazni	25	
2. 2. 6. Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev in obsojenk po predkaznovanosti	25	
2. 2. 7. Struktura obsojencev in obsojenk po vrsti storjenih kaznivih dejanj	26	
2. 2. 8. Struktura obsojencev in obsojenk na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih po dolžini kazni	27	
2. 2. 10. Izrečene stranske kazni in varnostni ukrepi	28	
2. 2. 11. Prevzem izvršitve kazni zapora po mednarodnih pogodbah	29	
2. 2. 12. Obsojenci, obsojenke, mladoletniki – tujci	29	
2. 3. Osebe, kaznovane v postopku o prekršku	30	
2. 4. Priporniki	33	
2. 5. Obsojenci, obsojeni na mladoletniški zapor, ter mladoletniki v prevzgojnem domu	35	
2. 5. 1. Podatki o gibanju števila mladoletnikov v zavodu za prestajanje mladoletniškega zapora in prevzgojnem domu	35	
2. 5. 2. Priliv mladoletnih oseb v mladoletniški zapor in prevzgojni dom	36	
2. 5. 3. Nastop kazni v mladoletniškem zaporu in nastop ukrepa v prevzgojnem domu	36	
2. 5. 4. Struktura mladoletnih obsojencev na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih po dolžini kazni	37	
2. 5. 5. Struktura mladoletnikov na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih v letu 2000 po starosti	37	
2. 5. 6. Odpust iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma	38	
2. 5. 7. Odliv oseb iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma	38	
2. 5. 8. Obsojenci, obsojeni na mladoletniški zapor	39	
2. 5. 9. Mladoletniki v prevzgojnem domu	39	
3. TRETMA ZAPRTIH OSEB	41	
3. 1. Strokovno delo z zaprtimi osebami	41	
3. 1. 1. Organizacija in oblike strokovnega dela v zavodih	41	
3. 1. 2. Nameščanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov v režime oziroma oddelke prestajanja kazni	42	
3. 1. 3. Bistvene novosti glede prestajanja kazni (12. in 13. člen ZIKS)	44	

3. 2. Izobraževanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov	44
3. 3. Prostočasne dejavnosti obsojencev, obsojenk in mladoletnikov	45
3. 4. Psihološka dejavnost	47
3. 5. Socialno delo in postpenalna dejavnost	48
3. 5. 1. Socialna obravnava pripornikov	48
3. 5. 2. Socialna obravnava upravno kaznovanih	49
3. 5. 3. Socialna obravnava obsojencev in mladoletnikov	49
3. 5. 4. Svetovanje v postpenalni obravnavi	53
3. 6. Zdravstveno varstvo	54
3. 6. 1. Zdravstveni pregledi zaprtih oseb v zavodskih ambulantah	54
3. 6. 2. Specialistični pregledi zaprtih oseb izven zavoda	54
3. 6. 3. Hospitalizacije zaprtih oseb z varovanjem in brez varovanja	55
3. 6. 4. Najpogostejše bolezni zaprtih oseb	55
3. 6. 5. Metadonska terapija	57
3. 6. 6. Izvajanje imunokemijskih urinskih testov	57
3. 6. 7. Število ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in v bolnišnicah	57
3. 6. 8. Poškodbe zaprtih oseb	57
3. 6. 9. Samopoškodbe in poskusi samomorov	58
3. 6. 10. Smrti	58
3. 6. 11. Gladovne stavke	58
3. 6. 12. Zdravila	59
3. 7. Posebne oblike strokovnega obravnavanja	60
3. 7. 1. Obravnava odvisnih od alkohola	60
3. 7. 2. Obravnava odvisnih od prepovedanih drog	64
3. 7. 3. Obravnava nevarnih obsojencev, obsojenk in mladoletnikov	69
3. 7. 4. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – tujcev	70
3. 7. 5. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – invalidov, na smrt bolnih in starih oseb	71
3. 7. 6. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – storilcev kaznivih spolnih dejanj	71
3. 7. 7. Ženske v zaporu	71
3. 8. Ugodnosti in namenski izhodi obsojencev, obsojenk in mladoletnikov	72
3. 8. 1. Postopek in merila za podeljevanje ugodnosti obsojencem	72
3. 8. 2. Vrste in število podeljenih ugodnosti in namenskih izhodov	73
3. 8. 3. Zlorabe ugodnosti	74
3. 8. 4. Problematika obravnavanja in podeljevanja ugodnosti	74
3. 9. Disciplinsko obravnavanje in kaznovanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov	75
3. 9. 1. Splošna problematika vodenja disciplinskih postopkov zoper obsojence in mladoletnike	75
3. 9. 2. Ocena učinkovitosti izrekanja disciplinskih kazni	75
3. 9. 3. Pregled izrečenih disciplinskih kazni	76
3. 9. 4. Število pritožb, vloženih zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kaznih	77
3. 10. Pogojni odpust obsojencev, obsojenk in mladoletnikov ter pomilostitve	77
3. 10. 1. Pogojni odpust	78
3. 10. 2. Pomilostitve obsojencev	80
3. 11. ZAGOTAVLJANJE in varstvo pravic zaprtih oseb	80
3. 11. 1. Pravica do veroizpovedi	80
3. 11. 2. Druge pravice in pritožbe	80
3. 11. 3. Reševanje upravnih zadev v upravnem postopku	82
3. 12. Varnost in zavarovanje TER delo PAZNIŠKE službe	82
3. 12. 1. Splošne varnostne razmere	82

3. 12. 2. Pobegi	83	
3. 12. 3. Uporaba prisilnih sredstev	86	
3. 12. 4. Spremljanje izven zavoda	88	
3. 12. 5. Nadzor pisemskih pošilk in paketov	90	
3. 12. 6. Obiski in telefonski pogovori	92	
3. 12. 7. Vnos nedovoljene droge in opojnih substanc	93	
3. 12. 8. Preiskave bivalnih prostorov	94	
3. 12. 9. Preizkusi alkoholiziranosti	94	
3. 12. 10. Izločitve v posebni prostor po 236. členu ZIKS	95	
3. 12. 11. Kadrovanje in usposabljanje	97	
3. 12. 12. Arhitektonske in tehnične okoliščine varovanja zavodov	97	
3. 12. 13. Oprema in uniforme delavcev	98	
3. 13. Zagotavljanje in omogočanje dela zaprtim osebam ter problematika gospodarskih enot	98	
3. 13. 1. Razporeditev zaprtih oseb na delo	99	
3. 13. 2. Plačilo za delo zaprtih oseb	100	
3. 13. 3. Nadomestilo plačila za delo obsojencem v času odsotnosti z dela zaradi bolezni in drugih razlogov	102	
3. 13. 4. Varstvo pri delu in požarna varnost	102	
3. 13. 5. Nesreče pri delu zaprtih oseb	103	
3. 13. 6. Posebnosti dela in zaposlovanja mladoletnikov v prevzgojnem domu	103	
3. 13. 7. Obseg in problematika hišnih del	104	
3. 13. 8. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaprtih oseb	104	
3. 13. 9. Gospodarske enote zavodov	105	
4. delovanje uprave na nacionalnem in mednarodnem področju	106	
4. 1. delovanje zavodov na nacionalnem področju	106	
4. 1. 1. Sodelovanje z mediji	106	
4. 1. 2. Obiski v zavodih	107	
4. 2. delovanje na mednarodnem področju	107	
5. KADROVSKE, FINANČNO-MATERIALNE IN PROSTORSKE RAZMERE	109	
5. 1. Kadrovske RAZMERE	109	
5. 1. 1. Osnovni podatki o obsegu in strukturi zaposlenih ter zasedenih delovnih mestih – glede na veljavno sistemizacijo	109	
5. 1. 2. Obseg in dinamika zaposlovanja	110	
5. 1. 3. Izobraževanje delavcev	111	
5. 1. 4. Pripravištvu in učna oziroma delovna praksa	112	
5. 1. 5. Odsotnost z dela zaradi bolezni oziroma delovnih nezgod, problematika delovnih invalidov in podobno	112	
5. 1. 6. Disciplinski postopki zoper delavce	113	
5. 1. 7. Stanovanjska problematika, počitniške zmogljivosti in druga vprašanja družbenega standarda delavcev	113	
5. 2. Finančno-materialne RAZMERE	113	
5. 2. 1. Tekoče investicijsko vzdrževanje zgradb in nove investicije v zgradbe	113	
5. 2. 2. Nakup nujne opreme, vozil in drugih sredstev ter vzdrževanje opreme	114	
5. 2. 3. Poročilo o porabi in ocena finančno-materialnega položaja uprave	117	
5. 2. 4. Stroški oskrbnega dne	119	
5. 3. Prostorske RAZMERE	119	
5. 3. 1. Zmogljivost zavodov in njihova zasedenost	119	
5. 3. 2. Ocena bivalnih in prostorskih razmer v zavodih	120	
5. 3. 3. Aktivnosti za izboljšanje prostorskih in bivalnih razmer v zavodih	121	
6. SKLEPI	122	

PREDGOVOR

Poročilo Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij za leto 2000 ohranja obliko iz preteklih let in je sestavljeno po posameznih področjih dela. Pripravljeno je bilo na podlagi letnih poročil zavodov za prestajanje kazni zapora in prevzgojnega doma. Pri izdelavi je sodelovalo veliko delavcev uprave, ki se jim za vloženi trud iskreno zahvaljujem.

Osnovni poudarek je namenjen obravnavi zaprtih oseb, prikazani pa so tudi številni statistični podatki in aktivnosti na drugih področjih delovanja uprave. Opisani niso samo doseženi uspehi, ampak tudi aktualni problemi in konkretne težave na področju izvrševanja kazenskih sankcij.

Med njimi vsekakor izstopa naraščanje števila zaprtih oseb in vse večja prenapolnjenost zaporov. Število zaprtih oseb kontinuirano narašča od 1996. leta in se je v tem obdobju skoraj podvojilo. V povprečju se je vsako leto povprečno število zaprtih oseb povečalo za 112, kar v slovenskih razmerah pomeni velikost enega srednje velikega zapora. Tako imamo danes v Sloveniji v povprečju že več zaprtih oseb kot v letu pred osamosvojitvijo.

Primerjava z drugimi državami članicami Sveta Evrope pokaže, da Slovenija v obdobju 1996–2000 ugotavlja največje povečanje števila zaprtih oseb. Čeprav se je število zaprtih oseb na 100.000 prebivalcev povečalo z 31 (leta 1996) na 57 (leta 2000), pa Slovenija še vedno sodi med države z najmanj zaprtimi. Leta 2000 so imele samo štiri države članice Sveta Evrope manjše število zaprtih oseb glede na število prebivalcev kot Slovenija, kar kaže na to, da povečano število zaprtih oseb z evropskega vidika ne pomeni nič posebnega, zato pa je veliko več razlogov za zaskrbljenost pri nas doma.

Osnovna družbena in strokovna zahteva je, da je zapor varen za delavce, zapornike in družbo, za njeno uresničevanje pa morajo biti zagotovljene ustrezne prostorske, kadrovske in materialne možnosti. Dejstvo je, da se število zaprtih oseb pri nas hitro povečuje in da so razpoložljive zmogljivosti uprave izčrpane. Zapori so vse bolj prenapolnjeni, zaposleni preobremenjeni, varnostni položaj se slabša, finančnih sredstev pa ni dovolj niti za tekoče poslovanje, kaj šele za prepotrebne prenove starih zgradb in izboljšanje razmer za delo in življenje.

Nesporno je tudi, da sta se kaznovalna politika in politika odrejanja pripora v zadnjih letih zaostri in da je moč v tem iskati temeljni razlog za hitro povečevanje števila zaprtih oseb. V kolikor se bo to zaostrovanje še nadaljevalo in se bo število zaprtih oseb še povečevalo, bo morala država temu nameniti veliko več sredstev, kot jih namenja danes – povečati bo treba tudi prostorske zmogljivosti in število zaposlenih. Veliko ceneje bi bilo spremeniti kaznovalno politiko in politiko odrejanja pripora in v zakonodajo vnesti še več alternativnih možnosti odvzemu svobode, predvsem pa doseči, da se bi že obstoječe možnosti bolj uporabljale v praksi.

Vsekakor gre za problematiko sistemske narave, ki presega pristojnosti in možnosti same uprave ter zahteva širšo strokovno obravnavo in tudi ustrezne odločitve najvišjih organov.

Dušan VALENTINČIČ,
direktor

1. PRIKAZ POMEMBNEJSIH AKTIVNOSTI UPRAVE V LETU 2000

Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu uprava) je v letu 2000 v okviru svojih nalog in pristojnosti izvajala številne aktivnosti vodenja, organizacije, tekočega reševanja zadev in problematike na celotnem področju izvrševanja kazenskih sankcij. Navedeno je uprava izvajala ob številnih neposrednih obiskih zavodov za prestajanje kazni zapora in prevzgojnega doma (v nadaljnjem besedilu zavod) s strani vodilnih in strokovnih delavcev uprave, z izvajanjem občasnih nadzorov, na rednih kolegijih direktorja uprave ob prisotnosti upravnikov zavodov, občasno pa tudi vodij oddelkov zavodov, nenazadnje pa še z obsežno korespondenco, ki dnevno poteka med upravo in zavodi ter drugimi pristojnimi organi in ustanovami.

Največjo pozornost je uprava namenila izvajanju in uresničevanju novega zakona o izvrševanju kazenskih sankcij v praksi (v nadaljnjem besedilu novi zakon). Po uveljavitvi tega zakona dne 9. 4. 2000 je uprava v sodelovanju z ministrstvom za pravosodje pripravila več sestankov z vodilnimi, strokovnimi in drugimi delavci zavodov, na katerih je potekala poglobljena razprava o enotni in dosledni uporabi konkretnih zakonskih določil v praksi, pri čemer je opozarjala zlasti na upoštevanje zakonitosti pri ravnanju z zaprtimi osebami in na spoštovanje pravic zaprtih oseb. V tej razpravi so se izoblikovale najpomembnejše smernice za delo v zavodih v luči novega zakona. Pri tem je treba spomniti predvsem na napotke glede izoblikovanja poenotenega postopka za podeljevanje zunajzavodskih ugodnosti obsojencem in mladoletnikom, za podeljevanje namenskih izhodov, za pomoč po odpustu s prestajanja kazni zapora in o izvajanju invalidskega zavarovanja zaprtih oseb. Uprava je v sodelovanju z zavodi pripravila tudi predloge nekaterih podzakonskih predpisov, ki jih je treba izdati na podlagi novega zakona. V preteklem letu so začeli veljati pravilnik o izvrševanju kazni zapora, pravilnik o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom in navodilo o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora.

Glede na to, da sta v preteklem letu začela veljati nov zakon o splošnem upravnem postopku in nov zakon o upravnih taksah, ki se neposredno uporabljata pri vodenju upravnih postopkov, je uprava v sodelovanju z ministrstvom za pravosodje izvajala številne aktivnosti za enotno izvajanje teh predpisov v zavodih. Sodelovala je tudi pri pripravi predloga sprememb in dopolnitev zakona o upravnih taksah, saj se je pokazalo, da tega zakona ni moč izvajati z vidika pobiranja upravnih taks pri obsojencih in mladoletnikih oziroma da merila za oprostitev plačevanja upravnih taks ne ustrezajo obsojeniški populaciji.

Po uveljavitvi zakona o splošnem upravnem postopku je uprava v sodelovanju z Uradom za organizacijo in razvoj državne uprave RS za nekatere delavce, ki vodijo in odločajo v upravnih zadevah na področju izvrševanja kazenskih sankcij, pripravila številne seminarje, na katerih so se ti seznanjali z novostmi na tem področju. Veliko jih je pozneje uspešno opravilo preizkus znanja oziroma izpit iz zakona o splošnem upravnem postopku.

Na strokovnem področju je uprava skrbela za izvajanje uveljavljenih strokovnih metod dela, posebno pozornost pa je namenila obravnavi odvisnih od drog in zdravstvenemu varstvu zaprtih oseb.

Uprava je sproti reševala vse prošnje obsojencev za premestitev v drug zavod, za prekinitev prestajanja kazni in za nadaljevanje dela med prestajanjem kazni pri delodajalcih, pri katerih so bili zaposleni že pred nastopom kazni. Potrebno dokumentacijo je uprava redno in v predpisanih rokih posredovala ministrstvu za pravosodje, ki je v pritožbenih zadevah obsojencev odločalo na drugi stopnji.

Na področju prostorske problematike je bilo opravljenih več investicijskovzdrževalnih del, nakupljene pa je bilo tudi veliko opreme, kar je prispevalo k izboljšanju bivalnih in delovnih razmer zaprtih oseb in zaposlenih. Med aktivnostmi je vsekakor treba omeniti tudi začetek gradnje novega zavoda v Kopru, kar je za celotno področje izvrševanja kazni izrednega pomena, saj v Sloveniji že desetletja ni bil zgrajen nov zapor oziroma gre šele za drugo tovrstno gradnjo po drugi svetovni vojni. Zelo pomembna je tudi izgradnja novega odprtega oddelka v Slovenski vasi na Dobu. Z njim in še z nekaterimi manjšimi prostorskimi preureditvami v drugih zavodih se je skupna nastanitvena zmogljivost zavodov ob koncu leta povečala za 16 mest, na 1.072 mest.

Na kadrovskem področju je uprava skrbela za sprotno nadomeščanje delavcev, ki so se upokojili ali prekinili delovno razmerje, in za strokovno usposabljanje novosprejetih delavcev. Prizadevanja za odpiranje novih delovnih mest zaradi izrazito povečanega obsega dela in preobremenjenosti delavcev žal niso bila uspešna.

Na finančno-materialnem področju je uprava skrbela predvsem za namensko, varčno in racionalno porabo proračunskih sredstev na eni strani ter za zagotovitev dodatnih sredstev za delovanje zavodov na drugi. Teh je proti koncu leta zmanjkalo predvsem zaradi povečanega števila zaprtih oseb.

Pri reševanju odškodninskih zahtevkov zaradi posledic poškodbe pri delu zaprtih oseb in nekaterih zavodskih delavcev je uprava sodelovala s pristojnim državnim pravobranilcem in z zavarovalnicami, s katerimi je sklenila pogodbo o zavarovanju premoženja in civilne odgovornosti.

Uprava je v sodelovanju z zavodi v roku pripravila izčrpna poročila k ugotovitvam, sugestijam in predlogom varuha človekovih pravic ob obiskih v zavodih ter številna poročila k pobudam posameznih zaprtih oseb, ki so pri varuhu človekovih pravic vložile pobudo za varstvo človekovih pravic.

Uprava je redno sodelovala z mediji in je večjemu številu novinarjev omogočila, da so obiskali posamezne zavode in za javnost pripravili prispevke o življenju in delu zaprtih oseb ter o posameznih aktualnih dogodkih.

Uprava je sodelovala tudi s številnimi drugimi organi, organizacijami in strokovnimi institucijami ter s tem poskrbela za javnost svojega dela. Dejavno se je vključevala tudi v mednarodno sodelovanje, še posebno v aktivnosti Sveta Evrope.

2. STATISTICNI PODATKI**2. 1. Skupno število vseh zaprtih oseb v letu 2000***2. 1. 1. Podatki o gibanju števila vseh zaprtih oseb po zavodih*

Tabela 1: Podatki o gibanju števila zaprtih oseb po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31. 12. 2000	prišli	odšli	povprečno stanje
Dob	310	369	206	147	345,09
Ig	23	36	141	128	32,35
Celje	69	81	734	722	81,09
Koper	64	69	238	233	69,85
N. Gorica	21	21	129	129	22,66
Ljubljana	199	200	1.497	1.496	216,81
N. mesto	36	42	573	567	46,27
Radovljica	21	24	510	507	31,24
OO Ig	14	17	90	87	22,09
Maribor	130	166	927	891	156,95
M. Sobota	33	61	922	894	46,79
OO Rogoza	33	40	109	102	37,23
PD Radeče	21	22	13	12	22,11
SKUPAJ	977	1.150	6.086	5.913	1.130,53

V tabeli 1 je prikazano gibanje skupnega števila vseh kategorij zaprtih oseb po zavodih. Kategorije zaprtih oseb so priporniki, obsojenci, ki prestajajo kazen zapora zaradi storjenih kaznivih dejanj (v nadaljevanju obsojenci), osebe, kaznovane v postopku o prekršku (v nadaljnjem besedilu upravno kaznovani), in mladoletniki (tisti, ki jim je bil izrečen mladoletniški zapor, in tisti z izrečenim vzgojnim ukrepom oddaje v prevzgojni dom). V rubrikah priliv in odliv so zajeti vsi prihodi in odhodi zaprtih oseb v zavod ali iz njega, ne glede na to, da so bili nekateri obsojenci premeščeni iz zavoda v zavod. Iz tabele je razvidno predvsem število zaprtih oseb v posameznem zavodu na dan 1. 1. 2000 in na dan 31. 12. 2000, koliko jih je med letom v posamezni zavod prišlo in iz njega odšlo ter povprečno številčno stanje zaprtih oseb.

V letu 2000 je bilo v slovenskih penalnih zavodih skupno 6.703 zaprtih oseb, od tega 169 žensk (2,5 %) in 41 mladoletnikov (0,6 %). V primerjavi z letom 1999 se je število zaprtih oseb povečalo za 355 ali 5,6 %, povečevanje števila zaprtih oseb pa ugotavljamo že vse od leta 1996.

Na dan 1. 1. 2000 je bilo v zavodih 974 zaprtih oseb, od tega 56 žensk (5,7 %) in 24 mladoletnikov (2,5 %). V primerjavi z istim dnem leta 1999 se je število vseh zaprtih oseb povečalo za 9,6 %.

Na dan 31. 12. 2000 je bilo v zavodih 1.148 zaprtih oseb, od tega 39 žensk (3,4 %), in 22 mladoletnikov (1,9 %). V primerjavi s stanjem dne leta 1999 se je število zaprtih oseb povečalo za 17,1 %.

V letu 2000 so posamezni zavodi sprejeli skupno 6.073 zaprtih oseb. Od tega jih je bilo 344 bodisi premeščenih iz drugih zavodov bodisi vrnjenih z bega ali po prekinitvi kazni. Novosprejetih zaprtih oseb v letu je bilo 5.729, kar je za 4,9 % več kot v letu 1999. Med novosprejetimi je bilo 277 žensk (4,8 %) in 17 mladoletnikov (0,3 %).

V letu 2000 je bilo iz zavodov odpuščenih 5.899 oseb, od tega je bilo 493 odliva (premestitev, prekinitvev, beg), tako da je bilo dejansko odpuščenih 5.406 zaprtih oseb, od tega 263 žensk in dvanajst mladoletnikov.

Povprečno število zaprtih oseb v letu 2000 je bilo 1.130,53, od tega 39,27 žensk in 28,36 mladoletnikov. Povprečno število zaprtih oseb se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za 19,2 %.

2. 1. 2. Podatki o gibanju števila vseh kategorij zaprtih oseb

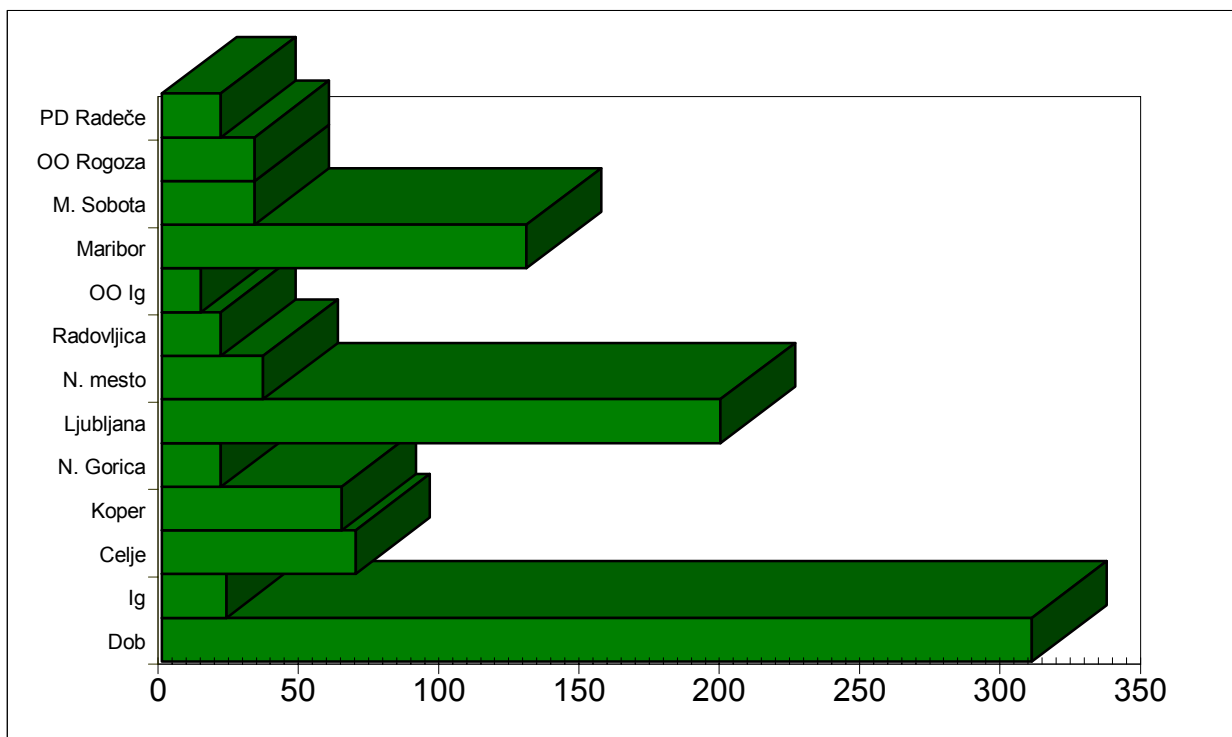
Tabela 2: Podatki o gibanju skupnega števila vseh zaprtih oseb v letu 2000

Zaprte osebe	1. 1. 2000	31. 12. 2000	sprejeti	priliv	odpuščeni	odliv	povprečno stanje
obsojenci	656	738	973	271	861	301	728,20
UK	28	45	3.705	67	3.567	188	70,57
priporniki	266	335	1.034	0	965	0	303,40
mladoletniki	24	30	17	6	13	4	28,36
SKUPAJ	974	1.148	5.729	344	5.406	493	1.130,53

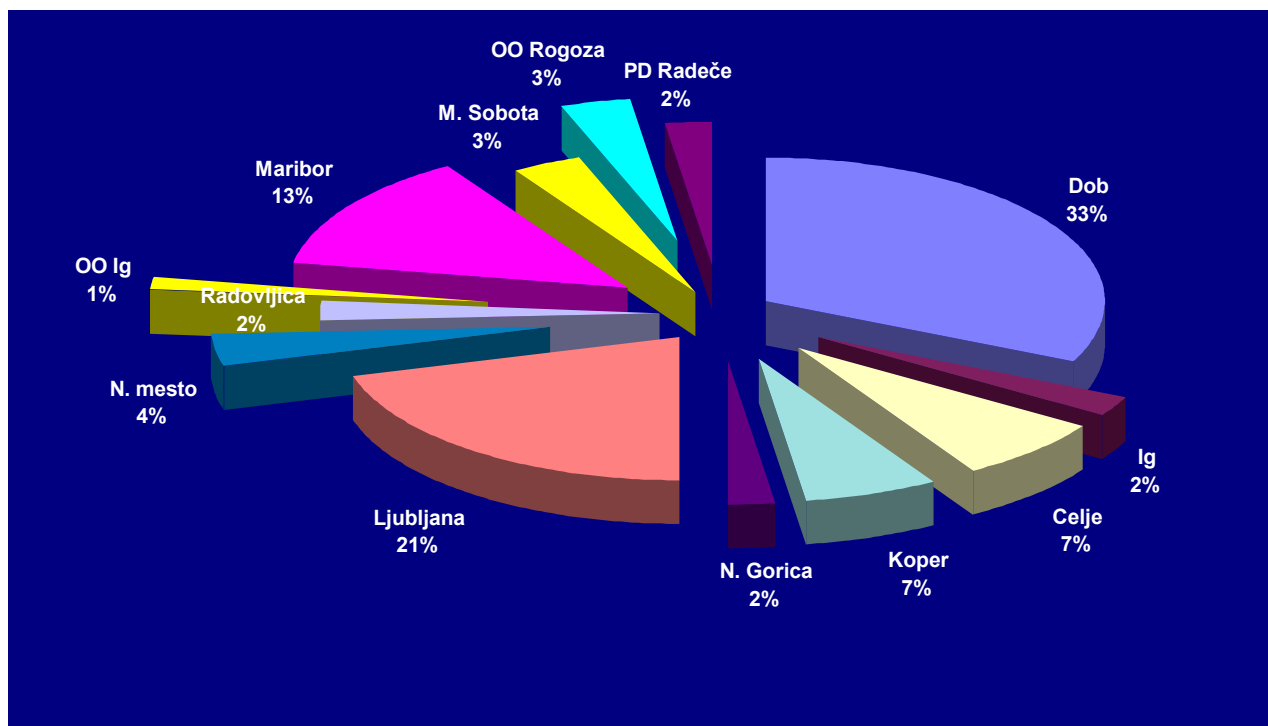
V letu 2000 so zavodi obravnavali 1.629 obsojenk in obsojencev, 3.733 upravno kaznovanih, 1.300 priprtih in 41 mladoletnih oseb. V primerjavi z letom poprej se je število obsojencev povečalo za 198, število upravno kaznovanih za devet in število priprtih oseb za 155. Število mladoletnih oseb se je zmanjšalo za sedem.

Tudi povprečno stanje posameznih kategorij zaprtih oseb se je v primerjavi z letom 1999 povečalo. V letu 2000 je bilo povprečno stanje obsojencev za 117,46 večje, upravno kaznovanih za 19,01 in pripornikov za 46,01. Mladoletnikov je bilo za 0,55 manj.

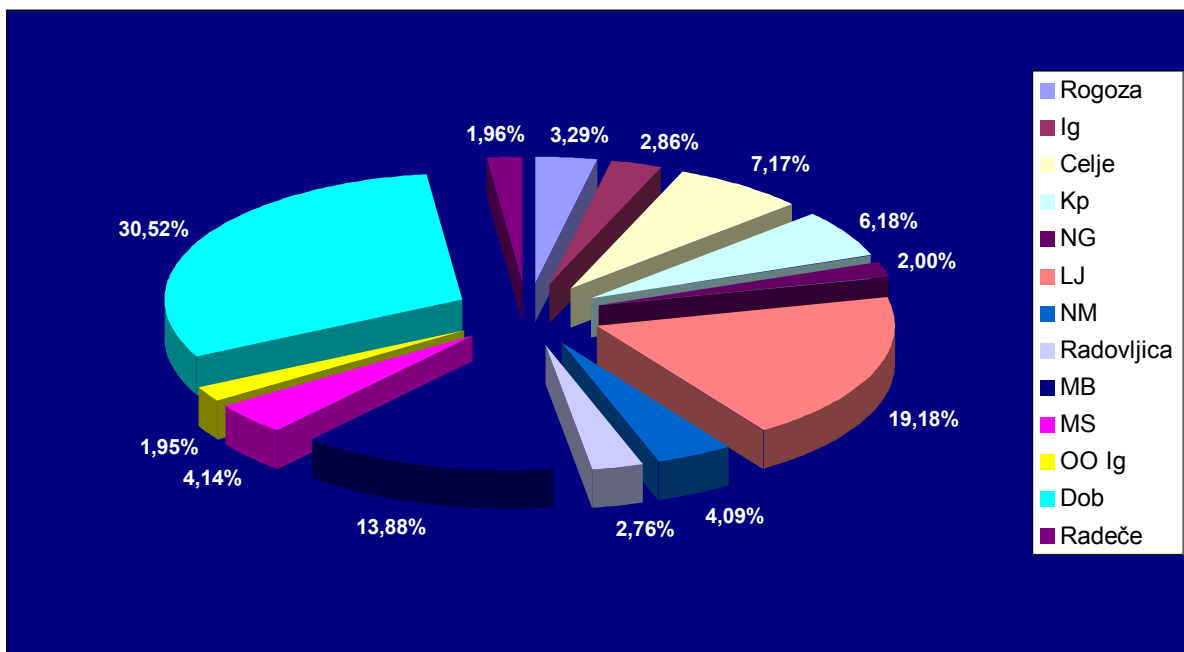
Grafikon 1: Številčno stanje zaprtih oseb po zavodih na dan 1. 1. 2000

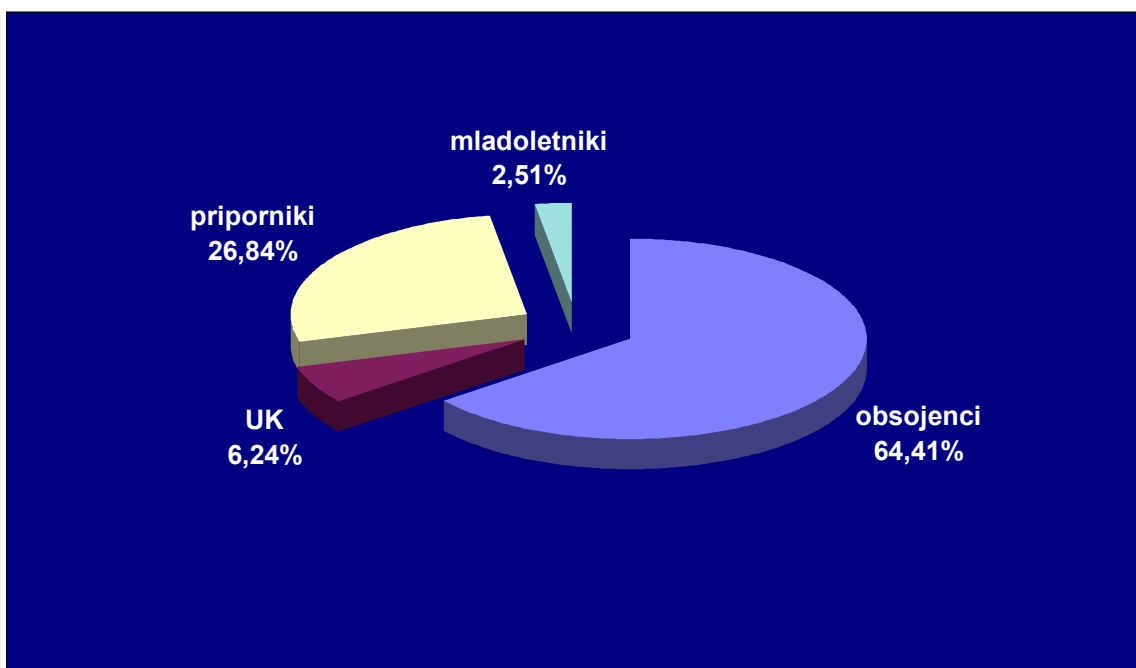
Grafikon 2: Delež zaprtih oseb po zavodih na dan 1. 1. 2000

Grafikon 3: Delež povprečnega števila zaprtih oseb po zavodih v letu 2000

Grafikon 4: Delež posameznih kategorij zaprtih oseb v povprečnem stanju leta 2000

2. 2. Obsojenci in obsojenke

2. 2. 1. Podatki o gibanju števila obsojencev in obsojenk

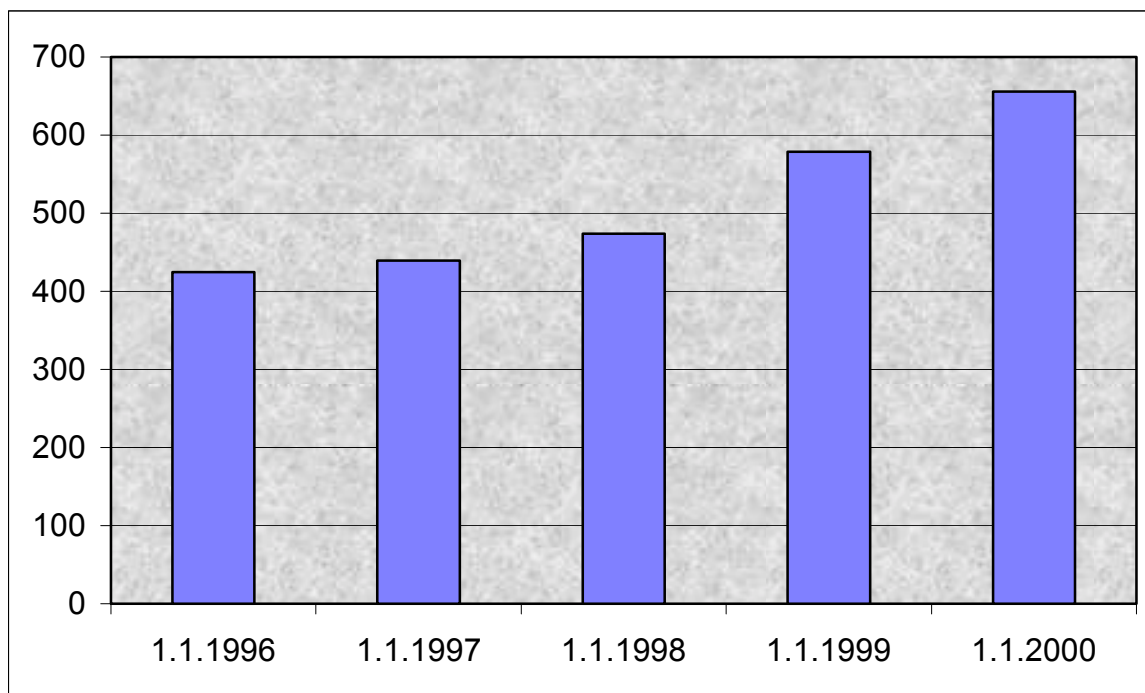
Tabela 3: Podatki o gibanju števila obsojencev in obsojenk po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 00	31. 12. 00	sprejeti	priliv	odpuščeni	odliv	povprečno stanje
MOŠKI							
Dob	310	369	153	53	108	39	345,09
Celje	28	24	20	14	30	8	30,08
Koper	29	32	54	14	53	12	31,9
N. Gorica	6	8	18	13	17	12	7,26
Ljubljana	85	83	239	14	161	94	89,35
N. mesto	17	5	86	12	70	40	15,67
Radovljica	7	8	21	10	30	0	10,27
OO Ig	12	17	0	66	58	3	21,09
Maribor	87	99	226	11	153	72	95,08
M. Sobota	21	28	54	7	54	0	17,77
Rogoza	33	40	59	50	92	10	37,23
<i>Skupaj</i>	<i>635</i>	<i>713</i>	<i>930</i>	<i>264</i>	<i>826</i>	<i>290</i>	<i>700,79</i>
ŽENSKE							
Ig	21	25	36	6	30	8	27
Koper	0	0	2	0	1	1	0,1
N. Gorica	0	0	1	0	1	0	0,01
N. mesto	0	0	2	0	1	1	0,05
Maribor	0	0	1	1	2	0	0,25
M. Sobota	0	0	1	0	0	1	0
<i>Skupaj</i>	<i>21</i>	<i>25</i>	<i>43</i>	<i>7</i>	<i>35</i>	<i>11</i>	<i>27,41</i>
SKUPAJ	656	737	973	271	861	301	728,20

V tabeli je prikazano številčno stanje obsojenih po zavodih in po spolu na prvi in zadnji dan v letu, število novosprejetih in odpuščenih, povprečno stanje obsojenih ter priliv in odliv obsojencev. Kategoriji priliv in odliv prikazujeta tiste obsojenke, ki so bili bodisi premeščeni, na begu ali na prekinitvi prestajanja kazni. V tem prikazu niso zajeti mladoletniki, ki jih v nadaljevanju prikazujemo ločeno.

V zavodih je na dan 1. 1. 2000 prestajalo kazen zapora 656 obsojencev, od tega 21 žensk (3,2 %). V primerjavi s 1. 1. leta 1999 ugotavljamo povečanje števila obsojenih za 77, tj. za 13,3 %. Število obsojenk na dan 1. 1. 2000 pa se je v primerjavi s predhodnim letom povečalo za sedem. Od leta 1996 se vsako leto povečuje porast števila obsojenih – povečanje števila obsojenih je iz leta v leto večje. Grafikon 5 prikazuje povečanje števila obsojencev, ki so bili na prestajanju kazni zapora na dan 1. 1., v petih zaporednih letih.

Grafikon 5: Porast števila obsojencev po letih na dan 1. 1.

Na dan 31. 12. 2000 je bilo v zavodih 738 obsojencev, od tega 25 žensk. V primerjavi z letom 1999 ugotavljamo povečanje števila vseh obsojenih za 12,2 %. Med obsojenimi je 3,4 % žensk, njihovo število pa se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za štiri. Število obsojenih na zadnji dan leta 2000 se je v primerjavi s številom obsojenih na prvi dan leta 2000 povečalo za 12,5 %.

V letu 2000 je bilo novosprejetih obsojencev 973, od tega 43 žensk (4,4 %). V primerjavi z letom 1999 se je število novosprejetih obsojencev povečalo za 14,2 %.

V letu 2000 je bilo odpuščenih 861 obsojencev, od tega 35 žensk (4,1 %). Glede na skupno povečanje števila obsojencev se je tudi število odpuščenih v primerjavi z letom 1999 povečalo za 11,2 %.

V letu 2000 je bilo povprečno število obsojencev 728,2, kar je 19,2-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1999. Delež žensk v povprečnem številu je 27,41 in se je v primerjavi z letom 1998 povečal za 10,35 oz. za 60,67 %.

Število vseh obsojenih, ki so v letu 2000 prestajali zaporno kazen, je bilo 1.629, kar je v primerjavi z letom 1999 za 13,8 % več. Med njimi je bilo 64 oz. 3,9 % žensk.

Tabela 4: Podatki o gibanju števila obsojencev in obsojenk skupaj po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31. 12. 2000	novosprejeti	odpuščeni	povprečno stanje
Dob	310	369	153	108	345,09
Ig	21	25	36	30	27
Celje	28	24	20	30	30,08
Koper	29	32	56	54	32
N. Gorica	6	8	19	18	7,27
Ljubljana	85	83	239	161	89,35
N. mesto	17	5	88	71	15,72
Radovljica	7	8	21	30	10,27
OO Ig	12	17	0	58	21,09
Maribor	87	99	227	155	95,33
M. Sobota	21	28	55	54	17,77
OO Rogoza	33	40	59	92	37,23
SKUPAJ	656	738	973	861	728,2

2. 2. 2. Struktura gibanja priliva obsojencev in obsojenk

Tabela 5: Priliv obsojencev in obsojenk na prestajanje kazni v letu 2000

		moški	ženske	SKUPAJ	
sprejem novih	novosprejeti	930	43	973	
	s prostosti	prišli sami	419	22	441
		privedeni	179	12	191
	iz pripora	328	9	337	
	iz zavodov iz drugih držav	4	0	4	
sprejeti iz drugih zavodov iz Slovenije		236	2	238	
vrnjeni z bega		21	3	24	
vrnjeni po poteku prekinitve		7	2	9	
SKUPAJ		1194	50	1244	

2. 2. 3. Nastop kazni novosprejetih obsojencev in obsojenk

Tabela 6: Nastop kazni novosprejetih obsojencev in obsojenk v letu 2000

Nastop kazni		nastopili sami	privedeni s prostosti	privedeni iz pripora	SKUPAJ
MOŠKI	prvič kaznovani	271	82	220	573
	povratniki	148	97	112	357
	SKUPAJ	419	179	332	930
ŽENSKE	prvič kaznovane	18	7	6	31
	povratnice	4	5	3	12
	SKUPAJ	22	12	9	43
VSI	prvič kaznovani	289	89	226	604
	povratniki	152	102	115	369
SKUPAJ		441	191	341	973

Podatki kažejo, da je v letu 2000 samih na prestajanje kazni prišlo 45,3 % novosprejetih obsojencev in obsojenk, 19,6 % jih je bilo privedenih s prostosti, 35,1 % pa jih je bilo privedenih iz pripora – torej jih je bilo na prestajanje kazni privedenih 54,7 %. Razmerje med tistimi, ki so na prestajanje kazni prišli sami, in privedenimi se je v primerjavi z letom 1999 za 0,9 % povečalo v korist prvih.

Med tistimi, ki so kazen nastopili sami, je bilo 65,5 % prvič kaznovanih in 34,5 % povratnikov. Med tistimi, ki so bili na prestajanje kazni privedeni, pa je bilo 59,2 % prvič kaznovanih in 40,8 % povratnikov.

2. 2. 4. Struktura odliva obsojencev in obsojenk s prestajanja kazni

Tabela 7: Odliv obsojencev in obsojenk s prestajanja kazni v letu 2000

		moški	ženske	SKUPAJ
odpuščeni	skupno	826	35	861
	kazen prestali v celoti	166	5	171
	pomiloščeni	1	0	1
	amnestirani	0	0	0
	pogojno in predčasno	659	30	689
premeščeni v drug zavod	v druge države	2	0	2
	v Sloveniji	235	2	237
na begu		29	3	32
prekinitev prestajanja kazni		6	2	8
umrli	skupno	4	0	4
	naravna smrt	2	0	2
	nesreča	0	0	0
	samomor	2	0	2
drugo		14	4	18
SKUPAJ		1.116	46	1.162

2. 2. 5. Odpust obsojencev in obsojenk s prestajanja kazni

46,2 % obsojencev in obsojenk je bilo pogojno odpuščenih po komisiji za pogojni odpust in 35,2 % pogojno ali predčasno po upravniku, kar pomeni, da jih je bilo 81,5 % odpuščenih pred iztekom kazni, 18,5 % pa jih je kazen prestalo v celoti. V letu 1999 je bilo pred iztekom kazni odpuščenih 43 % obsojencev.

Med tistimi, ki so bili odpuščeni pred iztekom kazni, jih je bilo 75,9 % prvič kaznovanih in 24,1 % povratnikov. Med tistimi, ki so kazen prestali v celoti, jih je bilo 48,4 % prvič kaznovanih in 51,6 % povratnikov. Delež prvič kaznovanih, ki so kazen prestali v celoti, se je v primerjavi z letom 1999 zmanjšal za 17,3 %.

Tabela 8: Vrsta odpusta s prestajanja kazni v letu 2000

vrsta odpusta		prestali v celoti	pogojni odpust	predčasni (po upravniku)	pomilostitev	SKUPAJ
MOŠKI	prvič kaznovani	74	277	155	1	507
	povratniki	91	105	123	-	319
	SKUPAJ	165	382	278	1	826
ŽENSKE	prvič kaznovane	3	12	11	-	26
	povratnice	2	4	3	-	9
	SKUPAJ	5	16	14	-	35
VSI	prvič kaznovani	77	289	166	1	533
	povratniki	82	109	137	-	328
SKUPAJ		159	398	303	1	861

2. 2. 6. Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev in obsojenk po predkaznovanosti

Tabela 9: Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev in obsojenk po predkaznovanosti v letu 2000

	sprejeti v l. 2000			odpuščeni v l. 2000		
	moški	ženske	SKUPAJ	moški	ženske	SKUPAJ
prvič kaznovani	573	31	604	507	26	533
povratniki	357	12	369	319	9	328
SKUPAJ	930	43	973	826	35	861

Med vsemi sprejetimi obsojenci in obsojenkami jih je bilo 62,1 % prvič kaznovanih in 37,9 % povratnikov. V primerjavi z letom 1999 se je za 2,27 % povečal delež povratnikov in se za prav toliko zmanjšal delež prvič kaznovanih.

Med odpuščenimi obsojenci in obsojenkami je bilo 61,9 % prvič kaznovanih in 38,1 % povratnikov. V primerjavi z letom 1999 se je med odpuščenimi za 0,4 % povečal delež prvič kaznovanih in se za prav toliko zmanjšal delež povratnikov.

2. 2. 7. Struktura obsojencev in obsojenk po vrsti storjenih kaznivih dejanj

Tabela 10: Pregled kaznivih dejanj obsojencev po posameznih poglavjih Kazenskega zakonika na dan 1. 1. 2000 in med novosprejetimi v letu 2000

Kazniva dejanja zoper	na dan 1. 1. 2000			novosprejeti		
	število	delež v %	rang	število	delež v %	rang
življenje in telo	127	19,36	2	74	7,61	5
čl. pravice in svoboščine	4	0,61	10	18	1,85	8
volilno pravico in volitve	-	-	-	1	0,10	12
čast in dobro ime	-	-	-	-	-	-
spolno nedotakljivost	65	9,91	4	43	4,42	6
človekovo zdravje	75	11,43	3	79	8,12	4
zakonsko zvezo, družino in ml.	12	1,83	7	16	1,64	9
del. razmerje in soc. varnost	-	-	-	1	0,10	13
premoženje	276	42,07	1	411	42,24	1
gospodarstvo	21	3,20	6	37	3,81	7
pravni promet	7	1,07	8	16	1,64	9
ur. dolžnost in javna poobl.	-	-	-	1	0,10	12
vojaško dolžnost	-	-	-	-	-	-
pravosodje	-	-	-	3	0,31	11
javni red in mir	32	4,88	5	160	16,44	2
splošno varnost	5	0,76	9	3	0,31	11
varnost javnega prometa	32	4,88	5	102	10,48	3
okolje, prostor, nar. dobrine	-	-	-	-	-	-
varnost RS in ustavno ured.	-	-	-	-	-	-
obrambno moč države	-	-	-	-	-	-
človečnost in mednar. pravo	-	-	-	1	0,10	12
spr. denarne kazni v zaporno	-	-	-	7	0,72	10
SKUPAJ	656	100	-	973	100	-

Iz tabele 10 je razvidno, da na dan 1. 1. 2000 42,1 % vseh kaznivih dejanj pomenijo premoženjski delikti, 19,4 % kazniva dejanja zoper življenje in telo, 11,4 % kazniva dejanja zoper človekovo zdravje (večinoma povezana z mamili) in 9,9 % kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost.

Med novosprejetimi v letu 2000 pomenijo 42,2 % vseh kaznivih dejanj premoženjski delikti, 16,4 % kazniva dejanja zoper javni red in mir, 10,5 % kazniva dejanja zoper varnost javnega prometa, 8,1 % kazniva dejanja, povezana z mamili, 7,6 % kazniva dejanja zoper življenje in telo in 4,4 % kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost. Rang kaznivih dejanj med novosprejetimi se v primerjavi z letom 1999 ni spremenil.

2. 2. 8. Struktura obsojencev in obsojenk na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih po dolžini kazni

Na dan 1. 1. 2000 je 50 % obsojencev in obsojenk prestajalo kazen med enim in petimi leti, 27,5 % do enega leta, 21 % med petimi in 15 leti in 1,5 % zaporno kazen 15 let in več. Identičen je bil vrstni red v predhodnih dveh letih. Med obsojenkami ni bilo nobene s kaznijo, daljšo od desetih let, kar je enako kot v predhodnih letih.

Tabela 11: Dolžina kazni obsojencev in obsojenk na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih v letu 2000

Dolžina kazni	na dan 1. 1. 2000			novosprejeti		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
do 1 meseca	-	-	0	36	4	40
več kot 1 mes. do 3 mes.	15	2	17	122	7	129
več kot 3 mes. do 6 mes.	59	2	61	235	6	241
več kot 6 mes. do 1 leta	97	5	102	208	9	217
več kot 1 do 2 leti	127	3	130	164	10	174
več kot 2 do 3 leta	89	2	91	77	3	80
več kot 3 do 5 let	103	4	107	49	3	52
več kot 5 let do 10 let	98	3	101	29	1	30
več kot 10 let do 15 let	37	-	37	7	-	7
točno 15 let	7	-	7	2	-	2
točno 20 let	3	-	3	1	-	1
SKUPAJ	635	21	656	930	43	973

64,4 % vseh novosprejetih je imelo izrečeno kazen do enega leta, 31,5 % od enega do petih let, 3,8 % od petih do vključno 15 let in 0,3 % od 15 do dvajset let. Vrstni red je bil enak tudi v letu 1999, le da v letu 1999 ni nihče nastopil dvajsetletne zaporne kazni. Med novosprejetimi obsojenkami ni bilo nobene s kaznijo, daljšo od desetih let.

2. 2. 9. Struktura obsojencev in obsojenk po starosti

Na dan 1. 1. 2000 je bila v zavodih več kot polovica (60,1 %) obsojencev in obsojenk starih med 27 in 49 let. 21,3 % jih je bilo starih od 23 do 27 let, 8,5 % je bilo mlajših polnoletnikov in 10,1 % starih več kot 49 let.

Med novosprejetimi jih je bilo 57,7 % starih med 27 in 49 let, 19,7 % je bilo starih od 23 do 27 let, 14,7 % je bilo mlajših polnoletnikov in 7,9 % starih več kot 49 let. V primerjavi s letom poprej se razmerje med posameznimi starostnimi kategorijami ni spremenilo.

Tabela 12: Starost obsojencev in obsojenk na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih v letu 2000

Starost	na dan 1. 1. 2000			novosprejeti		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
več kot 18 let do 23 let	54	2	56	140	3	143
več kot 23 do 27 let	139	1	140	184	8	192
več kot 27 do 39 let	220	9	229	373	8	381
več kot 39 do 49 let	158	7	165	167	13	180
več kot 49 do 59 let	50	2	52	45	8	53
več kot 59 do 69 let	8	0	8	20	3	23
več kot 69 let	6	0	6	1	0	1
SKUPAJ	635	21	656	930	43	973

2. 2. 10. Izrečene stranske kazni in varnostni ukrepi

Tabela 13: Število obsojencev in obsojenk na prestajanju kazni na dan 1. 1. 2000 z izrečenimi stranskimi kaznimi in varnostnimi ukrepi

Stanje na dan 1. 1. 2000	obsojenci	obsojenke	SKUPAJ
Izrečeni varnostni ukrepi in stranske kazni po KZ RS			
40. čl. – izgon tujca iz države	40	3	43
39. čl. – prepoved vožnje motornega vozila	23	-	23
64. čl. – obvezno psihiatrično zdravljenje	2	-	2
66. čl. – obvezno zdravljenje alkoholikov	6	-	6
66. čl. – obvezno zdravljenje narkomanov	5	1	6
68. čl. – odvzem voznškega dovoljenja	3	-	3
SKUPAJ	82	4	86

13,1 % vseh obsojencev je imelo na dan 1. 1. 2000 izrečeno stransko kazen ali varnostni ukrep. Med vsemi izrečenimi stranskimi kaznimi in varnostnimi ukrepi jih je bilo 50 % stranska kazen izгона tujca iz države in 26,7 % prepoved vožnje motornega vozila.

19,8 % vseh novosprejetih je imelo izrečeno stransko kazen ali varnostni ukrep, kar glede na predhodno leto pomeni povečanje za 4,2 %.

Med vsemi izrečenimi stranskimi kaznimi in varnostnimi ukrepi jih je bilo 58,6 % stranska kazen izгона tujca iz države (v primerjavi s predhodnim letom povečanje za 12,6 %), 32,6 % prepoved vožnje motornega vozila, 1 % odvzem vozniškega dovoljenja, 2,6 % varnostnih ukrepov obveznega zdravljenja narkomanov, 4,7 % obveznega zdravljenja alkoholikov in 0,5 % obveznega psihiatričnega zdravljenja.

Tabela 14: Pregled izrečenih stranskih kazni in varnostnih ukrepov pri novosprejetih obsojencih in obsojenkah v letu 2000

Novosprejeti v l. 2000 Izrečeni varnostni ukrepi in stranske kazni po KZ RS	število obsojencev	število obsojenk	SKUPAJ
40. čl. – izgon tujca iz države	111	2	113
39. čl. – prepoved vožnje motornega vozila	63	-	63
64. čl. – obvezno psihiatrično zdravljenje	1	-	1
66. čl. – obvezno zdravljenje alkoholikov	8	1	9
66. čl. – obvezno zdravljenje narkomanov	4	1	5
68. čl. – odvzem vozniškega dovoljenja	2	-	2
SKUPAJ	189	4	193

2. 2. 11. Prevzem izvršitve kazni zapora po mednarodnih pogodbah

Na podlagi mednarodnih pogodb o medsebojnem izvrševanju kazenskih sodb oziroma transferju zaprtih oseb sta bila v letu 2000 dva obsojenca iz zavoda Dob premeščena v drugo državo, in sicer prvi v Švico in drugi na Hrvaško. V Slovenijo so bili premeščeni štiri obsojenci – trije na Dob (iz Avstrije, Francije in Madžarske) in en v Maribor (iz Avstrije).

2. 2. 12. Obsojenci, obsojenke, mladoletniki – tujci

Med vsemi obsojenci in mladoletniki v letu 2000 je bilo 240 oz. 14,4 % tujcev. Med tujci je bilo sedem žensk in en mladoletnik v prevzgojnem domu. Prevladovali so državljani bivših jugoslovanskih republik (116 ali 48,3 % vseh). Enajst moških obsojencev ni imelo urejenega državljanstva.

Tabela 15: Število tujcev na dan 1. 1. 2000 in med novosprejetimi v letu 2000 po posameznih državah

država	stanje na dan 1. 1. 2000				novosprejeti			
	moški	ženske	ML	skupaj	moški	ženske	ML	skupaj
Albanija	3	-	-	3	-	-	-	-
Avstrija	3	-	-	3	1	-	-	1
BiH	20	1	-	21	40	1	1	42
Belgija	2	-	-	2	-	-	-	-
Češka	1	-	-	1	-	-	-	-
Hrvaška	15	-	-	15	55	2	-	57
Italija	3	-	-	3	4	-	-	4
Makedonija	2	-	-	2	4	-	-	4
Nemčija	1	1	-	2	-	-	-	-
Romunija	-	-	-	0	5	-	-	5
ZRJ	16	-	-	16	17	-	-	17
neurejeno	4	-	-	4	11	-	-	11
Nigerija	2	-	-	2	-	-	-	-
Portugalska	1	-	-	1	-	-	-	-
Turčija	2	-	-	2	2	-	-	2
Madžarska	-	-	-	0	8	-	-	8
Grčija	-	-	-	0	1	-	-	1
Poljska	-	-	-	0	3	-	-	-
Francija	-	-	-	0	1	-	-	1
drugo	2	1	-	3	3	1	-	4
SKUPAJ	78	3	-	81	154	4	1	159

2. 3. Osebe, kaznovane v postopku o prekršku

Število upravno kaznovanih oseb se je v primerjavi z letom 1999 povečalo minimalno (za 9), povprečno stanje v letu 2000 pa se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za 1,4 %, kar pomeni, da so upravno kaznovani v letu 2000 prestajali nekoliko daljše kazni.

Med 3.733 upravno kaznovanimi v letu 2000 je bilo 174 žensk, kar je 4,7 %. V primerjavi z letom poprej se je ta delež povečal za 1,2 %.

Med vsemi upravno kaznovanimi v letu 2000 je bilo 269 (7,2 %) takih, ki jim je sodnik za prekrške v postopku o prekršku izrekel kazen zapor, medtem ko je bila 3.498 osebam (92,8 %) denarna kazen spremenjena v zapor. V primerjavi z letom 1999 se je delež tistih, ki jim je bila denarna kazen spremenjena v zapor, nekoliko zmanjšal (za 2,6 %).

Tabela 16: Upravno kaznovani po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31.12.2000	sprejeti	priliv	odpuščeni	odliv	povprečno stanje
Ig	-	1	72	1	69	3	0,6
Celje	6	16	586	-	576	-	15
Koper	-	1	19	-	18	-	0,65
N. Gorica	-	-	31	-	31	-	0,55
Ljubljana	8	9	895	23	770	147	13,63
N. mesto	2	0	350	6	332	26	7,45
Radovljica	3	2	436	-	427	10	9,12
OO Ig	2	-	13	11	25	1	1
Maribor	5	15	506	26	521	1	15,4
M. Sobota	2	1	797	-	798	-	7,17
SKUPAJ	28	45	3705	67	3567	188	70,57

Tabela 17: Upravno kaznovani – po spolu po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31. 12. 2000	priliv	odliv	povprečno stanje
MOŠKI					
Celje	6	16	563	553	14,63
Koper	-	1	19	18	0,65
N. Gorica	-	-	31	31	0,55
Ljubljana	8	9	918	917	13,63
N. mesto	2	-	351	353	7,25
Radovljica	3	2	436	437	9,12
Maribor	5	14	495	486	14,7
M. Sobota	2	1	761	762	6,94
OO Ig	2	0	24	26	1
<i>Skupaj</i>	28	43	3.598	3.583	68,47
ŽENSKE					
Ig	-	1	73	72	0,6
Celje	-	-	23	23	0,37
Koper	-	-	-	-	-
Maribor	-	1	37	36	0,7
M. Sobota	-	-	36	36	0,23
N. mesto	-	-	5	5	0,2
<i>Skupaj</i>	-	2	174	172	2,1
SKUPAJ	28	45	3.772	3.755	70,57

Podatki, povzeti po poročilih zavodov, v katerih prestajajo kazen osebe, ki jim je bila v postopku o prekršku izrečena kazen zapora ali jim je bila denarna kazen spremenjena v zapor, kažejo, da je v teh zavodih na dan 1. 1. 2000 kazen prestajalo 28 oseb, kar je za osem več kot na 1. 1. 1999.

Na dan 31. 12. 2000 pa je bilo v teh zavodih 45 takih oseb, kar je za 17 več v primerjavi s stanjem na 31. 12. 1999. V letu 2000 je bilo sprejetih 3.705 in odpuščenih 3.576 upravno kaznovanih oseb.

Tabela 18: Starost novosprejetih upravno kaznovanih oseb v letu 2000 – po spolu

Starost	moški	ženske	skupaj
več kot 18 let do 23 let	754	42	796
več kot 23 do 27 let	781	27	808
več kot 27 do 39 let	1.223	58	1.281
več kot 39 do 49 let	551	25	576
več kot 49 do 59 let	169	12	181
več kot 59	61	2	63
SKUPAJ	3.539	166	3.705

Med novosprejetimi zaprtimi osebami, kaznovanimi v postopku o prekršku v letu 2000, jih je bila dobra tretjina (34,6 %) starih med 27 in 39 let. Mlajših polnoletnikov je bilo 21,5 %, malo več (21,8 %) pa je bilo starih od 23 do 27 let. 1,7 % jih je bilo starejših od 59 let.

99,2 % upravno kaznovanih je bilo kaznovanih z do 30 dnevi zapora, medtem ko so preostali (31 oseb) prestajali kazen od enega do treh mesecev. V primerjavi z letom 1999 se je delež tistih, ki so prestajali kazen do 30 dni, povečal za približno 9 %.

Iz zbranih podatkov je tudi razvidno, da je 1.331 oziroma 35,6 % oseb v zavod prišlo na podlagi poziva za nastop kazni zapora pristojnega sodnika za prekrške, medtem ko jih je bilo 2.371 oziroma 64,1 % prisilno privedenih. V primerjavi z letom 1999 se je delež prisilno privedenih povečal za 17 %.

Podatki kažejo, da je med njimi veliko tujih državljanov, ki jim je bila v postopku o prekršku izrečena kazen zaradi nedovoljenega prestopa državne meje, medtem ko je bilo med slovenskimi državljanji veliko takih, ki so bili kaznovani zaradi cestnoprometnih prekrškov. Med upravno kaznovanimi v letu 2000 je bilo 1.060 oziroma 28,4 % tujih državljanov.

Pri izvrševanju kazni zapora, izrečene v postopku o prekršku, še posebno pa v zapor spremenjene denarne kazni, so se zavodi v letu 2000 srečevali s podobnimi težavami kot v letu poprej. Od vseh na prestajanje kazni zapora sprejetih oseb v preteklem letu jih je bilo 64,7 % upravno kaznovanih.

2. 4. Priporniki

V letu 2000 je bilo v zavodih 1.300 pripornikov, kar je 13,5-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1999. Med njimi je bilo 210 oseb, pridržanih po preiskovalnem sodniku. Med vsemi priprtimi osebami je bilo 68 (5,2 %) žensk in 8 ali 0,6 % mladoletnih oseb.

Na dan 1. 1. 2000 je bilo v zavodih 266 pripornikov, kar je v primerjavi z letom 1999 za 3,5 % več. Delež žensk na ta dan je bil 2,6-odstoten, mladoletnih pripornikov pa v zavodih ni bilo.

Tabela 19: Podatki o gibanju števila vseh priprtih oseb po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31. 12. 2000	sprejeti	odpuščeni	povprečno stanje
Ig	2	8	24	18	3,97
Celje	32	35	106	103	30,54
Koper	35	36	149	148	37,2
N. Gorica	15	13	66	68	14,84
Ljubljana	106	108	310	308	113,83
N. mesto	17	37	117	97	23,1
Radovljica	11	14	43	40	11,85
Maribor	38	52	156	142	46,22
M. Sobota	10	32	63	41	21,85
SKUPAJ	266	335	1034	965	303,4

Na dan 31. 12. 2000 je bilo v zavodih 335 pripornikov, od tega dvanajst žensk (3,6 %). Mladoletnih pripornikov na ta dan v zavodih ni bilo. Število pripornikov na ta dan se je v primerjavi s številom zapornikov na isti dan v letu 1999 povečalo za 68 (za 25,5 %).

V letu 2000 je bilo sprejetih 1.034 pripornikov, od tega 61 žensk (5,9 %) in osem mladoletnikov (0,8 %). V primerjavi z letom 1999 je bilo sprejetih za 146 (za 16,4 %) pripornikov več.

V letu 2000 je bilo odpuščenih 965 pripornikov, od tega 56 žensk (5,8 %) in osem mladoletnikov (0,8 %). V primerjavi s predhodnim letom se je število odpuščenih pripornikov povečalo za 87 (za 9,9 %).

V letu 2000 je bilo povprečno številčno stanje priprtih oseb 303,4, od tega žensk 9,76 in mladoletnih pripornikov 1,3. V primerjavi z letom 1999 to v povprečnem stanju pomeni povečanje za 17,9 %.

Tabela 20: Podatki o gibanju števila priprtih oseb po spolu in mladoletnih pripornikov po zavodih v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31.12.2000	sprejeti	odpuščeni	povprečno stanje
PRIPORNIKI					
Celje	32	35	98	95	29,96
Koper	31	34	132	129	33,59
N. Gorica	15	13	64	66	14,83
Ljubljana	106	108	310	308	113,83
N. mesto	17	37	112	92	22,3
Radovljica	11	14	43	40	11,85
Maribor	37	50	144	131	44,13
M. Sobota	10	32	62	40	21,85
<i>Skupaj</i>	<i>259</i>	<i>323</i>	<i>965</i>	<i>901</i>	<i>292,34</i>
PRIPORNICE					
Ig	2	8	23	17	3,96
Celje	-	-	5	5	0,02
Koper	4	2	17	19	3,61
N. Gorica	-	-	2	2	0,01
N. mesto	-	-	5	5	0,8
Maribor	1	2	8	7	1,36
M. Sobota	-	-	1	1	-
<i>Skupaj</i>	<i>7</i>	<i>12</i>	<i>61</i>	<i>56</i>	<i>9,76</i>
MLADOLETNIKI					
Ig	-	-	1	1	0,01
Celje	-	-	3	3	0,56
Ljubljana	-	-	-	-	-
Maribor	-	-	4	4	0,73
<i>Skupaj</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>1,3</i>
SKUPAJ	266	335	1034	965	303,4

Tabela 21: Stevilo tujcev na dan 1. 1. 2000 in med novosprejetimi v letu 2000 po posameznih državah

Država	stanje na dan 1. 1. 2000				novosprejeti			
	moški	ženske	ML	skupaj	moški	ženske	ML	skupaj
Albanija	-	-	-	-	-	1	-	1
Avstrija	1	-	-	1	2	-	-	2
BiH	17	-	-	17	67	4	1	72
Češka	-	-	-	0	1	-	-	1
Hrvaška	12	1	-	13	90	5	-	95
Italija	5	-	-	5	12	2	-	14
Makedonija	4	-	-	4	4	-	-	4
Nemčija	-	-	-	-	3	1	-	4
Romunija	3	1	-	4	51	9	-	60
ZRJ	8	-	-	8	40	-	-	40
Iran	-	-	-	-	10	-	-	10
V. Britanija	-	-	-	-	2	-	-	2
Poljska	1	-	-	1	4	-	-	4
Madžarska	2	-	-	2	13	-	-	13
neurejeno	5	-	-	5	11	3	-	14
drugo	7	-	-	7	13	4	1	18
SKUPAJ	65	2	-	67	323	29	2	354

Od 1.300 priprtih oseb je bilo v letu 2000 v zavodih 421 ali skoraj tretjina (32,4 %) tujcev, med njimi 31 žensk in dve mladoletni osebi.

2. 5. obsojenci, obsojeni na mladoletniški zapor, ter mladoletniki v prevzgojnem domu

2. 5. 1. Podatki o gibanju števila mladoletnikov v zavodu za prestajanje mladoletniškega zapora in prevzgojnem domu

Tabela 22: Podatki o gibanju števila mladoletnikov in mladoletnic v letu 2000

Zavod	1. 1. 2000	31. 12. 2000	sprejeti	odpuščeni	povprečno stanje
Celje – m	3	6	5	3	5,47
Ig - ž	-	2	2	-	0,78
Radeče - m	21	20	8	9	21,26
Radeče - ž	-	2	2	-	0,85
Radeče - skupaj	21	22	10	9	22,11
SKUPAJ	24	30	17	12	28,36

2. 5. 2. Priliv mladoletnih oseb v mladoletniški zapor in prevzgojni dom

Tabela 23: Priliv mladoletnih oseb v mladoletniški zapor in prevzgojni dom v letu 2000

		Celje		Radeče		Ig	SKUPAJ		
		m		m	ž	skupaj		ž	
sprejem novih	skupno	5		8	2	10	2	17	
	s prostosti	prišli sami	-		2	-	2	-	2
		privedeni	3		3	2	5	-	8
	iz pripora		2		3	-	3	2	7
sprejeti iz drugih zavodov	iz Slovenije	-		-	-	-	-	-	
	iz drugih držav	-		-	-	-	-	-	
vrnjeni z bega		3		3	-	3	-	6	
vrnjeni po poteku prekinitve		-		-	-	-	-	-	
SKUPAJ		8		11	2	13	2	23	

2. 5. 3. Nastop kazni v mladoletniškem zaporu in nastop ukrepa v prevzgojnem domu

Tabela 24: Nastop kazni oz. ukrepa pri novosprejetih mladoletnih osebah v letu 2000

Nastop kazni oz. ukrepa	Celje	Radeče	Ig	SKUPAJ
kazen nastopili sami	-	2	-	2
privedeni s prostosti	3	5	-	8
privedeni iz pripora	2	3	2	7
SKUPAJ	5	10	2	17

Podatki kažejo, da sta v letu 2000 dva mladoletnika prišla na prestajanje vzgojnega ukrepa sama, osem jih je bilo na prestajanje kazni ali vzgojnega ukrepa privedenih s prostosti in sedem iz pripora. Med novosprejetimi v letu 2000 so bile štiri mladoletnice.

Delež mladoletnih oseb v celotni strukturi novosprejetih obsojenih oseb v letu 2000 dosega 2,4 %, leto poprej pa je pomenil 1,7 %.

2. 5. 4. Struktura mladoletnih obsojencev na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih po dolžini kazni

Tabela 25: Struktura mladoletnih obsojencev na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih v letu 2000 po dolžini kazni

Dolžina kazni	na dan 1. 1. 2000	novosprejeti
do 1 leta	-	1
od vključno 1 leta do 2 let	-	2
od vključno 2 let do 3 let	-	2
od vključno 3 let do 4 let	2	1
od vključno 4 let do 5 let	-	-
natančno 5 let	-	-
od vključno 6 let do 10 let	1	1
natančno 10 let	-	-
SKUPAJ	3	7

V letu 2000 so trije mladoletni obsojenci prestajali kazen od treh do štirih let, po dva sta prestajala kazen od enega do dveh let, od dveh do treh let in od šest do deset let ter en kazen do enega leta.

2. 5. 5. Struktura mladoletnikov na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih v letu 2000 po starosti

Tabela 26: Starostna struktura mladoletnikov na dan 1. 1. 2000 in novosprejetih

Starost	na dan 1. 1. 2000				novosprejeti			
	Celje	Radeče	Ig	Skupaj	Celje	Radeče	Ig	Skupaj
14 do 16 let	-	-	-	-	-	1	-	1
od 16 do 18 let	-	3	-	3	2	7	1	10
od 18 do 23 let	3	18	-	21	3	2	1	6
SKUPAJ	3	21	-	24	5	10	2	17

V letu 2000 je bilo 27 ali skoraj dve tretjini mladoletnih oseb starih med 18 in 23 let, 13 jih je bilo starejših mladoletnikov, ena pa je bila mlajša od 16 let.

2. 5. 6. Odpust iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma

Tabela 27: Odpust obsojencev, obsojenih na mladoletniški zapor, in odpust mladoletnikov s prestajanja vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom v letu 2000

Vrsta odpusta	Celje	Radeče		skupaj	SKUPAJ
	moški	moški	ženske		
kazen oz. ukrep prestali v celoti	1	9	-	9	10
pogojni odpust po 106. čl. ZIKS	-	-	-	-	-
pogojni odpust po 82. čl. KZ	-	-	-	-	-
pomilostitev	2	-	-	-	2
po 108. členu ZIKS – po upravniku	-	-	-	-	-
SKUPAJ	3	9	-	9	12

Dva mladoletnika sta bila v letu 2000 pomiloščena, vsi drugi pa so kazen oziroma ukrep prestali v celoti.

2. 5. 7. Odliv oseb iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma

Tabela 28: Odliv mladoletnih oseb v letu 2000

		Celje	Radeče		skupaj	SKUPAJ
		moški	moški	ženske		
odpuščeni	<i>skupno</i>	3	9	-	9	12
	kazen oz. ukrep prestali v celoti	1	9	-	9	10
	pomiloščeni	2	-	-	-	2
	amnestirani	-	-	-	-	-
	pogojno odpuščeni	-	-	-	-	-
premeščeni	v drug zavod v Sloveniji	-	2	-	2	2
	v drugo državo	-	-	-	-	-
na begu		2	1	-	1	3
umrli	skupno	-	-	-	-	-
	naravna smrt	-	-	-	-	-
	nesreča	-	-	-	-	-
	samomor	-	-	-	-	-
SKUPAJ		5	12	-	12	17

2. 5. 8. Obsojenci, obsojeni na mladoletniški zapor

Na dan 1. 1. 2000 so bili v mladoletniškem zaporu trije mladoletni obsojenci, kar je en manj kot na isti dan v poprejšnjih dveh letih. V celotni populaciji obsojencev na ta dan je delež mladoletnih obsojencev dosegal 0,4 %.

Na dan 31. 12. 2000 je prestajalo kazen mladoletniškega zapora osem mladoletnikov (od tega dve dekleti na lgu), kar je za pet več kot na isti dan leta 1999. V celotni populaciji obsojencev na ta dan je delež mladoletnih obsojencev dosegal 1,1 %.

Med letom je bilo sprejetih sedem mladoletnih obsojencev, kar pomeni 0,7 % sprejetih obsojenih oseb. Odpuščeni so bili trije mladoletni obsojenci, kar je 0,3 % odpuščenih obsojenih oseb. Dva sta bila pomiloščena, en pa je prestal kazen v celoti.

V letu 1999 je bilo povprečno število mladoletnih obsojencev 6,25, kar je za 1,35 več od povprečnega števila mladoletnih obsojencev v letu 1999.

V letu 2000 so trije mladoletni obsojenci prišli na prestajanje kazni sami, štirje pa je so bili privedeni iz pripora.

V letu 2000 sta kazen mladoletniškega zapora nastopili dve mladoletnici.

2. 5. 9. Mladoletniki v prevzgojnem domu

Na dan 1. 1. 2000 je bilo v prevzgojnem domu 21 mladoletnikov (mladoletnic ni bilo), kar je za osem manj kot na 1. 1. leta 1999.

Na dan 31. 12. 2000 je bilo v prevzgojnem domu trideset mladoletnikov, med njimi dve mladoletnici. V primerjavi s stanjem na dan 31. 12. 1999 je bilo v prevzgojnem domu šest mladoletnikov več.

V letu 2000 je bilo v prevzgojni dom sprejetih deset mladoletnikov, med njimi dve mladoletnici, kar je za dva manj kot v letu 1999. Odpuščenih je bilo devet mladoletnikov, kar je za osem manj kot v letu 1999.

Povprečno številčno stanje mladoletnikov prevzgojnem domu v letu 2000 je bilo 22,11, kar je za 1,9 manj kot v letu 1999.

3. TRETMA ZAPRTIH OSEB

3. 1. Strokovno delo z zaprtimi osebami

3. 1. 1. Organizacija in oblike strokovnega dela v zavodih

Strokovno delo v zavodih temelji na socioterapevtski orientaciji, skupinskih in individualnih oblikah tretmaja, elementih terapevtske skupnosti in usmerjenosti v sodelovanje z zunanjim okoljem v najširšem smislu.

Programi in aktivnosti, ki potekajo v zavodih, so usmerjeni v usposabljanje zaprtih oseb za življenje po odpustu oziroma v njihovo reintegracijo v družbo. V ta namen poleg zaposlenih strokovnih delavcev, ki so nosilci strokovnega dela, vključujemo tudi zunanje strokovne institucije in organizacije, ki s svojimi programi, ki jih tudi sicer izvajajo v družbi, prispevajo k uspešnejši vrnitvi zaprtih oseb v družbo.

Vzgojno službo v zavodih sestavljajo delavci različnih strok, in sicer socialni pedagogi, pedagogi, socialni delavci, psihologi in sociologi. V vzgojno službo je vpeta tudi zdravstvena služba.

Vzgojne službe, kot timi, so se z drugimi službami v zavodih dnevno sestajale na kratkih posvetih o aktualnih dogodkih in situacijah, v praksi pa so potekali tudi tedenski timski sestanki, v okviru katerih so se obravnavale vsebine, povezane s sprejemi, prestajanjem kazni in odpusti zaprtih oseb.

Delavci vzgojnih služb so se sestajali na aktivih posameznih strokovnih področjih (pedagoški vodje, pedagogi, socialni delavci, terapevti za odvisnosti, zdravstveni delavci in psihologi), ki so jih vodili delavci vzgojne službe uprave. Za pedagoge in socialne delavce je pod vodstvom zunanjih supervizorjev potekala redna supervizija.

V vseh zavodih, oddelkih in v prevzgojnem domu so se redno, enkrat tedensko, sestajale male skupine, z različnimi časovnimi razmiki pa so bili organizirani tudi sestanki domskih skupnosti (od enkrat tedensko do enkrat mesečno). Male skupine so praviloma vodili pedagogi, sestanke domskih skupnosti upravniki zavodov, v oddelkih pa njihovi vodje.

Strokovno delo z zaprtimi osebami je individualizirano – z vsakim mladoletnikom in obsojencem je izdelan individualni načrt z opredeljenimi načinom, nosilci in obveznostmi obsojenca za izvedbo posameznih aktivnosti. Individualno vzgojno delo z obsojenci se kaže kot najbolj potrebno pri obravnavi nekaterih skupin obsojencev, predvsem pri obsojenih zaradi kaznivih dejanj spolne zlorabe in pri tistih obsojencih, ki zlorablajo nedovoljene droge. Prvo skupino soobsojenci odklanjajo in so do njih pogosto verbalno in fizično agresivni, skupina odvisnih pa je »tržna niša« za tiste obsojence, ki nedovoljeno drogo preprodajajo.

Povečevanje števila zaprtih oseb, velika fluktuacija in prenapolnjenost zavodov so ovirali izvajanje omenjenih oblik dela, saj so bili v večini zavodov normativi za strokovno delo preseženi in strokovni delavci preobremenjeni.

3. 1. 2. Nameščanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov v režime oziroma oddelke prestajanja kazni

V zavodih obstajajo trije režimi oz. oddelki prestajanja kazni: odprti, polodprti in zaprti. V nekaterih zavodih so prostori, v katerih se izvršuje poostren režim, posebej opredeljeni, zavod Dob pa ima za ta namen urejen poseben oddelek. Režimi oziroma oddelki se med seboj razlikujejo predvsem po stopnji omejevanja svobode. Med prestajanjem kazni se režim obsojencem lahko spreminja, kar je odvisno od uresničevanja individualnega programa in varnostne problematike posameznih obsojencev.

Tabela 29: Razporeditev obsojenih oseb in mladoletnikov v režime na dan 1. 1. 2000

Zavod	odprti	polodprti	zaprti	posebej varovani	SKUPAJ
OBSOJENCI					
Dob	2	22	270	16	310
Celje	4	21	2	1	28
Koper	6	13	10	-	29
N. Gorica	2	2	2	-	6
Ljubljana	-	53	31	1	85
N. mesto	6	6	5	-	17
Radovljica	-	7	-	-	7
OO Ig	12	-	-	-	12
Maribor	-	11	76	-	87
M. Sobota	1	18	2	-	21
OO Rogoza	33	-	-	-	33
OBSOJENKE					
Ig	9	6	6	-	21
<i>Skupaj</i>	<i>75</i>	<i>159</i>	<i>404</i>	<i>18</i>	<i>656</i>
MLADOLETNI OBSOJENCI, MLADOLETNIKI IN MLADOLETNICE					
Celje	-	2	1	-	3
Radeče	4	17	-	-	21
Radeče - ž	-	-	-	-	-
<i>Skupaj</i>	<i>4</i>	<i>19</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>24</i>
SKUPAJ	79	178	405	18	680

1. 1. 2000 je od skupno 680 obsojencev prestajalo kazen v zaprtem režimu 405 obsojencev ali 59,5 %, v polodprtem režimu 178 obsojencev ali 26,2 % in v odprtem režimu 79 obsojencev ali 11,6 %. V prostore s strožjim režimom je bilo nameščenih 18 obsojencev ali 2,6 %.

Tabela 30: Razporeditev novosprejetih obsojenih oseb in mladoletnikov v režime

Zavod	odprti		polodprti		zaprti	posebej varovani	SKUPAJ
	zavod	sodišče	zavod	sodišče			
OBSOJENCI							
Dob	-	2	22	1	128	-	153
Celje	2	-	18	-		-	20
Koper	6	-	27	-	21	-	54
N. Gorica	-	3	5	-	10	-	18
Ljubljana	-	-	101	-	138	-	239
N. mesto	-	-	46	-	40	-	86
Radovljica	-	-	21	-	-	-	21
OO Ig	-	-		-	-	-	
Maribor	39	-	58	-	129	-	226
M. Sobota	11	-	21	-	22	-	54
OO Rogoza	59	-		-		-	59
<i>Skupaj</i>	<i>117</i>	<i>5</i>	<i>319</i>	<i>1</i>	<i>488</i>	<i>-</i>	<i>930</i>
OBSOJENKE							
Ig	2	1	12	-	21	-	36
Celje	-	-	-	-	-	-	-
Koper	-	-	-	-	2	-	2
N. Gorica	-	-	-	-	1	-	1
Maribor	-	-	1	-	-	-	1
M. Sobota	-	-	-	-	1	-	1
N. mesto	-	-	-	-	2	-	2
<i>Skupaj</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>13</i>	<i>-</i>	<i>27</i>	<i>-</i>	<i>43</i>
<u>MLADOLETNI OBSOJENCI, MLADOLETNIKI IN MLADOLETNICE</u>							
Celje	-	-	5	-	-	-	-
Radeče	-	-	8	-	-	-	-
Radeče - ž	-	-	2	-	-	-	-
Ig - ž	-	-	2	-	-	-	-
<i>Skupaj</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>17</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>17</i>
SKUPAJ	119	6	349	1	515	-	990

Večino razporeditev ob nastopu kazni v posamezne režime so opravili zavodi sami. Sodišča so napotila le šest oseb na prestajanje kazni v odprti režim in eno osebo na polodprti režim, kar je bistveno manj kot v letu 1999, ko je bilo v odprti režim z odredbo sodišč neposredno razporejenih 57 obsojenih oseb. Razloge, zakaj sodišča praviloma razporejajo obsojence v zaprti režim in se zelo redko odločajo za razporeditev v odprti režim ter še redkeje v polodprtega, je moč bolj kot strogim merilom sodišč pripisati dejstvu, da sodišča odločitev o razporeditvi obsojencev prepuščajo zavodom.

Največ, 515 ali 52 % novosprejetih oseb je bilo nameščenih v zaprti režim, 349 ali 35,2 % jih je bilo nameščenih v polodprti režim in 119 ali 12 % v odprti režim. Ob nastopu kazni ni bil nihče nameščen v posebej varovani režim. Kadar se je izkazalo za potrebno, so obsojence nameščali v posebej varovani režim med prestajanjem kazni.

3. 1. 3. Bistvene novosti glede prestajanja kazni (12. in 13. člen ZIKS)

Novi zakon je prinesel dve bistveni novosti glede prestajanja kazni.

Prva novost je nov način izvrševanja kazni za obsojence, ki ga določa 12. člen novega zakona. Direktor uprave lahko obsojencem, ki so bili obsojeni za dejanja, storjena iz malomarnosti, na kazen zapora do šestih mesecev, ob pogoju, da so osebno urejeni in redno zaposleni ali da se izobražujejo ter so prvič na prestajanju kazni, dovoli, da med prestajanjem kazni še naprej delajo na svojem delovnem mestu in bivajo doma, razen ob prostih dneh, praviloma ob koncu tedna, ko morajo biti v zavodu.

Druga novost je izvrševanje tako imenovane nadomestne kazni, ki jo določa 13. člen novega zakona, kar pomeni, da obsojenec namesto zaporne kazni opravlja dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti. Tu ne gre za način izvršitve kazni, temveč za ukrep, ki ga določi sodišče in s katerim nadomesti kazen zapora do treh mesecev, če so podani tudi drugi pogoji, ki jih določa kazenski zakonik. Izvršitev nadomestne kazni zapora do treh mesecev pripravi, vodi in nadzoruje uprava v sodelovanju s centrom za socialno delo.

Obe novosti sta ob sprejemu zakona vzbudili precej pozornosti in pričakovanj, ki pa se zaenkrat še ne uresničujejo v praksi. Pogoji, ki jih morajo obsojenci izpolnjevati po 12. členu, so zelo strogi in jih izpolnjujejo le redki. V lanskem letu je za to možnost lahko zaprosilo le devet obsojencev, prošnja pa je bila odobrena trem (2 Rogoza, 1 Koper). Strokovni delavci so z omenjenimi obsojenci delali individualno, in sicer med vikendi, z izvrševanjem tovrstne oblike prestajanja kazni zapora pa ni bilo nikakršnih težav. Vsi trije obsojenci so v procesu izvrševanja kazni sodelovali korektno.

Uprava ni dobila od sodišč v izvršitev še nobene nadomestne kazni po 13. členu novega zakona. Na prestajanju kazni so bili tudi obsojenci, ki bi po naši oceni lahko prestajali nadomestno kazen, vendar nam niso znani razlogi, da se sodišča za tako obliko izvršitve kazni (še) ne odločajo. Pogostejša uporaba te možnosti bi vsekakor ublažila veliko prostorsko stisko v zavodih.

3. 2. Izobraževanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov

Na področju izobraževanja obsojencev in mladoletnikov se nakazuje zanimiva ugotovitev: v zavodih, ki so izobraževanju obsojencev v preteklem obdobju namenili več pozornosti in prizadevanj, se je tudi zanimanje za vključevanje v izobraževanje močno povečalo.

Prav posebno je to opazno v zavodu Dob. Mnogi obsojenci, ki so vključeni v izobraževalni proces, vidijo v tem predvsem priložnost, da v času prestajanja kazni naredijo nekaj zase, povečano zanimanje za izobraževanje med obsojenci pa lahko pripišemo več dejavnikom. Ob tem naj omenimo predvsem, da je zavod vzpostavil dobro organizacijsko mrežo znotraj zavoda in pridobil primeren program (gostinec živilec) ter kakovostne izvajalce izobraževanja, s katerimi delavci zavoda dobro sodelujejo. Pomembno je, da motivacija za izobraževanje poteka tako na skupinski, kakor tudi na individualni ravni, kar se dosega z dobrim obveščanjem obsojencev o možnostih za izobraževanje in z zgodnjim zajemanjem podatkov o potrebah posameznih obsojencev po izobraževanju že v fazi sprejema. Obsojence, ki so vključeni v izobraževanje, če je le možno, nameščajo v manjše sobe in iščejo možnosti za učenje na šoli.

V zavodu Dob se je v letu 2000 izobraževalo 76 obsojencev, 22 jih je obiskovalo osnovno šolo in programe opismenjevanja, za 28 obsojencev je stroške izobraževanja pokrival zavod, 26 obsojencev je bilo takih, ki so stroške izobraževanja plačevali sami ali s pomočjo drugih. Želje obsojencev po izobraževanju so razpršene na več izobraževalnih programov, vendar jih je zaradi visokih cen izobraževanja težko uresničevati.

Zavod namenja veliko pozornost opismenjevanju nepismenih obsojencev ter dokončanju programov osnovne šole, ki je brezplačno. Ob že omenjenih izobraževalnih programih je v zavodu omogočeno tudi opravljanje poklica izpita za voznika viličarja za potrebe gospodarske enote in opravljanje izpita za voznika traktorja za potrebe kmetijskega dela v zavodu, v manjšem obsegu pa v zavodu potekajo ter nekatera druga funkcionalna izobraževanja.

Tudi za učenje oziroma individualno učenje primerne prostorske razmere v zavodu doslej še niso trajno urejene. Za te dejavnosti je treba nameniti in opremiti prostor, ki bo po predpisanem urniku zagotavljal

možnost nemotenega študija, se posebno za tiste obsojence, ki navkljub prizadevanju delavcev v zavodu niso nameščeni v prenovljeni del bivalnih enot.

Dobra je tudi situacija v Prevezgojnem domu Radeče, kjer ima izobraževanje mladoletnikov osrednje mesto. V različne programe izobraževanja je bilo vključenih 24 gojencev, štirje so izobraževanje končali, 15 pa jih izobraževanje nadaljuje. V zavodu potekajo program opismenjevanja, osnovna šola, program nižjega poklicnega izobraževanja in učenja na delovnem mestu. Nosilci programa učenja z delom so učitelji praktičnega pouka in inštruktorji. Nižje poklicno izobraževanje poteka za programe: obdelovalec kovin, obdelovalec lesa, pomočnik električarja, ličar in na novo urejen program pomočnika gospodinje.

Vsekakor bi bilo treba v prihodnje urediti tudi nove programe izobraževanja, ki bodo bolj prilagojeni dolžini izvajanja vzgojnega ukrepa, obenem pa za mladoletnike tudi bolj privlačni – na primer programi izobraževanja v kovinski stroki (stari stroji in delavnice za mlade niso izziv). Potrebovali bi tudi računalniško učilnico, v kateri bi mladoletnikom omogočali vsaj spoznavanje osnov računalništva.

Žal pa v drugih zavodih položaj na področju izobraževanja ni vzpodbuden.

V zavodu Celje se razmere na področju izobraževanja niso spremenile na bolje, razlogi pa so tako objektivne kot subjektivne narave. Glede na dejstvo, da je to edini zavod namenjen mlajšim obsojencem (njihova starost v povprečju dosega 21 let), bo treba izobraževanju nameniti večjo pozornost in organizirati programe izobraževanja v zavodu, za kar pa bodo potrebne nekatere organizacijske in prostorske spremembe.

Večino stroškov izobraževanja pokriva zavod iz proračunskih sredstev. Učencem v programih osnovne šole in v programih srednjega izobraževanja je zavod plačal učbenike in druge šolske potrebščine. Šolnino in stroške opravljanja izpitov je tako plačal šestim obsojencem, ki so bili vključeni v programe srednjega izobraževanja, trije obsojenci so stroške izobraževanja plačali sami, program osnovnega izobraževanja pa je obiskovalo pet obsojencev. En obsojenec je opravljal izpite na visoki šoli na lastne stroške, trije obsojenci so se usposabljali za voznike B-kategorije in so stroške izobraževanja plačali sami, enako pa tudi dve osebi, ki sta bila kaznovani v postopku o prekršku.

V drugih zavodih ni organiziranih oblik izobraževanja znotraj zavodov in posamezne obsojence glede na njihove želje in možnosti vključujejo v razne izobraževalne oblike zunaj zavoda. Več tovrstnega izobraževanja je v odprtih oddelkih zavodov, predvsem na Rogozi in Igu, kjer imajo obsojenci zaradi večjega števila podeljenih ugodnosti tudi večje možnosti za izobraževanje v zunanjih izobraževalnih ustanovah.

Mnogo premalo pozornosti zavodi namenjajo opismenjevanju in programom osnovne šole, še posebno ob upoštevanju dejstva, da so ta izobraževanja brezplačna. Treba je le motivirati obsojence in pridobiti zunanje izvajalce.

Vsekakor je treba na primeru zavoda Dob predstaviti prakso, ki sicer ni idealna, vendar dokazuje, da vloženo delo prinaša rezultate in da je najboljša motivacija za izobraževanje obsojencev prav možnost kakovostnega izobraževanja. Za to je treba v naših zavodih ustvariti ustrezne razmere in se usmerjati na tiste vrste izobraževanja, ki so glede na populacijo, ki jo v posameznih zavodih obravnavajo, najbolj primerne (glede na višino kazni in druge okoliščine), obenem pa posamezne strokovne delavce zadolžiti za sistematično in kontinuirano organizacijo izobraževanja obsojencev.

3. 3. Prostočasne dejavnosti obsojencev, obsojenk in mladoletnikov

Interesne ali »prostočasne« dejavnosti obsojencev so bolj raznolike, ustvarjalne in se jim namenja več pozornosti kakor v minulih letih ter so velikokrat tudi zelo kakovostne. Zanimiva

je ocena strokovnjaka s področja poklicnega izobraževanja obsojencev, da bi bilo moč v zavodu Dob del dejavnosti (oblikovanje gline in nekaterih drugih izdelkov) pod določenimi pogoji (ob sprejemu zakonodaje o certifikatih) urediti kot del poklicnega programa. Podobno kot na Dobu je ta dejavnost kakovostno urejena tudi v nekaterih drugih naših zavodih, npr. v Radečah, Celju, Kopru in še kje. V primeru »izobraževanja s certifikati« bi bilo moč v mnogih naših zavodih dejansko še bolj osmisliti del dejavnosti, ki bi ob drugih ciljih vsaj v delu dejavnosti popestrili poklicno izobraževanje. Seveda pa to ne pomeni, da bi te dejavnosti lahko nadomestile zahtevnejše vrste poklicnega izobraževanja, s tem pa tudi ne mislimo na spremembe osnovnega cilja interesnih dejavnosti v zavodih. Ponudba in kakovost dejavnosti sta odvisni predvsem od znanja in pripravljenosti izvajalcev, ki so nosilci te dejavnosti v posameznih zavodih. Večinoma je že preseženo mnenje, po katerem naj si obsojenci interesne dejavnosti oblikujejo in vodijo sami, odvisno od sposobnosti in želja ter znanja posameznikov, ki prestajajo kazen zapora. To dejansko postaja načrtovana, vodena in ustvarjalna dejavnost, ki ji v zavodih namenjajo vse večjo pozornost.

Interesne dejavnosti v zavodih potekajo po sekcijah, ki jih praviloma vodijo pedagogi. Najpogosteje so to priprave športnih iger in tekmovanj v nekaterih športnih dejavnostih, dejavnost likovne sekcije, poslikave različnih materialov, oblikovanje gline, slikanje, izdelava voščilnic, izdajanje zavodskih časopisov, organizacija posameznih gostovanj z vabljenimi gosti, tudi kulturnimi društvi, dejavnosti zavodskih knjižnic, hortikulturene dejavnosti, kinopredstave ...

3. 4. Psihološka dejavnost

V letu 2000 je bilo v slovenskih zaporih zaposlenih osem psihologov. Dva od teh, in sicer vodja vzgojne službe Koper in vodja odprtega oddelka Ig, zasedata vodstveni delovni mesti, tako da psihološko delo ni njuna temeljna dejavnost. V zavodu Ljubljana je bil psiholog zadolžen za delo s priporniki. Psihologinji v zavodu Ig je v začetku leta sporazumno prenehalo delovno razmerje, novega psihologa pa še nimajo. Proti koncu leta so v zavodu Dob zaposlili novo delavko, tako da sedaj psihološko delo tam opravljata dve. V dislociranih oddelkih psihologi niso bili zaposleni in v kriznih situacijah so pomagali psihologi iz matičnih zavodov. Večina psihologov po zavodih je bila dejavno vključena v obravnave odvisnosti od alkohola in drugih psihoaktivnih snovi.

Zaradi heterogenosti zavodov, ki jo povzročajo njihov namen, različne zmogljivosti in prostorske ter kadrovske okoliščine, je različna tudi dejavnost psihologov v njih. Poglavitno je, da vsaka zaprta oseba, ki potrebuje oziroma išče psihološko pomoč, tako pomoč tudi dobi.

Večina zavodskih psihologov je z novosprejetimi zaprtimi osebami opravljala uvodne razgovore. Z obsojenci in mladoletniki so tako opravili 239 uvodnih razgovorov, s priporniki pa 224. Ti razgovori so bili namenjeni predvsem triazi, tj. oblikovanju bolj ali manj grobe ocene pričakovanega vedenja zaprte osebe v zavodu, hkrati pa so psihologi zaprte osebe seznanjali z življenjem v zavodu ter usmerjali in motivirali za funkcionalno vedenje. Predstavili so jim možnosti vključevanja v dejavnosti psihološke ter drugih pedagoških služb zavoda, novosprejetim pa so ponudili pomoč ob težavah s prilagajanjem. Razumljivo je, da je bila uvodna diagnostika lahko bolj poglobljena v zavodih z manjšim prilivom zaprtih oseb.

Inicialne psihodiagnostične ugotovitve so bile uporabljene pri izdelavi okvirnih individualnih programov dela z obsojenci in so se še dopolnjevale med svetovalnoterapevtskim delom z obsojenci. Tako lahko rečemo, da se je tudi v letu 2000 nadaljeval prehod v procesno diagnostiko.

Racionalnejši je bil tudi izbor obsojencev in mladoletnikov, ki so bili obravnavani. Pravica zaprtih oseb, da lahko posamezne posege s strani psihologa zavrnejo, je bila dosledno spoštovana, lahko pa so zaprte osebe zavrnele tudi sodelovanje s psihologom v celoti. Psihodiagnostična sredstva so bila uporabljena le ob poprejšnjem soglasju klienta, ki je bil seznanjen tudi z namenom njihove uporabe.

V psihološko obravnavo se je lahko vključila vsaka zaprta oseba, ki je za to izrazila zanimanje. Motivacija za obravnavo se je praviloma pričela vzpostavljati že na uvodnih razgovorih, torej ob samem nastopu kazni, v nadaljnjem procesu pa so jo po potrebi vzpostavljali tudi drugi delavci pedagoške, zdravstvene in drugih služb posameznih zavodov.

Intenziteta in poglobljenost obravnav sta bili prilagojeni posameznikovi problematiki, njegovi motivaciji in sposobnosti, zato so bile tudi oblike te dejavnosti različne: od enkratnih svetovanj prek suportivnih vodenj do intenzivnih kontinuiranih obravnav, ki lahko trajajo tudi več let.

Glede na interese, specialna strokovna znanja in teoretična izhodišča posameznih zavodskih psihologov se je nadaljevala pestrost tudi v vsebinskem smislu, in sicer od poudarjanja učenja spretnosti komunikacije in pridobivanja socialnih veščin ter izgradnje kakovostnih medčloveških odnosov do osvetljevanja posameznikovega psihodinamskega ozadja in vključevanja elementov analitično orientirane psihoterapije.

Obravnave, ki jih opravljajo psihologi, temeljijo pretežno na metodi individualnega dela, uporabljajo pa tudi skupinsko. V letu 2000 je bilo v kontinuirane obravnave vključenih 122 zaprtih oseb. V zavodu Maribor so bili v desetih primerih v obravnavo vključeni tudi svojci. Psihološke intervencije so se izvajale predvsem ob akutnih osebnih stiskah, kot so samomorilne težnje in samopoškodbe, depresivna stanja, akutne čustvene napetosti, bodisi na željo obsojenca, če je bil ta pomoč zmožen poiskati sam, bodisi na pobudo pedagoške, zdravstvene ali pazniške službe, ki je tako vedenje zaznala. V letu 2000 je bilo opravljenih 385 psiholoških intervencij, od teh 89 pri pripornikih.

Populacija pripornikov je bila nasploh deležna večje pozornosti kot v preteklih letih. Ker je fluktuacija med njimi velika, so psihologi prišli v stik z 253 priporniki. Poleg uvodnih razgovorov so z njimi opravil še 341 seans, pri katerih je šlo v slabi četrtini primerov za izključno psihološko problematiko.

Domala vsi psihologi so se ukvarjali tudi z obravnavo odvisnosti. Ravno tako so praviloma sodelovali v procesu kadrovske selekcije novosprejetih delavcev posameznih zavodov.

Psihologi po zavodih so člani strokovnih timov zavodov in v njih tvorno sodelujejo. Nekateri med njimi opravljajo analize sestankov terapevtskih skupnosti in intervizije med sodelavci. Utečeno je tudi medzavodsko sodelovanje v okviru aktiva psihologov, izven zavoda pa sodelujejo z zdravstvenimi službami (predvsem psihiatričnimi), s centri za obravnavo odvisnosti, pa tudi s centri za socialno delo. Pet psihologov se je udeležilo tudi 8. evropskega simpozija o suicidalnosti na Bledu, eden pa se je udeležil tudi 11. mednarodnega kongresa nemških zaporskih psihologov.

3. 5. Socialno delo in postpenalna dejavnost

V slovenskih zavodih je za področje socialnega dela zaposlenih 14 socialnih delavcev, od tega največ v večjih zavodih (Dob 4, Maribor, Ljubljana in Celje 2, Koper, Radeče in oddelka Rogoza in Nova gorica 1). V Mariboru, Celju, Rogozi in Novi gorici socialni delavci poleg socialnega dela pokrivajo tudi pedagoško delo z obsojenci, v zavodu Ig ter oddelkih Novo mesto, Murska Sobota, Radovljica in OO Ig pa osnovne socialne dejavnosti pokrivajo drugi strokovni delavci, predvsem pedagogi.

3. 5. 1. Socialna obravnava pripornikov

Slaba tretjina (31 %) pripornikov je intenzivneje sodelovala s socialno službo, saj so potrebovali pomoč pri ohranjanju in vzpostavljanju stikov s socialno mrežo in urejanju družinskih in osebnih zadev zunaj zavodov. Sodelovanje s pristojnimi centri za socialno delo je bilo vzpostavljeno v 85 primerih (6,5 %), štirim je center v času pripora odobril denarno pomoč, enemu priporniku pa je finančno omogočil nadaljevanje šolanja.

Socialni delavci so sodelovali tudi z dobroteljnimi organizacijami (Rdeči križ, Karitas), prek katerih so pripornikom zagotavljali stvarno pomoč (obleka, obutev, cigarete), ter z zdravstvenimi službami in delodajalci (zaradi ohranitve delovnih mest).

3. 5. 2. Socialna obravnava upravno kaznovanih

92,8 % upravno kaznovanim je bila denarna kazen spremenjena v zapor (predvsem cestnoprometni prekrški in ilegalni prestop meje). Zaradi kratkih kazni in drugih posebnosti intenzivnejša strokovna pomoč in podpora nista bili možni.

Z večino upravno kaznovanih so strokovni delavci opravili uvodne razgovore, 35 % pa jih je potrebovalo tudi druge oblike pomoči. V 270 primerih (0,7 %) je bil vzpostavljen stik s pristojnimi centri za socialno delo.

Vsi, ki so jo potrebovali, so prejeli materialno pomoč v obliki obutve, obleke in plačila vozovnic ob odpustu.

Potekali so tudi dogovori o namestitvah v zavetiščih za brezdomce, samske domove, o vključevanju v programe iskanja zaposlitve, obravnavo odvisnosti od alkohola.

3. 5. 3. Socialna obravnava obsojencev in mladoletnikov

a) Sprejemna faza

V vseh zavodih socialni delavci z obsojenci ob prihodu opravijo informativno-razbremenilni razgovor, ki obojim omogoči vzpostaviti prvi stik in je podlaga ustreznega odnosa za nadaljnje sodelovanje.

V lanskem letu so strokovni delavci ugotavljali razmere in potrebe s socialnega področja pri 94 % novosprejetih obsojencih, trije so tako sodelovanje odklonili, drugi, ki v sprejemni fazi niso bili obravnavani, pa so bili tujci z izrečeno stransko kaznijo izгона iz države.

Postpenalni program ter opredelitev ciljev in potreb na socialnem področju so kot del celotnega rehabilitacijskega programa v zavodih izdelali za 71,5 % obsojencev, za tujce z izgonom pa postpenalnih programov večinoma niso izdelali.

Postpenalni program zajema vse predvidene možnosti in načine priprave na življenje posameznika po odpustu, zato se glede na nove možnosti in situacije med samim prestajanjem kazni pogosto spreminja in dopolnjuje. V večini primerov so postpenalne programe zavodi posredovali tudi pristojnim centrom za socialno delo, ki so poleg obsojenca in zavodskih strokovnih služb glavni izvajalci postpenalnega programa.

Sestavni del opredeljevanja potreb in postpenalnega programa so tudi poročila centrov za socialno delo, ki so jih zavodi v letu 2000 prejeli za 35,8 % obsojencev. Zavodi socialnih poročil centrov niso prejeli za obsojence tujce, za tiste, ki jih centri pred nastopom kazni niso obravnavali in jih niso poznali, pa tudi za tiste obsojence, ki sodelovanja in pomoči centra za socialno delo niso potrebovali ali želeli. Za 7 % novosprejetih (kjer je bilo to potrebno in je bil izražen interes udeleženi) pa so zavodi v sprejemnem obdobju sklicali tudi strokovne time s strokovnimi delavci centrov za socialno delo.

b) Sodelovanje z zunanjimi izvajalci socialnega varstva in drugimi ustanovami

Izvajanje socialne rehabilitacije in reševanje večine obsojenčevih problemov brez povezovanja zavodske socialne službe z zunanjimi institucijami nista možna. Pogosto mnogoplastnost problemov zahteva sodelovanje tudi z različnimi drugimi zunanjimi ustanovami.

Tabela 30: Sodelovanje zavodov z zunanjimi ustanovami v letu 2000

Naziv/vrsta ustanove	število stikov
centri za socialno delo	770
zavodi za zaposlovanje	61
delovne organizacije	160
Rdeči križ in Karitas	167
zdravstvene ustanove	81
izobraževalne ustanove	82
stanovanjske organizacije	29
ZPIZ	22
domovi za starejše občane	8
samski domovi	29
drugo	79
SKUPAJ	1.488

Najbolj intenzivno, kontinuirano in vsebinsko najbolj opredeljeno je sodelovanje s centri za socialno delo. Centri se v načrtovanje in izvajanje rehabilitacijskega programa vključujejo že od začetka prestajanja kazni, njihovo delo pa se intenzivira in nadaljuje po odpustu obsojenca. Tako so imeli zavodi pri izvajanju programov v letu 2000 največ stikov s centri za socialno delo (51,7 %). To sodelovanje vsi zavodi ocenjujejo kot kakovostno in ustrezno in vsi centri so se na povabila zavodov k sodelovanju odzvali. Najbolj intenzivno in pogosto zavodi sodelujejo s centri iz svoje regije, odkoder v večini zavodov, glede na regionalni princip prestajanja kazni, prihaja tudi največ obsojencev pri čemer je pogostost osebnih stikov in strokovnih koordinacij zaradi manjše oddaljenosti večja.

Po številu stikov sledijo humanitarne in delovne organizacije. Sodelovanje z drugimi ustanovami večinoma pomeni sodelovanje z upravnimi enotami, povezano z urejanjem osebnih dokumentov obsojencev.

c) Osrednje vsebine socialnega dela v času prestajanja kazni

Vsebina dela je prilagojena posameznikovim potrebam in specifičnim življenjskim situacijam. Najpogostejše vsebine dela so razreševanje aktualne socialne problematike, razbremenilni razgovori, socialno svetovanje po načrtu in dogovoru, razreševanje socialne problematike v domačem okolju in delo z družino, pomoč pri zaposlovanju med prestajanjem kazni in po odpustu, zagotavljanje materialne varnosti obsojenca med prestajanjem kazni in po odpustu, reševanje nastanitvene problematike, ugotavljanje delazmožnosti in invalidnosti, sodelovanje pri obravnavi odvisnosti ter urejanje in financiranje nekaterih oblik izobraževanja.

Pomemben učinek pri delu z mrežami in reševanju težav posameznika ima tudi socialno delo na terenu. Tako so v letu 2000 socialni delavci opravili sto obiskov na centrih za socialno delo (za več obsojencev hkrati), 53 obiskov na domu obsojencev, 21 na zavodih za zaposlovanje, 15 obiskov pri delodajalcih ter več različnih obiskov na drugih ustanovah (upravne enote, delodajalci, zdravstvene in humanitarne organizacije, društva, sodišča ...).

č) Predodpustna faza

V predodpustni fazi je celotna obravnava osredotočena na konkretne priprave na odpust: zaposlitev, nastanitev, materialno pomoč in pripravo ožjega okolja na vrnitev obsojenca domov. Pogosto želje in pričakovanja obsojencev niso skladne z možnostmi, postopke pa

večkrat nimam tudi ambivalenten odnos obsojenca do obnove na prostost, kar je se posebno značilno za tiste, ki so prestali daljšo kazen.

Skupina za pripravo na odpust deluje le v zavodu Koper, o uvedbi takšne skupine pa razmišljajo tudi v zavodu Dob. Po drugih zavodih pripravo na odpust izvajajo v sklopu individualne obravnave in socioterapevtskih malih skupin, del priprave pa prevzema tudi program Kovnice znanja. V zavodih, v katerih socialni delavci opravljajo več strokovnih vlog hkrati, zaradi preobremenjenosti in povečanega števila zaprte populacije uvedba te oblike dela ni možna. V letu 2000 so v zavodih opravili 249 postpenalnih koordinacij s pristojnimi centri za socialno delo, od katerih je bilo 53 širših (poleg centrov za socialno delo so se vključili tudi zavodi za zaposlovanje, stanovanjski sklad ...). Tovrstne koordinacije so potrebne zlasti za obsojence, ki so prestali daljše kazni in se ob odpustu soočajo z mnogimi osebnimi in socialnimi težavami.

Zaposlitev

Zaradi nasičenosti trga delovne sile, nižje izobrazbene ravni obsojencev in sprememb v oblikah zaposlovanja (vedno manj možnosti za redne zaposlitve, še posebno za nedoločen čas) je zagotavljanje zaposlitve obsojencem po prestani kazni težavno. V letu 2000 je delež obsojencev, ki so imeli po odpustu urejeno zaposlitev, dosegal 44,9 %, kar je podobno kot v preteklih letih.

Iz tabele je razvidno, da je delež obsojencev, ki so imeli ob odpustu urejeno zaposlitev, največji v odprtih oddelkih. Razlogi za to so predvsem večja odprtost oddelkov in bližina domačega okolja obsojencev, pa tudi siceršnja večja urejenost obsojencev in krajše kazni. Težavnost zaposlovanja je večja pri obsojencih, ki že pred nastopom kazni niso imeli zaposlitve in so prestajali daljše kazni.

Tabela 31: Delež urejene oziroma neurejene zaposlitve ob odpustu obsojencev v letu 2000

Zavod	urejena zaposlitev	neurejena zaposlitev
Dob	45	63
Ig	12	18
Celje	21	12
Koper	47	7
Nova Gorica	8	10
Ljubljana	49	112
Novo mesto	47	24
Radovljica	13	17
OO Ig	44	14
Maribor	37	118
Murska Sobota	17	37
Rogoza	73	19
Radeče	6	3
SKUPAJ	419	454

Tabela 32: Razlogi za neurejeno zaposlitev ob odpustu v letu 2000

Razlogi	v %
zaposlitve ni bilo možno zagotoviti	45,8
tujci	26,6
zdravstveni razlogi	10,5
vklučeni v postopek ugotavljanja delazmožnosti	2,2
odklonitev pomoči	5,7
upokojenci	5,4
drugo	3,8

Iz tabele 32, ki prikazuje razloge za neurejeno zaposlitev obsojencev po odpustu, je razvidno, da več kot četrtina tujcev ni imela urejenega bivališča in delovne vize (večina z izrečenim stranskim ukrepom izгона iz države), ki jim zaradi tega zaposlitve sploh ni možno urejati. Kar 45,8 % obsojencev pa zaposlitve kljub prizadevanju služb ni bilo možno zagotoviti.

Nastanitev

Večjih težav na področju nastanitvene problematike v zavodih tudi v letu 2000 ne ugotavljajo. Večina obsojencev se je vrnila tja, kjer so živeli že pred nastopom kazni, tj. v lasten dom (56 %). Pri sorodnikih se jih je nastanilo 19,7 %.

Tabela 33. Nastanitev obsojencev ob odpustu v letu 2000

Nastanitev	v %	rang
v lastnem domu	56	1
pri sorodnikih	19,7	2
v podnajemniški sobi	8	4
v samskem domu	3,1	5
v dodeljeni sobi ali stanovanju	0,6	7
v prehodnem domu za tujce	9,3	3
v domu za starejše občane	0,6	8
neurejena nastanitev	1,2	7
drugo	1,5	6

15 % obsojencev je urejalo svojo nastanitev ob odpustu (ob pomoči socialne službe v zavodu in zunanjih) na druge načine (v podnajemništvu ali samskih domovih ipd.), od tega jih je 15 % odšlo s prestajanja kazni brez urejene nastanitve.

Materialno stanje

Čeprav je večina obsojencev v zavodih zaposlena, zaslužena sredstva pogosto ne zadoščajo za zadovoljevanje njihovih osnovnih potreb. Obsojenci so bili v vseh zavodih, razen na Dobu, deležni pomoči v obleki in obutvi bodisi s strani zavoda ali Karitasa oz. Rdečega Križa (v 198 primerih). 82 obsojencev je ob odpustu prejelo denarno pomoč zavoda, 348 obsojencev pa od centra za socialno delo. Tako je denarno pomoč prejelo 49,3 % obsojencev.

Zaključna poročila

Zaključno poročilo je bilo izdelano za 58,6 % vseh odpuščenih obsojencev in mladoletnikov, od tega je bilo na centre za socialno delo posredovanih 69,1 % poročil. Zaključnih poročil večinoma zavodi niso pripravljali za tujce, ki so po prestani kazni zapustili Slovenijo, ter v odprtih oddelkih Ig in Rogoza. Zaključna poročila so zavodi posredovali centrom za socialno delo le takrat, kadar je obsojenec to želel in je bilo to smiselno in potrebno zaradi nadaljnje postpenalne pomoči v matičnem okolju.

3. 5. 4. Svetovanje v postpenalni obravnavi

Zunanje svetovanje je ena od posebnosti slovenske zasnove postpenalne obravnave, ki se z uspehom, pa tudi s težavami, ohranja v praksi. Na nekaterih centrih za socialno delo to obliko svetovanja izvajajo strokovni delavci centrov sami, ponekod – predvsem tam, kjer imajo že dolgoletno tradicijo in pozitivne izkušnje – pa za to obliko dela imenujejo prostovoljne svetovalce, večinoma študente družboslovnih fakultet. V letu 2000 so bili obsojencem in mladoletnikom dodeljeni prostovoljni svetovalci tudi s strani nevladnih organizacij, in sicer Zavoda Janeza Smrekarja – OE Skala, in AKZ AMOS – skupina Samarijan, ki se ukvarjajo predvsem s tistimi, ki imajo težave zaradi uživanja nedovoljenih drog.

V letu 2000 je imelo prostovoljne svetovalce 61 obsojencev in mladoletnikov. Takšnih predlogov so zavodi podali še sedem, vendar jih centri za socialno delo kljub zakonskim predpisom niso upoštevali.

3. 6. Zdravstveno varstvo

Zdravstveno varstvo zaprtih oseb je na primarni ravni potekalo v okviru dvanajstih zavodskih ambulant, zaprte osebe pa so bile oskrbljene tudi v specialističnih ambulantah in bolnišnicah.

Posebna skrb zavodskega zdravstvenega osebja je bila usmerjena v spremljanje oblik vedenja zaprtih oseb, ki so lahko tudi odsev osebne stiske in neugodja, povezanega z odvzemom svobode. Mednje sodijo gladovne stavke, samopoškodbe in poskusi samomora.

Medicinski del obravnave boleznih odvisnosti je spremljal abstinenčne krize posameznikov, izvajal metadonsko terapijo, imunokemijske urinske teste, svetoval in ozaveščal o nevarnosti okužbe z virusi sodobnih boleznih ter spodbujal k testiranju in izvajal cepljenja proti hepatitisu B.

3. 6. 1. Zdravstveni pregledi zaprtih oseb v zavodskih ambulantah

V zavodskih ambulantah je bilo v letu 2000 opravljenih 35.174 pregledov zaprtih oseb, kar je za 15,2 % več kot v letu 1999. Od tega je bilo opravljenih 27.794 splošnih pregledov, 3.204 zobozdravstvenih pregledov, 2.899 psihiatričnih pregledov 1.139 laboratorijskih storitev in 138 drugih pregledov (ginekolog idr.).

3. 6. 2. Specialistični pregledi zaprtih oseb izven zavoda

V zunanjih specialističnih ambulantah je bilo opravljenih skupno 4.594 pregledov, kar je za 11,7 % več kot v letu 1999.

Pri zaprtih osebah – moških, je bilo opravljenih 4.085 pregledov, in sicer največ v zobnih ambulantah (1.008), po številu pa so jim sledili pregledi na travmatoloških klinikah (720), RTG-CT-EEG-UZ (434), internističnih ambulantah (295), medicini dela (266), antituberkuloznih dispanzerjih (221), ORL-ambulantah (218), očesnih ambulantah (193), ambulantah za fizikalno medicino (193), psihiatričnih ambulantah (176) in gastroenteroloških ambulantah (150).

Pri zaprtih osebah – ženskah, je bilo opravljenih 187 specialističnih pregledov, in sicer največ v laboratorijih RTG-CT-EEG (54), internističnih ambulantah (52), psihiatričnih ambulantah (38), zobnih ambulantah (16) in travmatoloških ambulantah (11).

Med žensko populacijo ni bilo pregledov v antituberkuloznih dispanzerjih, ambulantah za fizikalno terapijo in na medicini dela.

Pri mladoletnikih je bilo opravljenih 322 specialističnih pregledov, in sicer največ v zobnih ambulantah (82), ambulantah za fizikalno medicino (64), travmatoloških klinikah (58), psihiatričnih ambulantah (39) in na medicini dela (32).

Zaprte osebe so bile v letu 2000 napotene tudi na preglede v ambulante za AIDS, česar v preteklih letih nismo ugotavljali. Opravljenih je bilo 69 pregledov moških, trije pregledi žensk in 17 pregledov mladoletnikov.

Izvajanje specialističnih pregledov so spremljale čakalne dobe, ki jih zaprte osebe niso sprejemale z razumevanjem.

3. 6. 3. Hospitalizacije zaprtih oseb z varovanjem in brez varovanja

Hospitaliziranih je bilo 1.054 zaprtih oseb, kar je 15,7 % celotne zaprte populacije v letu 2000 (v letu 1999 3,4 %). Med njimi je bilo 306 oseb v času hospitalizacije varovanih, preostalih 748 hospitalizacij pa je potekalo brez varovanja. Zelo se je povečalo število kratkih, dvodnevni hospitalizacij, ob katerih so opazovali zdravstveno stanje zaprte osebe.

Prevladovala so hospitalizacije v splošnih bolnišnicah (555), po številu pa so jim sledile hospitalizacije v psihiatričnih ustanovah (230). Na KC Ljubljana se je zdravilo 145 zaprtih oseb, 75 oseb je bilo hospitaliziranih na oddelkih za pljučne bolezni in 33 v Psihiatrični kliniki Ljubljana Polje.

Največ hospitalizacij je bilo med moško populacijo (1040). Varovanih je bilo 300 zaprtih oseb, 740 hospitalizacij pa je potekalo brez varovanja. Hospitaliziranih je bilo dvanajst žensk. Za štiri osebe je bilo odrejeno varovanje, za preostalih osem pa ne. Hospitalizirana sta bila tudi dva mladoletnika z varovanjem.

3. 6. 4. Najpogostejše bolezni zaprtih oseb

Najpogostejše bolezni zaprtih oseb – moških, so bile tudi v preteklem letu nevrotske težave (1.956), sledile pa so bolezni dihal (1.080), bolezni prebavil (979), bolezni lokomotorne aparata (744), bolezni kože (612), bolezni srca in ožilja (415), bolezni oči (326), bolezni ušes (245), infekcijske bolezni (241) in bolezni sečil (234).

Tudi ženske so največ obolevale za nevrotskimi težavami (251), ki so jim po številu sledile bolezni kože (92), bolezni dihal (87), bolezni srca in ožilja (86), bolezni lokomotorne aparata (86), bolezni prebavil (67), urogenitalne bolezni (63), bolezni oči (31), bolezni ušes (4) in infekcijske bolezni (3).

V zadnjih letih ugotavljamo, da mladoletniki najpogosteje obolevajo za boleznimi dihal (186), sledijo pa jim nevrotske težave (179), bolezni kože (104), bolezni prebavil (82), bolezni lokomotorne aparata (69), infekcijske bolezni (17), bolezni oči (17) in bolezni sečil (7). Med mladoletniki ni bilo ugotovljenih bolezni srca in ožilja.

3. 6. 4. 1. Število zaprtih oseb, obolelih za TBC in za spolnimi boleznimi, ter njihovo zdravstveno varstvo

V letu 2000 je bilo pri osmih zaprtih osebah odkrito, da so oboleli za TBC, in sicer na Dobu (4), v Kopru (1), v Ljubljani (2) in v Mariboru (1). Ukrepanje zavodskega zdravstvenega osebja je bilo hitro in učinkovito: vse osebe so bile takoj po odkritju bolezni izolirane in hospitalizirane, 84 zaprtih oseb pa je bilo zaradi stika z okuženim poslanih na preventivni pregled k specialistu pulmologu. Od teh jih je šest preventivno dobilo zdravila. Vsi oboleli in pregledani so bili vpisani v centralni register RS na Golniku.

3. 6. 4. 2. Problematika zaprtih oseb, okuženih z virusom HIV in virusi hepatitisa A, B, C, ter njihovo zdravstveno varstvo

V letu 2000 se je za testiranje na HIV odločilo 143 zaprtih oseb, kar je za 11,2 % manj kot v letu 1999. Pacienti so iskali pomoč in svetovanje tudi v ambulantah za AIDS.

Za testiranje na hepatitis se je v letu 2000 odločilo 191 zaprtih oseb, kar je za 42,5 % manj kot v letu 1999.

Na podlagi razpoložljivih podatkov o rezultatih testiranj ugotavljamo, da HIV-pozitivnih ni bilo, hepatitis A je bil odkrit pri šestih, hepatitis B pri 19 in hepatitis C pri 14 zaprtih oseb. Tudi v preteklem letu so v zavodih izvajali aktivno preventivno politiko obvladovanja nalezljivih bolezni sodobnega časa. Ta je potekala na več ravneh:

- z ozaveščanjem zaprtih oseb o naravi nalezljivih bolezni v obliki predavanj zavodske zdravstvene službe in zunanjega strokovnjaka,
- s svetovanjem in spodbujanjem k testiranju,
- z rednimi napotitvami okuženih s hepatitisom C k specialistu infektologu,
- z razdeljevanjem zloženk s pojasnili o omenjenih boleznih,
- z zagotavljanjem rokavic iz lateksa, razkužil in tekočega mila,
- s preskrbo s kondomi,
- z izvedbo cepljenja proti hepatitisu B za zaprte osebe in delavce zavodov.

Izvajalo se je tudi cepljenje proti hepatitisu B. Na novo je bilo cepljenih 85 zaposlenih in 78 zaprtih oseb. Cepljenje je potekalo v zavodskih ambulantah brez zapletov, stranskih učinkov po cepljenju pa ni bilo.

3. 6. 5. Metadonska terapija

Metadonska terapija se je izvajala v sodelovanju zavodskih zdravstvenih služb z zdravniki specialisti regionalnih centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti po načelu zmanjševanja odmerkov do abstinence. Zdravniki so se v posameznih primerih odločali tudi za uvajanje metadona na novo.

3. 6. 5. 1. Metadonska terapija v priporu – priporniki

Pred prihodom v pripor je bilo v metadonsko terapijo vključeno 48 oseb. Po načelu postopnega zmanjševanja odmerkov so jo nadaljevale tudi v priporu, enemu priporniku pa je bila metadonska terapija uvedena na novo. Od skupno 49 pripornikov z metadonsko terapijo je 37 pripornikom uspelo vzpostaviti abstinenco.

Število pripornikov na metadonski terapiji je bilo v letu 2000 za 74,5 % manjše kot v letu 1999.

3. 6. 5. 2. Metadonska terapija med prestajanjem kazni – obsojenci

Pred nastopom kazni je bilo v metadonsko terapijo vključenih 113 oseb, ki so jo po načelu postopnega zmanjševanja odmerkov nadaljevale tudi med prestajanjem kazni. Za deset obsojencev je bila med prestajanjem kazni metadonska terapija uvedena na novo. Od skupno 123 obsojencev na metadonski terapiji je 61 obsojencem uspelo vzpostaviti abstinenco.

Število obsojencev na metadonski terapiji je bilo v letu 2000 za 27,2 % manjše kot v letu 1999.

3. 6. 6. Izvajanje imunokemijskih urinskih testov

Imunokemijski urinski testi so bili opravljeni pri zaprtih osebah, ki so se vključile v program obravnave odvisnosti od nedovoljenih drog in so s ciljem samopotrjevanja in nadzora abstinence pisno potrdile terapevtski dogovor z izvajalci programov obravnave.

Z imunokemijskimi urinskimi testi so bile preverjane tudi vse zaprte osebe na metadonski terapiji. V primeru pozitivnega testa jim je bila terapija ukinjena.

Testiranih je bilo 252 zaprtih oseb, kar je za 95,2 % manj kot v letu 1999, opravljenih pa je bilo 3.230 urinskih testov, kar je za 97,1 % več kot v letu 1999.

Izvajanje urinskih testov so obremenjevale težnje zaprtih oseb prikriti pozitivni rezultat testa, npr. z razredčevanjem urina, z nadomestnim urinom itn.

3. 6. 7. Število ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in v bolnišnicah

Skupno število ležalnih dni je bilo 8.962, kar je v primerjavi z letom 1999 za 4,3 % manj. V zavodih so našli 6.213 ležalnih dni, v bolnišnicah pa 2.749 ležalnih dni.

Moški del populacije zaprtih oseb je največ časa preživel v bolniških sobah, in sicer 6.025 ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in 1.297 ležalnih dni v bolnišnicah.

Ženske so bile 112 ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in 84 ležalnih dni v bolnišnicah.

Hospitalizacija dveh mladoletnikov je trajala le nekaj ur, bolniška soba v domu pa v letu 2000 ni bila uporabljena.

3. 6. 8. Poškodbe zaprtih oseb

Vseh poškodb (na delu, pri športu, v prostem času, na prostem izhodu, pred nastopom kazni in v zavodu po tretji osebi), ki so bile najprej obravnavane v zavodskih ambulantah, je bilo v letu 2000 746, kar je za 1,7 % več kot v letu 1999. Pri tem je potrebno poudariti, da gre predvsem za lažje poškodbe brez trajnih posledic ter, da so v evidenco vključene vse, tudi tiste najlažje poškodbe, v zvezi s katerimi so zaprte osebe iskale pomoč v ambulantah.

Največ poškodb je bilo med zaprtimi osebami – moškimi (680), najmanj med ženskami (11), med mladoletniki pa je bilo ugotovljenih 55 poškodb.

Moški so se najpogosteje poškodovali med delom (192), v prostem času (168), pri športu (131), pred nastopom kazni (85), po tretji osebi (65) in na prostih izhodih (39).

Ženske so se najpogosteje poškodovala pred nastopom kazni (5), pri delu (3) in v prostem času (2).

Mladoletniki so se najpogosteje poškodovali med delom.

3. 6. 9. Samopoškodbe in poskusi samomorov

V letu 2000 se je samopoškodovalo 29 zaprtih oseb, in sicer osem pripornikov, deset obsojencev, dva kaznovana z zaporom v postopku o prekršku in devet mladoletnih oseb (opomba: ista oseba kar štirikrat).

Najpogostejši načini samopoškodovanja so bile ureznine, zaužitje čistil in ena vbodna rana.

Najpogostejši razlogi so bila stanja trenutne razburjenosti, ki so se s samim avtoagresivnim vedenjem polegla.

Samomor je poskušalo narediti 19 zaprtih oseb, in sicer osem pripornikov in enajst obsojencev.

Najpogostejša načina poskusa samomora pri obeh kategorijah zaprtih oseb sta bila obešanje in zaužitje večje količine zdravil. Dve osebi sta bili izrazito suicidalni. Za samouničenje so se nekateri odločili v stanju obupa, brezizhodnosti, v abstinenčni krizi po prekinitvi metadonske terapije ...

Avtoagresivno vedenje je bilo v letu 2000 ugotovljeno pri 48 zaprtih osebah, kar je za 75,5 % manj kot v letu 1999.

3. 6. 10. Smrti

V preteklem letu je v zaporih umrlo sedem oseb, od tega so bile štiri smrti opredeljene kot dokončani samomor.

Samomor, in sicer z obešanjem, sta naredila dva pripornika in dva obsojenca. Vzroki njihovih smrti so bile zadušitve. Drugi vzroki smrti so bili zastrupitev z zdravili, prevelik odmerek heroina v kombinaciji z zdravili in pljučni rak.

3. 6. 11. Gladovne stavke

Z gladovnimi stavkami oz. z odklanjanjem zavodske hrane je v letu 2000 opozarjalo na osebne stiske in izražalo nezadovoljstvo 71 zaprtih oseb, in sicer 44 pripornikov in 27 obsojencev.

Prilpniki so z odklanjanjem hrane hoteli doseči odpravo pripora oz. spremembo pripora v hišni pripor ter pospešitev postopkov na sodiščih, izražali nesoglasje z odločitvami sodišč ...

Obsojenci so z odklanjanjem hrane izražali nezadovoljstvo nad odločitvami zavodskih strokovnih timov, poskušali doseči premestitve znotraj zavodov in v druge zavode ...

Najdaljša stavka je trajala 90 dni. Vsi stavgajoči so bili spremljani skladno z mednarodnimi konvencijami o gladovnih stavgah, odklanjanje hrane pa ni pustilo posledic za zdravje stavgajočih.

3. 6. 12 Zdravila

Skladno z 58. členom novega zakona, po katerem se zdravstveno varstvo obsojencev izvaja po splošnih predpisih o zdravstvenem varstvu in zdravstvenemu zavarovanju, so zavodi v preteklem letu obsojencem prenehali zagotavljati zdravila z negativne liste.

Po sprejetju Pravilnika o ravnanju z zdravili v humani medicini so nastale težave pri pridobivanju metadona.

Nadaljevali so se pritiski zaprtih oseb na zdravnike po pomirjevalih, uspavalih in metadonski terapiji.

3. 7. Posebne oblike strokovnega obravnavanja

3. 7. 1. Obravnava odvisnih od alkohola

Obravnava zaprtih oseb, odvisnih od alkohola, je potekala skladno z izdelanimi dogovori in razvojem doktrine. Izvajalci programov so bili terapevti v sodelovanju s strokovnjaki, ki se ukvarjajo z zdravljenjem odvisnih od alkohola na nacionalni ravni. Namen obravnave je bil zaprti osebi pomagati s programi motivacije in edukacije, vzpostaviti abstinenco, spreminjati neurejen življenjski stil in skladno z možnostmi tudi zdravljenje v zdravstveni ustanovi.

3. 7. 1. 1. Novosprejete zaprte osebe in težave z alkoholom

Tabela 34: Število novosprejetih zaprtih oseb, ki jim je bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma ali pa je bilo zanje ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom

Zavod	66. člen				ugotovljeno, da imajo težave						Skupaj
	M	Ž	ML	skupaj	P	M	Ž	ML	UK	skupaj	
Dob	6	-	-	6	-	40	-	-	-	40	46
Ig	-	1	-	1	-	-	10	-	2	12	13
Celje	-	-	-	-	-	6	-	-	20	26	26
Koper	-	-	-	-	-	5	-	-	6	11	11
N. Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	1	-	-	1	48	81	-	-	284	413	414
N. mesto	-	-	-	-	2	9	-	-	19	30	30
Radovljica	-	-	-	-	7	3	-	-	15	25	25
OO IG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Maribor	1	-	-	1	-	16	-	-	-	16	17
M. Sobota	-	-	-	-	-	6	-	-	8	14	14
Rogoza	-	-	-	-	-	7	-	-	-	7	7
Radeče	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2
SKUPAJ	8	1	-	9	57	173	10	2	354	596	605

Od skupno 5.729 novosprejetih zaprtih oseb je bilo v letu 2000 za 605 (10,5 %) oseb ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom, kar je za 89,6 % več kot v letu 1999.

Od skupno 990 novosprejetih obsojenih oseb in mladoletnikov je bil devetim (0,90 %) obsojenim osebam izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma (66. čl. KZ RS). Mladoletnikom tak ukrep ni bil izrečen.

Med 1.054 novosprejetimi priporniki je bilo pri 57 (5,5 %) pripornikih ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med 973 novosprejetimi obsojenimi osebami je bilo pri 183 (18,8 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med 17 novosprejetimi mladoletnikov je bilo pri dveh (11,7 %) mladoletnikih ugotovljeno, da imata težave z alkoholom.

Med 3.705 novosprejetimi osebami, kaznovanimi z zaporom v postopku o prekršku, je bilo za 354 (9,5 %) oseb ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med 5.729 novosprejetimi zaprtimi osebami je bilo pri 596 (10,4 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Število oseb, ki so imele težave z alkoholom, se je v letu 2000 povečalo zaradi povečanega števila oseb, kaznovanih v postopku o prekršku. Od 354 oseb s težavami z alkoholom, kaznovanih v postopku o prekršku, je bilo samo v zavodu Ljubljana sprejetih 284 oseb. Večini so bile izrečene kratke kazni.

3. 7. 1. 2. Zaprte osebe med prestajanjem kazni in težave z alkoholom

Med skupno 6.703 zaprtimi osebami je bilo pri 329 (4,90 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom, kar je za 21,8 % manj kot v letu 1999.

Med skupno 1.629 obsojenci in obsojenkami je bil za 15 (0,9 %) oseb izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma. Mladoletnikom tak ukrep ni bil izrečen.

Med skupno 1.300 priporniki je bilo pri 13 (1 %) pripornikih ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med skupno 1.565 obsojenci je bilo pri 184 (11,7 %) obsojencih ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med skupno 64 obsojenkami je bilo pri 11 (17,1 %) obsojenkah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med skupno 41 mladoletnimi osebami je bilo pri 11 (26,8 %) mladoletnih osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med skupno 3.733 osebami, kaznovanimi z zaporom v postopku o prekršku, je bilo pri 95 (2,5 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom.

Med skupno 6.703 zaprtimi osebami med prestajanjem kazni je bilo pri 314 (4,7 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom, a jim ni bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma.

Tabela 35: Število zaprtih oseb v letu 2000, ki jim je bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma ali pa je bilo zanje ugotovljeno, da imajo težave z alkoholom

Zavod	ukrep obveznega zdravljenja				ugotovljeno, da imajo težave						SKUPAJ
	M	Ž	ML	skupaj	P	M	Ž	ML	UK	skupaj	
Dob	9	-	-	9	-	83	-	-	-	83	92
Ig	-	1	-	1	-	-	11	-	1	12	13
Celje	1	-	-	1	-	10	-	2	20	32	33
Koper	-	-	-	-	-	7	-	-	6	13	13
N. Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	1	-	-	1	4	7	-	-	16	27	28
N. mesto	-	-	-	-	2	9	-	-	19	30	30
Radovljica	-	-	-	-	7	5	-	-	15	27	27
OO Ig	-	-	-	-	-	12	-	-	10	22	22
Maribor	2	-	-	2	-	38	-	-	-	38	40
M. Sobota	-	-	-	-	-	6	-	-	8	14	14
Rogoza	1	-	-	1	-	7	-	-	-	7	8
Radeče	-	-	-	-	-	-	-	9	-	9	9
SKUPAJ	14	1	-	15	13	184	11	11	95	314	329

Tabela 36: Gibanje števila oseb s težavami z alkoholom glede na skupno število vseh zaprtih oseb za posamezno leto

LETO	1997	1998	1999	2000
število vseh zaprtih oseb	3.882	5.113	6.348	6.703
osebe s težavami z alkoholom	255	305	421	329
delež v %	5,56	5,96	6,63	4,90

3. 7. 1. 3. Oblike obravnav v zavodih za odvisne od alkohola in število vključenih v obravnave

V zavodih se izvajajo individualno svetovanje in edukacija zaprtih oseb, odvisnih od alkohola, individualno in skupinsko svetovanje, ter samo skupinska oblika obravnave.

Od 329 zaprtih oseb s težavami z alkoholom se je 209 oseb odločilo za vključitev v eno izmed ponujenih oblik obravnav, in sicer 115 oseb v individualno obliko, 44 oseb v individualno in skupinsko obliko obravnave ter 50 oseb v skupinsko obliko obravnave. 33 zaprtih oseb je vključitev v obravnavo odklonilo.

Program je zaključilo 117 oseb, 79 oseb programov ni zaključilo, 13 oseb pa je bilo do konca leta 2000 še v obravnavi.

med zaprtimi osebami je bila večinoma ugotovljena zelo nizka stopnja motiviranosti za vztrajanje v programih obravnave. Pogosti so bili tudi recidivi, in sicer na prostem izhodu, doma itn. Ti so bili obravnavani kot normalen sestavni del obravnave, a s posebnim poudarkom na analizi dejavnikov tveganja pri posamezniku.

3. 7. 1. 4. Vključeni v obravnave izven zavoda med prestajanjem kazni in po prestani kazni

Tabela 37: Starost oseb, ki so bile vključene v obravnavo odvisnosti od alkohola

starost	število oseb
16 do 19 let	7
20 do 24 let	30
25 do 29 let	22
30 do 34 let	51
35 do 39 let	29
40 do 49 let	50
več kot 50 let	20
SKUPAJ	209

Od 209 zaprtih oseb, ki so bile vključene v eno izmed obravnav v zavodih, je bilo 26 oseb obravnavanih izven zavoda med prestajanjem kazni. 14 oseb je bilo hospitaliziranih zaradi abstinenčnih kriz, od tega je imelo pet oseb delirij, šest oseb je bilo obravnavanih ambulantno, štiri osebe so bile vključene v KZA in dve osebi v programe nevladnih organizacij.

Po prestani kazni je bilo v obravnavo vključenih 14 oseb, in sicer tri hospitalno, pet ambulantno, pet v KZA in ena v terapevtsko skupnost.

3. 7. 1. 5. Pomoč zaprtim osebam pri abstinenčnih krizah

Vse t. i. odtegnitvene sindrome alkoholizma so pri obsojencih uspešno obravnavali v zavodskih ambulantah. Tovrstno pomoč je potrebovalo 24 oseb, ena pa je bila hospitalizirana.

3. 7. 1. 6. Obravnava pripornikov s težavami z alkoholom

Priporniki s težavami z alkoholom so bili pri strokovnih delavcih obravnavani individualno. Zdravstvena pomoč zaradi abstinenčnih kriz ni bila potrebna.

3. 7. 1. 7. Obravnava upravno kaznovanih s težavami z alkoholom

Pri osebah, kaznovanih v postopku o prekršku, je bilo ugotovljenih 164 abstinenčnih kriz, enajst oseb je bilo hospitaliziranih, od tega jih je pet doživelo delirij. Psihosocialna pomoč jim je bila ponujena predvsem v individualni obliki, vendar brez dolgoročnih učinkov. Večina oseb ima za seboj dolgoletno pivsko kariero in neurejen način življenja, kar jim onemogoča uvideti potrebo po sprembi načina življenja.

3. 7. 1. 8. Spremljajoči problemi obravnave oseb s težavami z alkoholom

Doktrina obravnave odvisnih od alkohola je vraščena v domske skupnosti zavodov in je pomembna podpora vsakega individualnega in skupinskega procesa, ki se v njih odvija.

Problemi, ki so spremljali obravnave odvisnosti od alkohola, so se nanašali na posebnosti obravnavane populacije in na sistemske težave.

Doseganje ciljev obravnave so zelo oteževali nizka stopnja motiviranosti, majhne intelektualne sposobnosti, neponotranjena želja po spremembi življenja, dolgotrajnost »pivske kariere«, osebni propad in nizek socialnoekonomski status obravnavanih oseb.

Sistemske problemi so se nanašali na zmanjšano število zaposlenih, na kopičenje obveznosti obstoječih delavcev in na podvajanje vlog strokovnih delavcev – izvajalcev obravnave. V drugi polovici leta so se tem pridružile še prekinitve že začelih obravnav zaradi premeščanja zaprtih oseb, ki so ga zahtevale prostorske stiske.

Večina zavodov je ob svojem delu naletela tudi na odklonilen odnos zdravstvenih ustanov do zaprtih oseb.

3. 7. 2. Obravnava odvisnih od prepovedanih drog

Na podlagi vzpostavljene strategije obravnave odvisnih od prepovedanih drog, ki obsega medicinski del pomoči, programe edukacije in motiviranja ter nadaljevanje osebne rasti posameznika v visokopraznih programih, je vsak zavod prilagodil svoje delo na tem področju razmeram za življenje in možnostim za delo v njem.

Novi zakon o izvrševanju kazenskih sankcij in pravilnik o izvrševanju kazni zapora pravno opredeljujeta programe obravnave odvisnih od nedovoljenih drog in obvezujeta zavode za vzpostavljanje oddelkov brez drog. Izkazalo se je, da so taki oddelki potrebni, saj odvisnik težko vzdržuje abstinenco v heterogeni zaporski populaciji, kjer je dejavnikov tveganja veliko. Poleg oddelka brez drog v zavodu Celje so podobne enote pričeli vzpostavljati še v zavodih Dob in v Radeče. Strokovno podporo in pomoč na tem področju ponujajo strokovnjaki centra za zdravljenje odvisnosti v Ljubljani.

Prek aktiva strokovnih delavcev v zaporih, ki izvajajo programe obravnave odvisnih od prepovedanih drog, je potekalo spoznavanje dela nevladnih organizacij, še posebno AIDS Fundacije Robert. Cilj sodelovanja je bil spoznati vključevanje terenskih delavcev v programe obravnave v zaporih. Edukacija na tem področju je obsegala strokovno ekskurzijo aktiva in predstavnikov fundacije v bavarskih zaporih, kjer je sodelovanje med zunanji svetovalci in zapori dobro razvito. Na tej podlagi so bili v zavodu Ljubljana vzpostavljeni pilotski projekt svetovanja terenskih delavcev omenjene fundacije za tiste obsojence, ki ne zmorejo opustiti droge, spremljanje teh oseb po odpustu iz zapora, informiranje o zmanjševanju škode zaradi uživanja drog itn.

Strokovne službe zavodov so v preteklem letu intenzivno sodelovale s centri za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti. Njihovi zdravniki so bili v veliko pomoč zavodskim strokovnim delavcem in pacientom neposredno, saj se je število obiskov v omenjenih ambulantah povečalo. Srečanja koordinacije centrov so strokovnim delavcem omogočala pridobivanje novih znanj s tega področja in neposredno razreševanje dilem, ki jih prinaša delo z odvisnimi.

3. 7. 2. 1. Novosprejete zaprte osebe in težave z drogo

Med skupno 5.729 novosprejetimi zaprtimi osebami je bilo v letu 2000 pri 379 (6,6 %) osebah ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog, kar je za 1,04 % manj kot v letu 1999.

Tabela 38: Število novosprejetih zaprtih oseb, ki jim je bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije ali pa je bilo zanje ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Zavod	ukrep obveznega zdravljenja				ugotovljeno, da imajo težave						SKUPAJ
	M	Ž	ML	Skupaj	P	M	Ž	ML	UK	Skupaj	
Dob	-	-	-	-	-	19	-	-	-	19	19
Ig	-	-	1	1	-	-	5	-	-	5	6
Celje	1	-	-	1	16	11	-	3	22	52	53
Koper	-	-	-	-	14	18	-	-	2	34	34
N. Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	4	-	-	4	60	64	-	-	25	149	153
N. mesto	-	-	-	-	3	1	-	-	3	7	7
Radovljica	-	-	-	-	11	8	-	-	40	59	59
OO Ig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maribor	-	-	-	-	11	27	-	-	3	41	41
M. Sobota	-	-	-	-	2	-	-	-	1	3	3
Rogoza	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Radeče	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	3
SKUPAJ	5	-	1	6	117	149	5	6	96	373	379

Od skupno 930 novosprejetih obsojencev je bil petim (0,53 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije. Obsojenim ženskam tak ukrep ni bil izrečen. Od skupno 17 novosprejetih mladoletnikov je bil enemu mladoletniku (5,8 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije. Od skupno 990 novosprejetih obsojencev in mladoletnikov je bil šestim osebam (0,60 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije.

Med 1.034 novosprejetimi priporniki je bilo pri 117 (11,3 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med 973 novosprejetimi obsojenimi osebami je bilo pri 154 (15,8 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med 17 novosprejetimi mladoletnimi osebami je bilo pri šestih (35,2 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med 3.705 osebami kaznovanimi z zaporom v postopku o prekršku je bilo pri 96 (2,6 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 5.729 novosprejetimi zaprtimi osebami je bilo pri 373 (6,51 %) zaprtih osebah ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

3. 7. 2. 2. Zaprte osebe med prestajanjem kazni in težave z drogo

Med skupno 6.703 vsemi zaprtimi osebami v letu 2000 je bilo pri 512 (7,63 %) zaprtih osebah ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog, kar je za 8,7 % več kot v letu 1999.

Med skupno 1.565 obsojencev je bil enajstim (0,70 %) obsojencem izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije. Med skupno 64 obsojenkami je bil eni (1,56 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije.

Med skupno 41 mladoletniki je bil dvema (4,87 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije.

Med skupno 1.670 obsojenimi osebami je bil 14 (0,83 %) obsojenim osebam izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije.

Med skupno 1.300 priporniki je bilo pri 142 (10,9 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 1.565 obsojencev je bilo pri 236 (15,07 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 64 obsojenkami je bilo pri sedmih (10,9 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 41 mladoletniki je bilo pri 16 (39 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 3.733 upravnno kaznovanimi je bilo pri 97 (2,59 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog.

Med skupno 6.703 zaprtimi osebami je bilo pri 498 (7,42 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja drog, a jim ni bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije.

Tabela 39: Število vseh zaprtih oseb v letu 2000, ki jim je bil izrečen ukrep obveznega zdravljenja narkomanije ali pa je bilo zanje ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja prepovedanih drog

Zavod	ukrep obveznega zdravljenja				ugotovljeno, da imajo težave						SKUPAJ
	M	Ž	ML	Skupaj	P	M	Ž	ML	UK	Skupaj	
Dob	6	-	-	6	-	49	-	-	-	49	55
Ig		1	1	2	-	-	7	-	-	7	9
Celje	1	-	1	2	22	27	-	4	22	75	77
Koper	-	-	-	-	28	31	-	-	2	61	61
N. Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	4	-	-	4	64	91	-	-	26	181	185
N. mesto	-	-	-	-	3	1	-	-	3	7	7
Radovljica	-	-	-	-	11	8	-	-	40	59	59
OO Ig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maribor	-	-	-	-	11	27	-	-	3	41	41
M. Sobota	-	-	-	-	3	1	-	-	1	5	5
Rogoza	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Radeče	-	-	-	-	-	-	-	12	-	12	12
SKUPAJ	11	1	2	14	142	236	7	16	97	498	512

Tabela 40: Gibanje števila oseb s težavami z drogo glede na število vseh zaprtih oseb za posamezno leto

LETO	1995	1996	1997	1998	1999	2000
št. vseh zaprtih oseb	4.046	3.767	3.882	5.113	6.348	6.703
št. oseb s težavami z drogo	133	156	268	306	471	512
delež v %	3,28	4,14	6,90	5,98	7,40	7,63

3. 7. 2. 3. Oblike obravnav v zavodih za odvisne od nedovoljenih drog in število vključenih v obravnave

V zavodih se izvajajo individualna, individualna in skupinska ali pa samo skupinska oblika obravnave zaprtih oseb, ki imajo težave z drogo.

Od skupno 512 zaprtih oseb s težavami z drogo se jih je 310 odločilo za vključitev v eno izmed ponujenih obravnav v zavodih, in sicer: 166 oseb v individualno obliko obravnave, 115 oseb v individualno in skupinsko obliko obravnave, 29 oseb pa v skupinsko obliko obravnave. Tovrstno pomoč je odklonilo 70 zaprtih oseb s težavami zaradi uživanja prepovedanih drog.

Obravnavo je zaključilo 105 oseb, obravnave ni zaključilo 180 oseb, do konca leta 2000 pa je bilo še v obravnavi 25 oseb.

Zaprte osebe so najpogosteje samovoljno zaključile proces obravnave. Obravnava od posameznika zahteva napor, angažiranje in vnašanje reda v življenje, česar pa marsikateri ni zmozel.

3. 7. 2. 4. Vključeni v obravnave izven zavoda med prestajanjem kazni in po prestani kazni

Med 310 zaprtimi osebami, ki so bile vključene v eno izmed ponujenih oblik obravnave v zavodih, se jih je 62 odločilo za obravnavo izven zavoda med prestajanjem kazni, in sicer večina za ambulantno obravnavo v okviru regionalnih centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti.

Od 310 zaprtih oseb, ki so bile vključene v eno izmed ponujenih oblik obravnave v zavodih, se jih je 65 odločilo za vključitev v obravnavo po prestani kazni, in sicer večina za ambulantno obliko v okviru regionalnih centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti. Ena oseba je po poprejšnji pripravi v zaporu odšla v sprejemni center Skupnosti srečanje.

Tabela 41: Starost oseb, ki so bile vključene v obravnavo odvisnosti od prepovedanih drog

starost	število
16 do 19 let	20
20 do 24 let	134
25 do 29 let	103
30 do 34 let	35
35 do 39 let	15
40 do 49 let	3
več kot 50 let	0
SKUPAJ	310

3. 7. 2. 5. Pomoč zaprtim osebam pri abstinenčnih krizah

Abstinenčne krize obsojencev so bile obravnavane v zavodskih ambulantah, v sodelovanju z zdravnikom specialistom iz območnega centra za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti. Lajšanje kriz je potekalo z zdravili, v posameznih primerih pa tudi z metadonom po postopku detoksikacije.

3. 7. 2. 6. Obravnava pripornikov s težavami zaradi uživanja prepovedanih drog

Priporniki s težavami z drogo so bili obravnavani z medicinskega vidika, omogočena pa jim je bila tudi individualna pomoč v obliki pogovorov s strokovnimi delavci zavodov.

Medicinski del obravnave je obsegal čimprejšnji pregled pri zdravniku, ob abstinenčni krizi pa pomoč z zdravili ali z metadonom v smislu detoksikacije. Zaradi abstinenčne krize je bilo obravnavanih 92 pripornikov, en pripornik pa je bil hospitaliziran v psihiatrični bolnišnici.

3. 7. 2. 7. Obravnava upravno kaznovanih s težavami zaradi uživanja prepovedanih drog

Tudi med upravno kaznovanimi so bile osebe, pri katerih je bilo ugotovljeno, da imajo težave z drogo. Večina jih je bila ob nastopu kazni na metadonski terapiji, zato je bila prva intervencija obravnave vedno v rokah zdravstvene službe. Psihosocialno svetovanje s strani strokovnih delavcev je bilo usmerjeno predvsem v razreševanje njihove zelo težke socialne problematike.

Zaradi abstinenčne krize je bilo obravnavanih 38 upravno kaznovanih, ena oseba pa je bila hospitalizirana.

3. 7. 2. 8. Spremljajoči problemi obravnave zaprtih oseb s težavami zaradi uživanja prepovedanih drog

Od oseb, ki prestajajo kazen, je težko pričakovati ustrezno stopnjo lastne, notranje motivacije za obravnavo ali zdravljenje, ki je potrebna za uspešen potek tega procesa.

Sodelovanje oseb v terapevtski obravnavi se je velikokrat prepoznalo bolj kot potrebo po pomoči med premagovanjem stiske, manj pa kot resnično, jasno in stabilno željo trajno spremeniti mehanizme, strukture in vzorce svojega vedenja ter kot prizadevanje, da bi se na nadaljnji življenjski poti (tudi izven zavoda) potrudile in si ustvarile nove možnosti, cilje in socialno polje.

3. 7. 3. Obravnava nevarnih obsojencev, obsojenk in mladoletnikov

Glede na 5. člen Pravilnika o izvrševanju kazni zapora sta bila v letu 2000 nameščena v posebej varovani oddelek dva nevarna obsojenca. Glede na 6. člen Pravilnika o izvrševanju kazni zapora je bilo v prostore s strožjim režimom nameščenih dvajset obsojencev, od tega dva mladoletnika. Po 206. členu zakona o izvrševanju kazenskih sankcij je bilo v osamitvi šest obsojencev, po 98. členu ni bil ukrep osamitve uporabljen pri nikomur, po 81. členu starega zakona pa sta bila v osamitvi dva obsojenca. Med zaprto žensko populacijo ni bilo posebno nevarnih oseb in tudi ne izvršenih osamitev.

Razlogi za namestitve v prostore s strožjim režimom so bili begosumnost, izvajanje psihičnega ali fizičnega pritiska na soobsojence, nenehne kršitve hišnega reda ...

Tretma oseb v oddelkih s strožjim režimom je bil diferenciran glede na možnosti posameznih obsojencev za vključevanje v različne dejavnosti, ki so bile organizirane za druge obsojence v posameznih zavodih. Nekateri so v teh oddelkih bivali le v nočnem času, nekateri so se vključevali v različne dejavnosti drugih obsojencev in mladoletnikov po svojem individualnem programu, sicer pa so bivali v oddelku, zelo redki pa so bili od drugih obsojencev povsem ločeni.

Čas bivanja obsojencev v oddelku s strožjim režimom je bil od 14 dni pa do več mesecev.

Izvajanje izločitev nevarnih obsojencev je bilo povezano s težavami zaradi pomanjkanja ustreznih bivalnih prostorov ter z zagotavljanjem dnevnega gibanja in sprehodov na svežem zraku.

V oddelke s strožjim režimom so zavodi nameščali tudi obsojence, ki drugim niso bili nevarni, ampak jih je bilo treba pred njimi zaščititi.

3. 7. 4. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – tujcev

Tretma tujcev v zavodih je bil enak tretmaju slovenskih državljanov. Vključeni so bili v individualne in skupinske oblike svetovanja, omogočeni so jim bili dopisovanje, telefoniranje, obiski svojcev ter zaposlitev v okviru gospodarskih enot.

Tujci so praviloma bivali v zaprtih oddelkih zavodov, zagotovo pa tujci z izrečenim izgonom iz države. Slednjim se izvenzavodske ugodnosti niso podeljevale. Tako ravnanje je povzročalo nezadovoljstvo zlasti pri tistih, ki bi si s svojim vedenjem, prizadevnostjo in korektnim sodelovanjem v procesu lastne rehabilitacije ugodnost prostega izhoda zaslužili.

Tujci, ki jim stranska kazen izгона iz države ni bila izrečena, so bili pri možnostih pridobitve izvenzavodskih ugodnosti izenačeni z obsojenci slovenskimi državljanji. Ugodnost prostega izhoda je bila podeljena 14 obsojencem in enemu mladoletniku (državljanji bivših jugoslovanskih republik, ki imajo stalno ali začasno bivališče v RS). Ženskam tujkam (3) zunanje ugodnosti niso bile podeljene. Dvema obsojencema je bila podeljena ugodnost obiska izven zavoda.

Zavodi so jezikovne ovire premoščali tako, da so s tujci komunicirali v njihovem ali v drugem tujem jeziku, ki so ga obvladali eni in drugi. Pomoči prevajalcev niso potrebovali. Zavodske knjižnice so skladno z možnostmi zagotavljale literaturo v tujih jezikih, nekateri zavodi pa so si jo izposojali v mestnih knjižnicah.

Glede na verska načela in druga prepričanja (muslimani, vegetarijanci ...) je bila tujcem zagotovljena različna prehrana

Tujce so obiskovali konzularni predstavniki, in sicer iz Nemčije, Italije, Avstrije, Nizozemske in Madžarske. Štirje obsojenci so imeli deset obiskov konzularnih predstavnikov.

V letu 2000 je bil zaradi velikega pretoka tujcev, kaznovanih z nadomestno kaznijo zaradi nezakonitega prehoda državne meje še posebno obremenjen oddelek Murska Sobota. Izrečene so bile kratke kazni – do pet dni zapora. Oddelek jim je v danih razmerah lahko zagotavljal le eksistenco. Pet tujcev je iz zaporov pobegnilo, trije od teh pa so zlorabili možnost zaposlitve v delavnici.

3. 7. 5. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – invalidov, na smrt bolnih in starih oseb

Kazen zapora sta prestajala dva invalida – paraplegik in slep obsojenec. Zaporji niso prilagojeni bivanju in gibanju paraplegikov, zato je bilo omenjenemu invalidu že pred nastopom kazni pojasnjeno, v kakšnih razmerah bo moral živeti.

Slepi obsojenec je popolnoma obvladal svoj življenjski prostor. Zaposlen je bil z izdelovanjem predmetov iz gline, v samski sobi, kjer je bival, je poslušal kasete z besedili in tako ohranjal stik s svetom.

En obsojenec je na prestajanju kazni umrl zaradi raka na pljučih.

Na prestajanju kazni je bilo v letu 2000 sedem oseb, starejših od 70 let, najstarejši obsojenec je bil star 82 let, najstarejša obsojenka pa 61 let. Zaradi številnih zdravstvenih težav so bili starostniki nameščeni v zavodskem bolniškem oddelku.

3. 7. 6. Obravnava obsojencev, obsojenk in mladoletnikov – storilcev kaznivih spolnih dejanj

V zavodih je bilo obravnavanih 97 obsojencev storilcev kaznivih dejanj spolnih deliktov (posilstva, spolno nasilje, spolni napadi na otroka ...). Tretma je pri njih potekal enako kot pri drugih obsojencih, poudarek pa je bil na individualnem svetovanju. Redkeje so se vključevali tudi v skupinske oblike dela.

Enotne strategije obravnave tovrstne populacije ni, razvita pa ni tudi na nacionalni ravni. Zavodi so se po pomoč in znanje zato obračali na posamezne psihiatre in jim predstavljali individualne situacije obsojencev.

Posebno pozornost so v procesu obravnave v zavodih posvečali odnosu drugih obsojencev do storilcev kaznivih dejanj spolnih deliktov in načrtovanju zunajzavodskih ugodnosti. Tovrstna kazniva dejanja so bila s strani drugih obsojencev zaničevana, storilci pa so bili tudi fizično napadeni.

V zvezi s pripravo obsojencev s kaznivimi dejanji spolnega nasilja na zunanjo ugodnost je bilo treba opraviti več posvetovanj z različnimi službami, npr. s centri za socialno delo, šolami, zdravstvenimi službami, ki so obravnavale žrtve, policijo itn., ter pripraviti okolje na postopno vračanje obsojencev s kaznivimi dejanji spolnega nasilja v družbo.

3. 7. 7. Ženske v zaporu

Prestajanje kazni žensk je tesno povezano s kulturnimi in socialnimi pričakovanji, povezanimi z njihovo vlogo v družini, še posebno z vlogo matere. Ženske so v vlogi matere velikokrat doživljale prestajanje kazni in oddaljenost od doma kot hudo stisko s stopnjevanimi občutki tesnobe, nemira, krivde in samoobtoževanja. Težave so bile še večje ob hkratni odsotnosti drugega roditelja (npr. zaradi sočasnega prestajanja kazni itn.), kar je zahtevalo ukrepe za reševanje stiske otrok. Posebne težave, povezane z obravnavo žensk, so se nanašale na obsojenke, pri katerih stiki z družino in otroki niso bili možni (velika oddaljenost od doma, tujke ...).

Poleg centralnega ženskega zapora na Igu so bile pripornice, upravno kaznovane in obsojenke zaprte še v šestih zavodih. Zaradi splošne prostorske stiske in drugih objektivnih razlogov večini zavodov ženski populaciji ni uspelo zagotoviti od moške populacije povsem ločenih prostorov, v oddelkih pa so v posameznih sobah skupaj bivale vse kategorije zaprtih žensk. Pri obravnavi so bile vključene v individualne razbremenilne razgovore z zaposlenimi v zavodih, ni jim bilo možno zagotavljati obravnave v skupinah, dela, aktivnega preživljanja prostega časa in včasih tudi sprehoda na zraku.

Po več letih je v ženskem zaporu na Igu nastala posebna situacija, saj je lani v septembru obsojenka rodila deklico. Zavod ima ločen objekt za matere z otroki, ki pa ga tokrat ni uporabil. Zaradi racionalizacije je bil za mati z otrokom preurejen bolniški del znotraj zavoda, ki je fizično ločen od prostorov drugih obsojenk. Rojstvo otroka je ugodno vplivalo na celotno populacijo zaprtih oseb, bivanje obsojenke z otrokom znotraj zapora pa življenja v zavodu ni motilo.

3. 8. Ugodnosti in namenski izhodi obsojencev, obsojenk in mladoletnikov

3. 8. 1. Postopek in merila za podeljevanje ugodnosti obsojencem

Zavodi so po uveljavitvi novega zakona dokaj enotno izvajali njegove določbe in določbe pravilnika o izvrševanju kazni zapora, ki urejajo institut podeljevanja ugodnosti obsojencem in mladoletnikom. To še posebno velja za zakonsko opredeljena merila za podeljevanje ugodnosti, ki se jih zavodi večinoma držijo tako z vidika trajanja kazni zapora, ki jo mora obsojenec prestati do podelitve prve eksterne ugodnosti, števila posameznih ugodnosti v enem mesecu, upoštevajoč strožji ali milejši režim, v katerem obsojenci prestajajo kazen zapora, kakor tudi trajanja ugodnosti zunaj zavoda in nenazadnje tudi z vidika postopnosti pri dodeljevanju števila in trajanja ugodnosti na prostosti.

Čeprav je novi zakon poostril merila za podeljevanje ugodnosti obsojencem in mladoletnikom, omejil čas trajanja ugodnosti prostega izhoda iz zavoda, obsojencem – tujim državljanom, ki jim je poleg kazni zapora izrečena tudi stranska kazen izгона tujca iz države, ter obsojencem, ki so kazen zapora nastopili pred pravnomočnostjo sodbe, pa celo onemogočil pridobitev eksternih ugodnosti, po uveljavitvi novega zakona med obsojeniško populacijo ni bilo zaznati večjega nezadovoljstva. Natančna in bolj jasna pravila, ki jih je postavila nova zakonodaja na področju ugodnosti so vsekakor prispevala svoj delež k večjemu redu pri njihovem podeljevanju, kar je bilo po razpoložljivih podatkih ugodno sprejeto tudi pri večini obsojeniške populacije.

3. 8. 2. Vrste in število podeljenih ugodnosti in namenskih izhodov

Tabela 42: Vrste in število podeljenih ugodnosti v letu 2000

Vrste ugodnosti	število ugodnosti	
zunajzavodske ugodnosti	popolna izraba letnega počitka na prostosti	956
	delna izraba letnega počitka na prostosti	98
	dodatni letni počitek	175
	prost izhod iz zavoda	7.298
	prost obisk zunaj zavoda	2.682
	namenski prosti izhod iz zavoda	3.069
	izhod iz zavoda v spremstvu PUO	89
	Skupaj	14.367
ugodnosti v okviru zavoda	podaljšani in nekontrolirani obisk	11.728
	prost obisk v garsonjeri	4.157
	posebne denarne nagrade	126
	Skupaj	16.011
SKUPAJ	30.378	

V letu 2000 je bilo obsojencem in mladoletnikom podeljenih 30.378 zavodskih in zunajzavodskih ugodnosti ter namenskih izhodov iz zavoda, kar je za slabih 26 % več kot v letu poprej.

Od celotnega števila ugodnosti je bilo v primerjavi s predhodnim letom podeljenih za nekaj manj kot 16 % več zunajzavodskih ugodnosti.

Število ugodnosti izrabe letnega počitka zunaj zavoda se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za 7 %, število prostih izhodov iz zavoda pa za 3 %. V istem obdobju se je za dobrih 46 % povečalo število ugodnosti prostih obiskov obsojencev zunaj zavoda. Podatki o velikem povečanju števila tovrstnih ugodnosti kažejo na upravičenost formalnopravne uzakonitve te ugodnosti, ki jo je predpisal novi zakon. Podobno se je bistveno povečalo (48,4 %) število zavodskih ugodnosti nenadzorovanih obiskov obsojencev in tudi število obiskov v garsonjeri (14,2 %).

Število ugodnosti posebnih denarnih nagrad se je v letu 2000 v primerjavi z letom poprej prepolovilo, kar je razumljivo, saj je novi zakon tovrstno ugodnost ukinil na začetku leta 2000. Ugodnosti denarne nagrade so v manjšem številu obsojencem podelili le zavod Dob, Maribor in oddelek Murska Sobota.

Zbrani podatki kažejo, da v preteklem letu 734 (43,9 %) obsojencem in mladoletnikom ni bila podeljena nobena zunajzavodska ugodnost, medtem ko jih v istem letu 220 (13,1 %) ni bilo deležnih v tabeli navedenih zavodskih ugodnosti. Število obsojencev, ki jim ni bila podeljena nobena izmed zunajzavodskih ugodnosti, se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za 11 %, število obsojencev, ki jim ni bila podeljena nobena v tabeli navedena zavodska ugodnost pa za 24 %.

3. 8. 3. Zlorabe ugodnosti

V letu 2000 je 140 obsojencev in mladoletnikov zlorabilo zunajzavodske ugodnosti, kar pomeni 0,9 % celotnega števila podeljenih tovrstnih ugodnosti. Zanimljivo majhno skupno število zlorab ugodnosti kaže na odgovoren in strokoven pristop pri podeljevanju ugodnosti.

Obsojenci in mladoletniki so zunajzavodske ugodnosti zlorabili tako, da se jih je 106 vrnilo v zavod z zamudo, 25 jih je bilo privedenih, devet pa jih je bilo utemeljeno osumljenih, da so na prostosti storili nova kazniva dejanja. Po številu je bilo največ zlorab v zavodu Maribor, in sicer 57, v Prevezgojnim domu Radeče 46, v zavodu Ljubljana 12, v oddelku Murska Sobota šest, v odprtem oddelku Ig in zavodu Dob po pet, v zavodu Celje tri, v oddelkih Rogoza in Radovljica po dve in v zavodu Ig ter oddelku Novo mesto po ena. V zavodu Koper in oddelku Nova Gorica zlorab ugodnosti ni bilo.

3. 8. 4. Problematika obravnavanja in podeljevanja ugodnosti

Iz poročil zavodov je razvidno, da obsojeniška populacija postaja vedno bolj heterogena, kar terja strukturni pristop pri podeljevanju ugodnosti, še posebno zato, ker so ugodnosti pomemben motivacijski dejavnik. Med obsojenci in mladoletniki je tudi vse več zasvojenih zaradi uživanja prepovedanih drog. Take obsojence in mladoletnike zavodi uvrščajo v rizično skupino, zaradi česar jim praviloma ne podeljujejo zunajzavodskih ugodnosti, dokler ni dosežen opazen napredek na področju obravnave odvisnosti. V to skupino nekateri zavodi uvrščajo tudi obsojence, zoper katere tečejo odprti in nedokončani kazenski postopki, saj gre v nekaterih primerih za huda kazniva dejanja, ki utegnejo znatno zvišati kazen zapora. Nekateri zavodi so pri odločanju o podeljevanju zunajzavodskih ugodnosti pozorni tudi na grožnje iz okolja oziroma oškodovancev, čeprav te okoliščine obsojenci praviloma zavračajo.

Po drugi strani je za obsojence nesporno najpomembnejši cilj, da med prestajanjem kazni zapora pridobijo zlasti zunajzavodske ugodnosti. Večkrat so prepričani, da so upravičeni do ugodnosti, če so prestali z zakonom določen del kazni zapora, pri čemer pa so nekritični do vseh ostalih pogojev, ki bi jih morali za pridobitev ugodnosti izpolnjevati. Nekateri zavodi ob tem navajajo, da si skušajo posamezni obsojenci celo z grožnjami oziroma izsiljevanjem pridobiti ali razširiti zunajzavodske ugodnosti.

3. 9. Disciplinsko obravnavanje in kaznovanje obsojencev, obsojenk in mladoletnikov

3. 9. 1. Splošna problematika vodenja disciplinskih postopkov zoper obsojence in mladoletnike

Po uveljavitvi novega zakona so v vseh zavodih obsojencem in mladoletnikom začele izrekati disciplinske kazni za hujše disciplinske prestopke disciplinske komisije. Pri svojem delu se disciplinske komisije po poročilih zavodov ne srečujejo z večjimi težavami. Nekateri zavodi sicer opozarjajo, da je komisijsko obravnavanje in izrekanje disciplinskih kazni obsojencem v primerjavi s prejšnjim sistemom mnogo bolj zahtevno, saj je treba uskladiti čas disciplinske obravnave in čas članov disciplinske komisije. V praksi se dogaja, da zahtevnejši postopki trajajo več dni, med drugim tudi zato, ker imajo obsojenci v disciplinskem postopku lahko zagovornika. Dosledno spoštovanje zakona o splošnem upravnem postopku, ki se v disciplinskih postopkih uporablja subsidiarno, povzroča, da se disciplinske obravnave zaradi potrebnega časa, ki ga mora imeti vsaka oseba, vabljen na narok, časovno odmikajo, s čimer se izgublja smisel disciplinskega postopka. Delo disciplinske komisije ovira tudi kratek rok, ki ga pravilnik o izvrševanju kazni zapora določa za izdajo odločbe o izrečenih disciplinskih kazni po opravljeni disciplinski obravnavi. Disciplinske komisije se na disciplinskih obravnavah srečujejo s težavo, ker obsojenci ne želijo sodelovati v disciplinskih postopkih kot priče oziroma ker njihove morebitne izjave v dokaznem postopku nimajo uporabne dokazne vrednosti.

Nekatere disciplinske prestopke obsojencev, zlasti lažje, zavodi obravnavajo tudi tretmajsko. Podatki kažejo, da tovrstne obravnave obsojencev ne uporabljajo vsi zavodi, saj so konkretne številčne podatke o njih prikazali le zavodi Maribor (34), Celje (28), Ig (3) in oddelek Novo mesto (22). Vse disciplinske prestopke obsojencev sta odprti oddelek Rogoza in oddelek Radovljica reševala v tretmajskih postopkih, saj obsojencem nista izrekala klasičnih disciplinskih kazni.

Pri vodenju disciplinskih postopkov po imenovanju disciplinskih komisij v zavodih je bilo na začetku po formalnopravni plati zaznati določene pomanjkljivosti, ki pa so bile pozneje večinoma odpravljene. To potrjuje podatek, da so obsojenci zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kazni vložili sorazmerno malo pritožb ter da so bile te pritožbe na drugi stopnji v veliki večini zavrjene.

3. 9. 2. Ocena učinkovitosti izrekanja disciplinskih kazni

Zavodi dokaj enotno ocenjujejo, da izrečene disciplinske kazni v praksi dosegajo svoj namen, razen zavoda Dob, ki zatrjuje, da izrečene disciplinske kazni v tem zavodu niso dosegle pričakovanega učinka. Po njihovi oceni nekateri obsojenci zavestno izvršujejo disciplinske prestopke, da bi prišli do samske sobe. Ta problem, ki je verjetno tudi posledica prezasedenosti razpoložljivih bivalnih zmogljivosti in dejstva, da je večina obsojencev nastanjena v velikih skupinskih sobah, je v tem zavodu prisoten že več let.

3. 9. 3. Pregled izrečenih disciplinskih kazni

Tabela 43: Vrsta in dolžina obsojencem izrečenih disciplinskih kazni v letu 2000

Vrsta disciplinske kazni	število	do 7 dni	7 do 14 dni	15 do 21 dni	21 dni	30 dni	izvršitev kazni pogojno odložena
javni opomin	6	-	-	-	-	-	-
razporeditev na drugo delo	-	-	-	-	-	-	-
omejitev podeljevanja ugodnosti	12	-	2	-	-	10	-
samica s pravico do dela	123	54	59	5	5	-	23
samica brez pravice do dela	54	17	25	6	5	1	12
SKUPAJ	195	71	86	11	10	11	35

Tabela 44: Vrsta in dolžina izrečenih disciplinskih kazni mladoletnikom v prevzgojnem domu

Vrsta disciplinske kazni	število	do 2 dni	do 4 dni	5 dni	6 dni	7 dni	Izvršitev kazni pogojno odložena
opomin	-	-	-	-	-	-	-
prepoved izhoda do treh mesecev	20	-	-	-	-	-	-
posebni prostor v prostem času	6	3	2	-	-	1	-
posebni prostor brez pravice do dela	7	4	2	1	-	-	-
SKUPAJ	33	7	4	1	-	1	-

Iz podatkov o izrečenih disciplinskih kaznih obsojencem in mladoletnikom, ki jih prikazujeta tabeli 57 in 57a, je razvidno, da je bilo v letu 2000 obsojencem in mladoletnikom izrečenih skupaj 228 disciplinskih kazni, kar je za 31,6 % manj kot v letu 1999. Če upoštevamo podatek, da se je v preteklem letu število obsojencev na prestajanju kazni zapora v primerjavi s poprejšnjim letom povečalo za 13,8 %, se je izrekanje disciplinske kazni realno uporabljalo še mnogo manj. Sorazmerno je upadlo tudi število pogojno odloženih disciplinskih kazni oddaje v samico s pravico do dela in brez pravice do dela.

Število izrečenih disciplinskih kazni se je v primerjavi z letom 1999 zmanjšalo v vseh zavodih, vendar ne v enakem številu. V Zavodu na Dobu je bilo obsojencem izrečenih 95 disciplinskih kazni, sledijo pa mu zavodi Maribor (40), Celje (24), Odprti oddelek Ig (11), Ljubljana (7), Koper in oddelek Novo mesto (po 4), Murska Sobota (3), Nova Gorica (2) in Ig za ženske (1). Čeprav je novi zakon predpisal nekatere nove

~~disciplinske kazni, sta disciplinsko kazen omejitve poudarjanja ugodnosti izrekla v dvanajstih primerih le Odprti oddelek Ig in zavod Ig, medtem ko disciplinske kazni razporeditve na drugo delovno mesto disciplinske komisije niso izrekale. Podobno so institut ustavitve izvrševanja disciplinske kazni, ki ga je predpisal novi zakon, uporabili le zavodi Dob, Maribor, Celje ter oddelka Murska Sobota in Nova Gorica, ki so izvrševanje disciplinske kazni oddaje v samico s pravico do dela in brez pravice do dela ustavili v petih primerih. Zavodi Dob, Maribor, Celje in oddelka Nova Gorica prikazujejo tudi 41 neizvršenih disciplinskih kazni oddaje v samico s pravico do dela in brez pravice do dela. Razlogi, da navedene disciplinske kazni niso bile izvršene, so verjetno objektivne narave (bolezen, prostorska problematika), vendar ni znano, zakaj v teh primerih zavodi niso uporabili institut ustavitve izvršitve disciplinske kazni.~~

Disciplinsko obravnavanje mladoletnikov

V zavodu Celje je bilo mladoletnikom, ki prestajajo mladoletniški zapor, izrečenih sedem disciplinskih kazni, kar je za 66,3 % manj kot v letu 1999. Od tega je bil izrečen en javni opomin in šest disciplinskih kazni s pravico do dela ali brez pravice do dela. V enem primeru je bila izvršitev disciplinske kazni pogojno odložena.

V Prezgojnem domu Radeče je bilo mladoletnikom izrečenih 33 disciplinskih kazni, od tega dvajset prepovedi izhoda iz doma, šest namestitvev v posebni prostor v prostih urah in sedem namestitvev v posebni prostor brez pravice do dela za čas od dveh do petih dni. V primerjavi z letom 1999 se je število izrečenih disciplinskih kazni prepovedi izhoda iz prezgojnega doma zanemarljivo povečalo, medtem ko se je v istem obdobju število disciplinskih kazni namestitve v posebni prostor v prostem času oziroma brez pravice do dela zmanjšalo za 64 %.

Prezgojni dom se je tudi v letu 2000 soočal s ponavljanjem disciplinskih prestopkov mladoletnikov. Od skupno dvajset mladoletnikov, obravnavanih v disciplinskem postopku, jih je bilo enkrat obravnavanih dvanajst, dvakrat štirje, trikrat trije in štirikrat en mladoletnik. Ti podatki kažejo, da se je v primerjavi s preteklim obdobjem bistveno zmanjšalo število mladoletnikov, ki so bili disciplinsko obravnavani več kot dvakrat, kar lahko delno pripisemo tudi učinkovitosti izrekanja disciplinskih kazni.

3. 9. 4. Število pritožb, vloženi zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kaznih

Zoper odločbe disciplinskih komisij o izrečenih disciplinskih kazni se je pritožilo dvajset obsojencev in mladoletnikov, kar je za 25 % manj kot v letu 1999. Pritožbe so vložili obsojenci iz zavodov Dob pri Mirni, Maribor, Celje, Murska Sobota in en mladoletnik iz Prezgojnega doma Radeče. Ministrstvo za pravosodje, ki je pritožbe obsojencev reševalo na drugi stopnji, je petnajst pritožb zavrnilo kot neutemeljene, štiri kot prepozne zavrglo, v enem primeru pa je pritožbi ugodilo.

Pri vlaganju in reševanju pritožb zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kaznih obsojencem nekateri zavodi izpostavljajo, da se pritožniki ne držijo v odločbi navedenega pravnega pouka, po katerem bi morali pritožbe vlagati v zavodu, kjer jim je bila izrečena disciplinska kazen. Pritožbe pošiljajo neposredno ministrstvu za pravosodje, s čimer pa zavod ni seznanjen. Po preteku tridnevnega pritožbenega roka tako zavod ne more vedeti, ali je odločba izvršljiva, saj ne ve za morebiti vloženo pritožbo. Po drugi strani se v takih primerih pritožbeni postopek zavleče, saj ministrstvo za pravosodje za disciplinski in osebni spis zaprosi prek uprave.

3. 10. Pogojni odpust obsojencev, obsojenk in mladoletnikov ter pomilostitve

3. 10. 1. Pogojni odpust

3. 10. 1. 1. Pogojni odpust po 106. členu novega zakona

Z novim zakonom se pristojnosti komisije za pogojni odpust ministrstva za pravosodje niso spremenile. Podobno se ni spremenil tudi postopek za delo komisije, le da mora komisija individualno odločbo, s katero je zavrnila vlogo za pogojni odpust, obrazložiti in jo prek zavoda vročiti obsojencu. Zaradi tega komisija ni spremenila meril pri odločanju o pogojnem odpustu obsojencev s prestajanja kazni zapora. Postopki o pogojnem odpustu so v zavodih potekali skladno z novim zakonom in z v praksi ustaljenimi pravili. Odstopanja od meril, izoblikovanih v praksi v zavodih, priprave predloga za pogojni odpust obsojencev in meril komisije za pogojni odpust so bila tudi v letu 2000 minimalna, in še to le v posameznih konkretnih primerih. Iz poročil zavodov tudi izhaja, da zavodi pri pripravi predlogov za pogojni odpust obsojencev še naprej pripisujejo vse večjo težo povrnitvi škode, ki so jo obsojenci povzročili s kaznivim dejanjem. Tem usmeritvam praviloma sledi tudi komisija za pogojni odpust.

Tabela 45: Pogojno odpuščeni obsojenci in mladoletniki s strani komisije za pogojni odpust

Kategorija obsojenih oseb	Trajanje pogojnega odpusta								Skupaj
	do 30 dni	1 do 3 mes.	od 3 do 6 mes.	6 mes. do 1 leta	1 do 2 leti	2 do 3 leta	3 do 5 let	nad 5 let	
<i>obsojenci</i>									
prvič kaznovani	11	131	76	41	14	2	2	-	277
povratniki	2	39	32	22	10	-	-	-	105
Skupaj	13	170	108	63	24	2	2	-	382
<i>obsojenke</i>									
prvič kaznovane	-	4	3	4	1	-	-	-	12
povratnice		2	1	1		-	-	-	4
Skupaj		6	4	5	1				16
<i>mladoletni obsojenci</i>									
prvič kaznovani	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SKUPAJ	13	176	112	68	25	2	2	-	398

Podatki kažejo, da se je število pogojno odpuščenih obsojencev v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 povečalo za dobrih 18 %. Delež pogojno odpuščenih obsojencev se je glede na skupno število vseh odpuščenih v primerjavi z letom 1999 povečal za 3 % (od 43 na 46 %). Podatki o strukturi pogojno odpuščenih obsojencev glede na trajanje pogojnega odpusta ter povratništvo kažejo, da je bilo 47,4 % obsojencev pogojno odpuščenih s prestajanja kazni zapora do tri mesece pred iztekom kazni zapora, med njimi pa je bilo 10,8 % povratnikov. Od treh do šestih mesecev pred iztekom kazni zapora je bilo pogojno odpuščenih 28,1 % obsojencev, od tega 8,2 % povratnikov. Od šest mesecev do enega leta pred iztekom kazni zapora je bilo pogojno odpuščenih 17 % obsojencev, med njimi 5,7 % povratnikov. Od enega do dveh let pred iztekom kazni je bilo pogojno odpuščenih 6,2 % obsojencev, med katerimi je bilo 2,5 % povratnikov. Od dveh do treh let pred iztekom kazni pa je bilo odpuščenih 0,5 % prvič kaznovanih, med katerimi ni bilo povratnikov. Od treh do petih let pred iztekom kazni zapora je bilo pogojno odpuščenih 0,5 % prvič kaznovanih, povratnika pa med njimi ni bilo.

Primerjava strukture pogojno odpuščenih obsojencev glede na čas do izteka kazni zapora oziroma prvič kaznovanih in povratnikov v letu 2000 z letom 1999 kaže, da se število obsojencev, ki so bili pogojno odpuščeni do šest mesecev pred iztekom kazni zapora ni bistveno povečalo. To velja tako za prvič kaznovane kakor tudi za povratnike. V istem obdobju je ostalo na približno enaki ravni tudi število pogojno odpuščenih obsojencev od šestih mesecev do dveh let pred iztekom kazni zapora, medtem ko se je število tistih, ki so bili pogojno odpuščeni od dveh do petih let pred iztekom kazni zapora, zmanjšalo za 1,2 %. Med s strani komisije za pogojne odpuste pogojno odpuščenimi obsojenci je bilo 72,6 % prvič kaznovanih ter 27,4 % povratnikov. V letu 2000 je bilo v primerjavi z letom 1999 za 0,7 % več pogojno odpuščenih povratnikov.

3. 10. 1. 2. Predčasni in pogojni odpust po 108. členu novega zakona oziroma 257.a členu zakona o prekrških

Tabela 46: Predčasno in pogojno odpuščeni obsojenci (po upravniku) v letu 2000

	Trajanje predčasnega in pogojnega odpusta				
	do 10 dni	10 do 20 dni	20 dni do 1 mesec	1 mesec	Skupaj
OBSOJENCI					
prvič kaznovani	21	52	38	44	155
povratniki	31	33	27	32	123
skupaj	52	85	65	76	278
OBSOJENKE					
prvič kaznovane	2	6	3	-	11
povratnice	1	2	-	-	3
skupaj	3	8	3	-	14
MLADOLETNI OBSOJENCI					
prvič kaznovani	-	-	-	-	-
OSEBE, KAZNOVANE V POSTOPKU O PREKRŠKU					
	10	-	-	-	10
SKUPAJ	65	93	68	76	302

Upravniki zavodov so 302 obsojenca predčasno odpustili s prestajanja kazni zapora, kar je v primerjavi z letom 1999 za dobrih 8 % več. Delež predčasno in pogojno odpuščenih obsojencev se glede na skupno število vseh odpuščenih v primerjavi z letom 1999 ni bistveno spremenil (36 in 35 %).

3. 10. 2. Pomilostitve obsojencev

Obsojenci oziroma drugi upravičenci so v letu 2000 vložili 114 vlog za pomilostitev, kar je za 43 % več v primerjavi z letom poprej. Ugodno so bile rešene štiri prošnje, pri čemer je bila v dveh primerih zaporna kazen spremenjena v pogojno obsodbo za najdaljšo preizkusno dobo, v dveh primerih je bila kazen znižana za šest mesecev, v enem primeru pa je bila izvršitev kazni zapora odpuščena.

Ob dnevu samostojnosti Republike Slovenije je bilo podanih šest predlogov za pomilostitev po uradni dolžnosti. V tem postopku je bilo pomiloščenih pet obsojencev: štirim je bila kazen znižana (za 5 let, 1 leto, 4 mesece, 3 mesece) enemu pa je bila zaporna kazen spremenjena v pogojno obsodbo.

3. 11. ZAGOTAVLJANJE in varstvo pravic zaprtih oseb

2. 11. 1. Pravica do veroizpovedi

Izvajanje verskih pravic je zaprtim osebam, ki to želijo, zagotovljeno. Zavodi v mejah prostorskih možnosti vsem predstavnikom verskih skupnosti vedno omogočijo izvajanje verskih obredov za zaprte osebe. Verski obredi se izvajajo v večjih zavodih, zlasti ob pomembnih verskih praznikih, obiski in razgovori s predstavniki posameznih verskih skupnosti pa so v zavodih pogostejši, pri čemer se upoštevajo želje zaprtih oseb. Zavodi v mejah finančnih možnosti skrbijo tudi za nakup verske literature. Po oceni uprave se zaprtim osebam v celoti zagotavljajo verske pravice v okviru zavoda, zunaj zavoda pa tistim, ki si med prestajanjem kazni zapora pridobijo ugodnosti prostih izhodov iz zavoda. Dosledno spoštovanje verskih pravic zaprtih oseb potrjuje tudi podatek, da v preteklem letu ni bila vložena niti ena pritožba zoper kratenje verskih pravic in svoboščin.

3. 11. 2. Druge pravice in pritožbe

V zvezi z izvajanjem in varstvom pravic zaprtih oseb je novi zakon prinesel bistveno novost, saj je obsojencem zagotovil pravico do pritožbe zaradi varstva pravic in drugih nepravilnosti neposredno pri direktorju uprave. Direktorju uprave, ki je pristojen za reševanje pritožb zaprtih oseb na prvi stopnji, je bilo v letu 2000 poslanih, bodisi neposredno ali prek drugih ustanov, 52 pritožb. Mednje so vštete tudi tiste pritožbe, ki so jih posamezne zaprte osebe ponavljale oziroma pošiljale predsedniku države, Vladi RS, posameznim ministrstvom in drugim organom. V reševanje so prispele tudi anonimne pritožbe ter štiri, ki jih je podpisala manjša ali večja skupina obsojencev oziroma pripornikov. Zaprte osebe so v letu 2000 vložile za 16,5 % manj pritožb v primerjavi z letom poprej.

V istem obdobju je varuh človekovih pravic upravi poslal 44 zahtev za poročilo o pobudi za začetek postopka za varstvo človekovih pravic zaprtih oseb, med katerimi je bila ena skupinska in anonimna. Število pobud se je v primerjavi z letom 1999 povečalo za 13 oziroma za 41,9 %. Nekaj zaprtih oseb je pobude za varstvo človekovih pravic enkrat ali večkrat ponovilo. Vsako pobudo je uprava v sodelovanju z zavodom, v katerem je

pobudnik prestajal kazni, temeljito in vsestransko obravnavala, ugotovile in staisca pa je v roku v pisni obliki poslala varuhu človekovih pravic. Uprava je v sodelovanju z ministrstvom za pravosodje Državnemu zboru RS – Komisiji za peticije, posredovala tri informacije o skupinskih pritožbah obsojencev in pripornikov.

Podatki kažejo, da se je število pritožb in pobud zaprtih oseb v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 statistično povečalo za dobrih 5 %, realno pa je bilo pritožb (če upoštevamo za 13,8 % večje število obsojencev in mladoletnikov na prestajanju kazni glede na prejšnje leto) v tem obdobju manj.

Pritožniki so v pritožbah oziroma pobudah za začetek postopka za varstvo človekovih pravic izpostavljali kršitev ene ali več pravic oziroma nepravilno postopanje in ravnanje z njimi ter druge nepravilnosti, zaradi katerih so se čutili prizadeti. Najpogosteje so se pritožili zaradi neustreznega postopanja delavcev zavoda ter neustreznega ravnanja zdravstvenih delavcev oziroma zdravljenja (29), nepodelitve zunajzavodskih ugodnosti, kršitve pravice do dopisovanja in odpiranja pošte (14), ogrožanja ter konfliktov s strani soobsojencev (13), namestitve v strožji režim prestajanja kazni zapora oziroma neustreznega tretmaja delavcev vzgojne službe (12). Po številu so sledile pritožbe zaradi slabih prostorskih razmer in prezasedenosti bivalnih prostorov (10), omejevanja posedovanja predmetov oziroma odvzema nedovoljenih predmetov ter neizvajanja tobačnega zakona (9). Ostale zaprte osebe (9) so vložile pritožbe oziroma pobude zaradi omejevanja obiskov, onemogočanja bivanja na prostem, odreditve preizkusa prisotnosti prepovedanih drog v telesu, omejevanja uporabe telefona, nenudenja pokazenske pomoči, obdolžitve vnosa prenosnega telefona v zavod, pregleda bivalnega prostora s strani paznika, domnevnega mučenja, zaradi osebne preiskave, uporabe prisilnih sredstev in neustreznega dela sodišča.

Podatki kažejo, da je dvanajst zaprtih oseb vložilo pritožbo in pobudo za varstvo človekovih pravic ter da so se pritožbene navedbe po vsebini prekrivale z navedbami v pobudah.

Vse pritožbe je uprava v pritožbenem postopku temeljito in vsestransko preučila. Pred tem je od zavoda, v katerem je posamezni pritožnik prestajal kazni zapora ali je bil v priporu, zahtevala izčrpno poročilo o pritožbenih navedbah ter zbrala še morebitne druge razpoložljive informacije. Pred odločitvijo o utemeljenosti oz. neutemeljenosti pritožbe so se delavci uprave, ki so pritožbeni postopek vodili, praviloma pogovorili tako s pritožnikom kakor tudi z ustreznimi delavci zavoda in preverili morebitne nejasnosti in informacije, ki so bile pridobljene v pritožbenem postopku. Če je uprava v pritožbenem postopku ugotovila, da je bila pritožba v celoti ali delno utemeljena, je v pisnem odgovoru, ki ga je posredovala vsakemu pritožniku, nedvoumno povedala, katera pravica je bila kršena oziroma v čem je bilo ravnanje ali postopanje določenih delavcev sporno. Odgovor na pritožbo je hkrati poslala v vednost tudi zavodu, v katerem je bil pritožnik na prestajanju kazni zapora ali v priporu.

Pri reševanju pritožb na prvi stopnji je uprava ugotovila, da so bile v preteklem letu štiri pritožbe v celoti ali delno utemeljene. Število utemeljenih pritožb se v primerjavi z letom 1999 ni spremenilo. Utemeljene (1) in delno utemeljene (3) pritožbe so se nanašale na kršitev pravic pri spremljanju obsojenca zunaj zavoda, omejevanja gibanja v okviru zavoda, kršitev pravic do obiska in spoštovanja tobačnega zakona.

Na podlagi podatka, da obsojenci v pritožbenem postopku niti v enem primeru niso izrabili pravice do pritožbe na ministrstvo za pravosodje zoper odgovor direktorja uprave v smislu 85. člena novega zakona, lahko z zanesljivostjo sklepamo, da so bili pritožbeni postopki na prvi stopnji vodeni korektno.

3. 11. 3. Reševanje upravnih zadev v upravnem postopku

V letu 2000 je uprava skupaj z zavodi na zasebno pobudo (zahteve obsojencev in mladoletnikov) in po uradni dolžnosti z izdajo odločbe rešila 4.816 zadev.

Uprava je obravnavala 232 vlog oziroma predlogov za premestitev obsojencev in mladoletnikov, od katerih jih je pozitivno rešila 76, 141 jih je zavrnila, sedem zavrgla in v osmih primerih postopek za premestitev ustavila. Obravnavala je tudi 60 vlog za prekinitev prestajanja kazni zapora, od katerih jih je ugodno rešila 17, 40 zavrnila, eno zavrgla ter v dveh primerih postopek ustavila. Skladno z novim zakonom je uprava v upravnem postopku obravnavala tudi deset vlog za prestajanje kazni zapora ob prostih dneh (vikend kazen), od katerih je pozitivno rešila tri, medtem ko jih je sedem zavrnila.

V primerjavi z letom 1999 se je število upravnih zadev, ki jih je uprava obravnavala skupaj z zavodi, v letu 2000 povečalo za 17,6 %, medtem ko je število upravnih zadev, ki jih je uprava centrala obravnavala v okviru svoje pristojnosti, ostalo nespremenjeno.

3. 12. Varnost in zavarovanje TER delo PAZNIŠKE službe

3. 12. 1. Splošne varnostne razmere

Varnostne razmere v letu 2000 so zaznamovali predvsem naslednji dogodki oz. stanja:

- večje število zaprtih oseb, še posebno tistih, ki so varnostno bolj rizične;
- večje število pripornikov, ki so združeni v kriminalne združbe, zaradi česar je varovanje tako v zavodih kakor zunaj njih precej težje ter kadrovske izrazito obremenjujoče;
- večje število pobegov iz zaprtih delov, od tega pet skupinskih, v katerih je bilo udeleženih od tri do sedem oseb;
- poseganje zaprtih oseb po vse bolj nevarnih oblikah bega, ki potencialno ogrožajo zdravje in življenje zaposlenih;
- večje število napadov na delavce (skupaj 19), pri čemer so v štirih primerih delavci dobili lažje telesne poškodbe;
- večje število uporab prisilnih sredstev (skupaj 81), pri čemer je bila samo v štirih primerih uporaba ocenjena kot nepotrebna, neupravičena uporaba prisilnih sredstev pa ni bila ugotovljena;
- konflikti in predvsem več nasilja med zaprtimi osebami.

Dejstvo je, da se povečano število zaprtih oseb najbolj pozna na področju varnosti, saj je treba varnost zagotavljati ne glede na število in rizičnost oseb. Težave so se pojavljale predvsem zaradi povečanega števila pripornikov, ki so bili priprti zaradi kaznivih dejanj, opravljenih v organizirani kriminalni združbi. Zaradi tega je bilo treba posebno skrbno izvajati ločenost vseh sostorilcev, hkrati pa organizirati spremstva na sodišča z večjim številom paznikov. To je v nekaterih primerih povzročalo resne težave, tako da so si morali zavodi

obzroma dislocirani oddelki med seboj pomagati z dodatnimi pazniki in prevoznimi sredstvi. Kljub težavam ocenjujemo, da so bile vse naloge opravljene zakonito in visoko profesionalno, saj ni bil postopek nikdar ogrožen ali moten.

V celoti gledano je večje število zaprtih oseb in predvsem več oseb z izrazitimi begosumnimi nagnjenji vplivalo na mnogo večjo obremenjenost paznikov, ki se izkazuje predvsem v številu opravljenih nadur. Hkrati se se skoraj vsi zavodi odločali, da zaradi velike obremenjenosti paznikov nekatere varnostne naloge opravijo z manj pazniki, kar je vsekakor vplivalo na stopnjo zagotovljene varnosti in povečevalo možnosti za pobege in druge z varnostjo povezane neželene dogodke.

Vse naštetu, ki je tudi kasneje podrobno opisano in prikazano, je močno vplivalo na varnostne razmere, tako da lahko rečemo, da so sicer še vedno stabilne, vendar vse bolj obremenjujoče.

3. 12. 2. Pobegi

Kot je bilo že omenjeno, se je v letu 2000 bistveno povečalo število klasičnih pobegov iz zaprtih delov zavodov (7 pobegov, 21 oseb). K temu je največ prispevalo nekaj skupinskih pobegov oseb, pri čemer je treba izpostaviti dva pobege iz Celja (prvič 3 in drugič 4 osebe) in pobeg iz Novega mesta (7 oseb). Skupinska pobega sta bila ugotovljena še v Mariboru in v Ljubljani. Za slednjega je značilno tudi, da je bil to v Sloveniji prvi pobeg, ki je bil organiziran na posebno zvit način in z uporabo strelnega orožja (kot grožnja) ter da je preiskava odkrila tudi delno vpletenost enega od delavcev zavoda. Pri drugih pobegih je šlo bolj za spontane odločitve zaprtih oseb brez posebnih obsežnih priprav in tudi na račun slabega tehničnega in predvsem arhitektonskega varovanja.

Vzroke za pobege je treba iskati tudi v preslabi odzivnosti zavodov na nove razmere (večje število in drugačna struktura zaprtih oseb). Večinoma je šlo za sistemsko slabo dodelane varnostne postopke, kar je v sistemu varovanja ustvarjalo praznine, ki so jih zaprte osebe opazile in izrabile za beg.

Vsi begi so bili podrobno analizirani in sprejeti so bili potrebni ukrepi. Aktivnosti so bile usmerjene predvsem v odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti oziroma zmanjšanje njihovega vpliva na minimum. V dveh primerih je bil zoper delavce uveden disciplinski postopek.

Tabela 47: Pobegi iz zavodov za prestajanje kazni zapora in prevzgojnega doma, zaradi katerih so bili podani zahtevki za razpis tiralice

Vrsta bega Zavod	iz zaprt. dela	polod. In odp.	med spremst.	bolniš- nica	SKUPAJ	nevrnitv e	vsi begi	vrnitve
Dob	-	1	-	1	2	3	5	2
Ig	-	1	-	-	1	2	3	2
Celje	8	2	-	-	10	4	14	14
Koper	-	1	-	-	1	-	1	1
N. Gorica	-	5	-	-	5	-	5	4
Ljubljana	3	1	-	-	4	16	20	19
N. mesto	7	-	-	-	7	1	8	5
Radovljica	-	-	1	-	1	2	3	2
OO Ig	-	-	-	-	-	1	1	1
Maribor	3	-	1	1	5	16	21	14
M. Sobota	-	-	1	-	1	-	1	1
Rogoza	-	-	-	-	-	1	1	1
Radeče	-	3	-	-	3	28	31	29
vsi brez Radeč	21	11	3	2	37	46	83	66
SKUPAJ	21	14	3	2	40	74	114	95

Od vseh pobeglih oz. tistih, ki se niso vrnilo iz zunajzavodske ugodnosti, se jih je 95 do konca leta vrnilo v zavode oziroma so bili prijeti in vanje privedeni.

Od 21 oseb, ki so pobegnile iz zaprtih delov zavodov, jih je bilo do konca leta prijetih 16.

Po drugi strani pa so bili zavodi pri odkrivanju priprav in preprečevanju poskusov bega uspešni, saj so v tem letu v kar 27 primerih preprečili izvedbo bega, v katere bi bilo vključeno najmanj 40 oseb. Veliko je bilo tudi primerov, ko so delavci zavodov na podlagi operativnih informacij z ustreznimi postopki preprečili, da bi do poskusa bega sploh prišlo.

Številni pobegov iz zaprtih delov zavodov v letih od 1989 do 2000

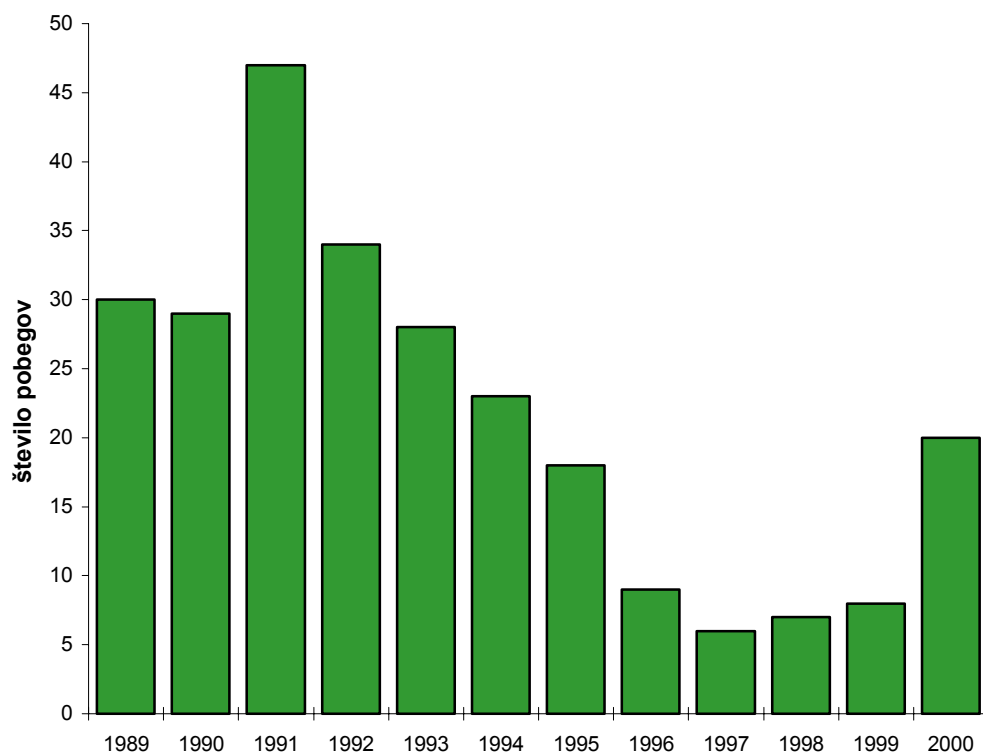

Tabela 48: Odkriti in preprečeni poskusi pobegov

Zavod	število vseh poskusov	v zavodu	med spremstvom
Dob	4	2	2
Ig	-	-	-
Celje	3	3	-
Koper	3	1	2
N. gorica	-	-	-
Ljubljana	6	5	1
N. mesto	3	3	-
Radovljica	1	1	-
OO Ig	1	1	-
Maribor	3	2	1
M. Sobota	1	1	-
Rogoza	-	-	-
Radeče	2	1	1
SKUPAJ	27	20	7

3. 12. 3. Uporaba prisilnih sredstev

Čeprav si delavci zavodov nenehno prizadevajo, da bi konflikte, ki jih povzročajo zaprte osebe, razreševali na ustrezen, miren način, se še vedno dogaja, da to ni možno in da morajo pazniki za izpolnitev ukaza ali zaradi drugih razlogov uporabiti prisilno sredstvo. Če število uporab prisilnih sredstev v letu 2000 primerjamo s tistim v letu 1999, lahko ugotovimo, da jih je bilo v letu 2000 dvajset več. To razliko lahko pripišemo večjemu številu zaprtih oseb in tudi problematiki, ki jo večja zasedenost prinaša. Opazno je tudi, da je vse več zaprtih oseb z agresivnim značajem, takih, ki znajo spore reševati samo z nasiljem, zato je zanimiv tudi podatek o večji pogostosti uporabe prisilnih sredstev zaradi napadov ali poskusov napadov na delavce zavodov. Teh je bilo v tem letu skupaj 19 (udeleženi 21 zaprtih oseb), trije od teh tudi na zdravstvene delavce zavodov.

Med vzroki za uporabo prisile je najbolj pogost odklonitev ukaza. Največkrat (22) gre za primere, ko zaprta oseba iz različnih nagibov noče zapustiti določenega kraja ali pa odkloni odhod na zaslišanje sodišča, takoj za njim (21) pa je preprečitev napada in poskusa napada na delavce zavoda. Ta segment je najbolj zaskrbljujoč, tako zaradi porasta kot in predvsem zaradi vse večje agresivnosti, pa tudi nepredvidljivosti. Na srečo ni bilo v letu 2000 nobenega napada s hujšimi, trajnimi posledicami, kljub temu pa so bili v štirih primerih delavci tako poškodovani, da so morali iskati zdravstveno pomoč v bolnišnici (dvakrat lažji pretres možganov zaradi udarca v glavo, poškodba ličnice, ureznina z britvico). Velikokrat je vzrok za uporabo prisile tudi preprečitev samopoškodbe ter poškodovanja imovine (največkrat razbijanje pohištva).

Tabela 49: Pregled uporabe prisilnih sredstev po zavodih v letu 2000

Zavod	vsa	upravičena	nepotrebna	prekoračitev	poškodba osebe	poškodba delavca
Dob	15	13	2	-	1	3
Ig	-	-	-	-	-	-
Celje	9	8	1	-	1	-
Koper	11	11	-	-	4	4
N. Gorica	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	25	25	-	-	-	4
N. mesto	-	-	-	-	-	-
Radovljica	1	1	-	-	-	-
OO Ig	-	-	-	-	-	-
Maribor	6	6	-	-	-	2
M. Sobota	1	1	-	-	-	-
Rogoza	-	-	-	-	-	-
Radeče	13	12	1	-	-	-
SKUPAJ	81	77	4	0	6	13

Tabela 50: Podatki o vrstah uporabljenih prisilnih sredstev

Zavod	VRSTA PRISILNIH SREDSTEV			
	telesna	vklepanje	gumijevka	opozorilni strel
Dob	14	-	1	14
Ig	-	-	-	-
Celje	9	-	-	9
Koper	11	-	-	11
N. Gorica	-	-	-	-
Ljubljana	22	3	-	22
N. mesto	-	-	-	-
Radovljica	1	-	-	1
OO Ig	-	-	-	-
Maribor	4	-	2	4
M. Sobota	1	-	-	1
Rogoza	-	-	-	-
Radeče	12	1	-	12
SKUPAJ	74	4	3	74

Tabela 51: Razlogi za uporabo prisilnih sredstev

Zavod	uničev. imovine	prepreč. bega	poskus napada	napad na delavca	prepreč. samopoš.	pasivni odpor	prepreč. konflikta	neupošt. odredbe	prepreč. upora
Dob	4	1	-	4	1	5	5	4	1
Ig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Celje	1	-	3	1	2	-	2	1	-
Koper	-	3	1	3	-	-	3	-	3
N. Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	3	1	1	5	7	5	4	3	1
N. mesto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Radovljica	-	-	-	-	-	-	1	-	-
OO Ig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maribor	-	1	-	2	-	1	2	-	1
M. Sobota	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rogoza	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Radeče	3	-	1	-	1	3	5	3	-
SKUPAJ	11	6	6	15	11	15	22	11	6

Opomba: v nekaj primerih je bilo vzrokov za uporabo prisilnih sredstev več (npr. poskus samopoškodbe in uničevanje inventarja).

V okviru uprave si prizadevamo, da bi bilo uporab prisilnih sredstev čimmanj in da bi bile vse potrebne uporabe prisilnih sredstev zakonite in korektne. Zato se vsak primer (tudi zgolj uporaba telesne sile) podrobno oceni. Ravno tej usmeritvi gre pripisati, da že nekaj let ne ugotavljamo protizakonite uporabe prisilnega sredstva. Smo pa letos v štirih primerih ocenili, da bi lahko konflikt z zaprtimi osebami rešili drugače oziroma da je šlo za odklonitev ukaza, katerega neizvršitev verjetno ne bi poslabšala varnostnih razmer v zavodu. Na vse take primere smo zavode pisno opozorili in skupaj ugotovili, da je možno za upoštevanje ukaza uporabiti tudi druge načine.

Tabela 52: Napadi na delavce zavodov v letu 2000

Zavod	število napadov	lažje poškodbe	težje poškodbe
Dob	4	3	-
Ig	-	-	-
Celje	4	1	-
Koper	4	1	1
N. Gorica	-	-	-
Ljubljana	4	2	2
N. mesto	-	-	-
Radovljica	-	-	-
OO Ig	-	-	-
Maribor	2	1	1
M. Sobota	-	-	-
Rogoza	-	-	-
Radeče	1	1	-
SKUPAJ	19	9	4

3. 12. 4. Sprememba izven zavoda

Število opravljenih spremstev so vsako leto dober pokazatelj obremenitve paznikov, ki se največkrat pokaže tudi v večjem številu opravljenih delovnih ur. Na povečanje števila spremstev je najbolj vplivalo večje število zaprtih oseb, predvsem pripornikov, delno pa so na to vplivale tudi spremembe zakonodaje pred nekaj leti (predvsem v zakonu o kazenskem postopku). Na povečanje je vplivalo tudi, da je v priporih vse več skupin sosterilcev. Ker gre v teh primerih navadno za skupine, v katerih so tudi osebe, ki so zaradi varnostnih razlogov posebej varovane, morajo biti ta spremstva posebej organizirana in ob povečanem številu paznikov. Velike težave se pojavljajo predvsem v manjših zavodih ali oddelkih, v katerih z obstoječo ekipo ni možno pokriti vseh potreb. V tem primeru zaprosijo za pomoč večji ali matični zavod, včasih pa tudi na račun varnosti zmanjšajo število paznikov pod kritično mejo. Vsi zavodi za rešitev teh težav pričakujejo spremembe, največkrat v obliki zaposlitve dodatnih paznikov.

Tabela 53: Število vseh spremstev zaprtih oseb v letu 2000

Zavod	na sodišča	v zdravstvene ustanove	prosti izhod v spremstvu	namenski izhod v spremstvu	SKUPAJ
Dob	540	2.043	10	79	2.672
Ig	80	156	-	11	247
Celje	709	336	-	28	1.073
Koper	941	237	-	2	1.178
N. Gorica	222	114	-	20	356
Ljubljana	1.619	571	-	10	2.200
N. mesto	350	232	-	1	583
Radovljica	147	181	-	-	328
OO Ig	4	-	-	2	6
Maribor	1.348	1.054	-	23	2.429
M. Sobota	364	177	-	14	555
Rogoza	1	6	-	-	7
Radeče	129	112	-	-	241
SKUPAJ	6.454	5.219	14	190	11.875

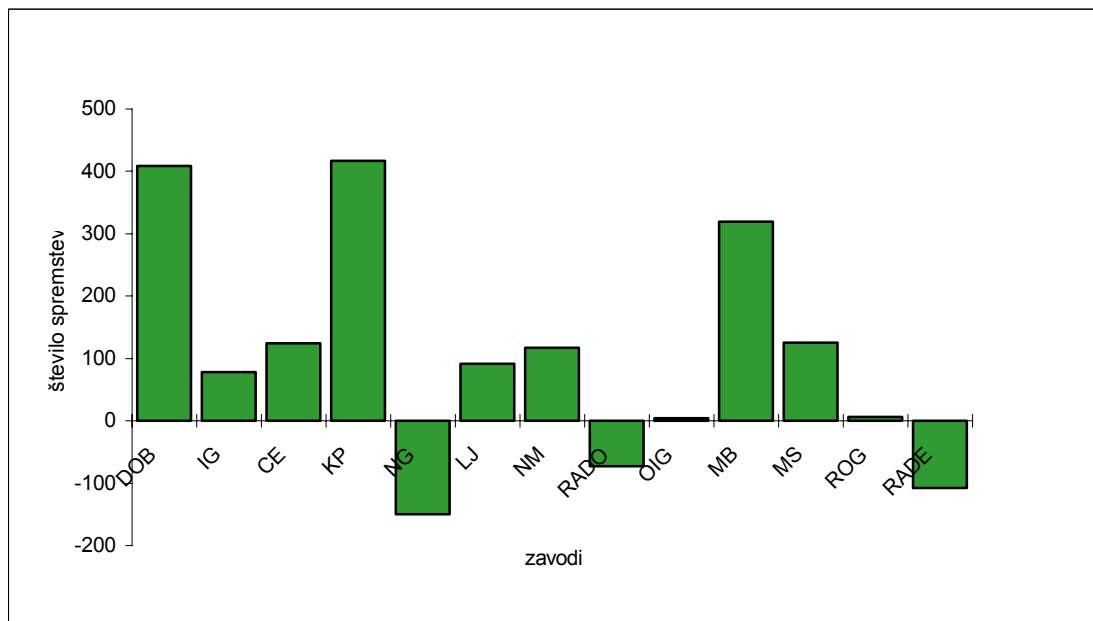
Za še bolj nazoren prikaz povečanja obremenjenosti s spremstvi podajamo naslednji pregled njihovega skupnega števila po letih, iz katerega je jasno razviden trend, katerega posledica je vse večja obremenjenost paznikov.

Tabela 54: Povečevanje števila spremstev v zadnjih letih

Leto	število spremstev
1997	8.877
1998	9.184
1999	10.516
2000	11.875

V absolutnih številkah je bilo doseženo največje povečanje števila spremstev v letih 1998–2000. Povečanje števila spremstev v letih 1999–2000 grafično prikazuje grafikon 6, na njem se dobro vidi, da povečanja števila spremstev niso ugotovili le v treh zavodih.

Grafikon 7: Primerjava števila spremstev 1999/2000

3. 12. 5. Nadzor pisemskih pošiljk in paketov

Zakon omogoča vizualno kontrolo pisemskih pošiljk, če obstaja sum o prenašanju prepovedanih substanc v njih. Zavodi to izvajajo različno, odvisno od števila pisemskih pošiljk in kadrovskega potenciala. Največ pregledov je bilo tako opravljenih v prevzgojnem domu, kjer mora gojenec vsako prispelo pismo odpreti pred paznikom in pokazati njegovo vsebino. V drugih zavodih so preglede zaradi velikega števila pošiljk izvajali le občasno, glede na sumljiv videz pošiljke. Praviloma tega nadzora ne izvajajo v odprtih oddelkih ter v zavodu Ljubljana. V letu 2000 v pisemskih pošiljkah pazniki niso našli prepovedanih substanc.

Velika obremenitev je tudi pregled pošiljk (paketov), ki jih zaprte osebe prejemajo v zavod. Pazniki morajo iz varnostnih razlogov vse te pošiljke podrobno pregledati, saj je problem ilegalnega vnosa droge in naprav za brezžično komuniciranje velik in je treba nadzorovati vsako možnost nezakonitega transporta. Pregled paketa običajne velikosti traja od 5 do 15 minut, kar še posebno tam, kjer je paketov veliko, pomeni še dodatno obremenitev. Podatek, da je bila droga v tem letu odkrita v 81 primerih in od tega samo v desetih primerih v paketih pove, da so pregledi paketov še vedno premalo intenzivni in temeljiti. Vzroka za to sta predvsem velika količina pošiljk in pomanjkanje časa za podroben pregled vsake pošiljke. Inovativnost zaprtih oseb je na tem področju izjemno velika, saj skoraj vsak mesec pazniki odkrijejo nov način skrivanja droge. Med najbolj zanimive v zadnjem letu sodijo skrivanje droge v orehih, v sladoledu ter v izdolbeni in posebej prirejeni obutvi. Nekatera odkritja v tovarniško zapakiranih izdelkih (mleko, sokovi ...) kažejo, da so zaprte osebe in njihovi pomočniki na prostosti ne samo iznajdljivi, ampak imajo na voljo tudi ustrezne tehnične možnosti.

v demno pomoč bi bila posebna naprava – rentgen, ki pa jo imajo zaradi njene visoke cene samo v dveh zavodih. Poudarjamo »bi bila«, saj je zaradi manjših količin droge njeno odkrivanje težje in v teh primerih te naprave droge ne morejo zaznati. Posebne in zelo drage naprave še niso razvite do te mere, da bi bile primerne za uporabo v zavodih.

Tabela 55: Število paketov

Zavod	število prejetih paketov
Dob	9.474
Ig	1.028
Celje	3.078
Koper	1.625
N. Gorica	638
Ljubljana	10.413
N. mesto	452
Radovljica	598
OO Ig	45
Maribor	3.861
M. Sobota	1.494
Rogoza	-
Radeče	46
SKUPAJ	32.752

Vsekakor je število paketov veliko in pogled nekaj let nazaj kaže na njegovo nenehno povečevanje.

Tabela 56: Povečevanje števila paketov v zadnjih štirih letih

Leto	število paketov
1997	18.200
1998	21.000
1999	24.210
2000	32.752

S povečevanjem števila paketov se povečujejo tudi možnosti za tihotapljenje prepovedanih predmetov, zato se ni moč čuditi večjemu številu najdb droge in mobilnih telefonov, saj v sedanjih razmerah preiskave ni možno opravljati temeljito in dosledno pri vsaki pošiljki. V novih hišnih redih, ki so v pripravi, so predvidene omejitve pri vnosu paketov.

3. 12. 6. Obiski in telefonski pogovori

Ena od pomembnih pravic zaprtih oseb je tudi pravica do obiskov družinskih članov, pa drugih oseb, če to dovoli sodišče za pripornike oziroma upravnik za obsojence, gojence prevzgojnega doma ter upravno kaznovane. Glede na oceno rizičnosti zaprtih oseb se zavodi odločajo za različne oblike obiskov, ki se razlikujejo predvsem v stopnji preventivnih varnostnih ukrepov z namenom preprečevanja bega in izmenjave prepovedanih predmetov ali substanc.

Najbolj strog tovrsten ukrep, ki ga uporabljajo zavodi, so obiski v prostorih, v katerih sta zaprta oseba in obiskovalec ločena s steklom. Za tako obliko obiska se največkrat odločajo pri pripornikih, redkeje pa pri obsojencih. Ob milejšem ukrepu zaprta oseba in obiskovalec sedita za mizo brez ločitvene pregrade, a pod nadzorom paznika. Še bolj sproščena oblika je obisk brez nadzora, v zavodih, kjer so za to ustrezne možnosti, pa tudi obisk zunaj zavodskega obzidja.

Tudi opisani varnostni postopki ob obiskih pomenijo močno obremenitev pazniškega dela, saj ne gre samo za goli nadzor, ampak tudi za postopke, ki jih morajo pazniki opraviti pred obiskom ali/in po njem. Za preprečevanje poskusov prenašanja prepovedanih predmetov ali substanc je treba pogosto opraviti tudi osebni pregled.

V letu 2000 je bil v času obiska ugotovljen en konflikt, ob katerem so bila uporabljena prisilna sredstva, saj so morali pazniki zaradi spora zaprte osebe z obiskovalcem prekiniti obisk. Poskusov prenašanja droge v času obiska nismo ugotovili, so pa obiskovalci v nekaj primerih zaprti osebi prinesli paket, v katerem sta bila kasneje odkrita droga (10 primerov) ali mobilni telefon (4 primeri).

Ko ocenjujemo varnostne razmere v času obiskov lahko rečemo, da so jih prostori z ločitvenimi steklenimi stenami, ki so bile v zadnjih dveh letih postavljene v skoraj vseh zavodih, bistveno izboljšali. Možnosti za tihotapljenje prepovedanih predmetov ali substanc je sedaj mnogo manj, kar paznikom olajša nadzor.

Uporaba telefona postaja v zadnjih letih vse bolj zanimiva tudi za zaprte osebe, saj je to uporabna in hitra možnost za prenos nujnih informacij. Imamo dokaze da so v preteklosti in tudi v letu 2000 zaprte osebe za pripravo in izvedbo bega uporabljale telefone, zato skušajo zavodi bolj nadzorovati klice in onemogočiti prenos varnostno zanimivih podatkov. Po zakonu lahko zavodi izvajajo le vizualni nadzor, tj. preverjajo, kam oziroma na katero številko zaprta oseba kliče. V tem letu so se zavodi odločili za ukrep vizualnega nadzora za 170 obsojencev.

Velike probleme povzroča nedovoljena uporaba mobilnih telefonov, ki jih je zaradi njihove majhnosti vse lažje skriti in seveda težje odkriti. Sodobni telefoni skoraj ne vsebujejo več kovinskih delov, zato jih detektorji kovin ne zaznavajo več. Za odkrivanje zavodi uporabljajo posebne naprave, ki so učinkovite šele po dolgotrajnejšem opazovanju. Vsaj v večjih zavodih in v tistih, v katerih izvajajo pripor, zato načrtujemo nakup posebnih naprav, ki bi onemogočile uporabo sodobnih komunikacijskih sredstev.

3. 12. 7. Vnos nedovoljene droge in opojnih substanc

Podatki o številu najdb in odkritij droge v zavodih v letu 2000 (podrobnejše podatke prikazuje tabela) kažejo na povečan obseg uporabe droge in z nedovoljenimi substancami povezanih dejanj.

Uživanje in preprodaja droge imata veliko vzporednih pojavov, med katerimi so izraziti zadolževanje, izsiljevanje in nasilje – vse to pa vodi oziroma organizira nekaj posameznikov, ki so si že pred odvzemom prostosti na svobodi ustvarili položaj vodje ilegalne kriminalne združbe.

Tabela 57: Število najdb droge po zavodih v letu 2000

Zavod	Število najdb
Dob	42
Ig	-
Celje	13
Koper	-
N. Gorica	-
Ljubljana	17
N. mesto	1
Radovljica	1
OO Ig	-
Maribor	6
M. Sobota	-
Rogoza	-
Radeče	1
SKUPAJ	81

Za prenos droge uporabljajo zaprte osebe različne načine, med drugim tudi prenašanje v telesu. Drogo praviloma prenašajo v manjših količinah (nekaj gramov), zaradi česar jo je težko odkriti v množici predmetov in blaga, ki jih te osebe prejemajo v zavode.

Zavodi se proti prisotnosti drog borijo na različne načine. En od njih so občasni pregledi prostorov z za odkrivanje droge izšolanimi psi. Ti so nekajkrat odkrili njeno sled ali nakazali možno prisotnost.

V letu 2000 so zavodi (predvsem Dob) z organiziranimi akcijami preprečili vnos in odkrili drogo v 81 primerih (v treh več kot 20 gramov heroina).

Skupno so v zavodih odkrili 112 gramov heroina, 45 gramov marihuane, 1,7 grama kokaina in več kot 25 tablet ekstazija ali podobnih umetnih substanc.

3. 12. 8. Preiskave bivalnih prostorov

Ena od rednih dejavnosti pazniške službe je redna kontrola bivalnih prostorov, ki obsega tako redne obhode in dnevno kontrolo kakor tudi izvedbo popolnih preiskav prostorov, v katerih bivajo ali delajo zaprte osebe. Namen teh je odkriti in odvzeti predmete ali prepovedane substance, ki so jih pretihotapili v zavod ali jih v njem izdelali in pomenijo varnostno obremenitev. Večji del teh pregledov je bil manjšega obsega, nekaj, predvsem v zavodih Dob in Celje, pa je bilo tudi obsežnejših. Skupni rezultat vseh je veliko odkritih prepovedanih predmetov in substanc: mobilnih telefonov, nožev, zavodskega kuhinjskega inventarja ter tudi droge (še posebno v zavodu Dob).

V zadnjem letu se je število preiskav povečalo, saj so podatki kazali na to, da je prepovedanega blaga v zavodih več kot prejšnja leta. Vzrok za to je tudi večje število oseb, ki so vključene v organizirane kriminalne združbe in poskušajo svojo aktivnost nadaljevati. Ocenjujemo, da so bili zavodi s tem v celoti dokaj uspešni, na kar kažejo podatki o zaseženih drogah ter mobilnih telefonih, ki jih predstavljamo v drugih poglavjih.

Tabela 58: Število opravljenih preiskav v posameznih zavodih

Zavod	število preiskav
Dob	432
Ig	10
Celje	13
Koper	147
N. Gorica	4
Ljubljana	70
N. mesto	38
Radovljica	34
OO Ig	12
Maribor	75
M. Sobota	24
Rogoza	2
Radeče	9
SKUPAJ	870

3. 12. 9. Preizkusi alkoholiziranosti

Podatki, zbrani iz vseh zavodov, prikazujejo obseg pazniškega dela pri ugotavljanju alkoholiziranosti obsojencev. Vsi zavodi imajo za to na voljo elektronske alkoteste.

Tabela 59: Preizkusi alkoholiziranosti v letu 2000

Zavod	število preizkusov	število pozitivnih
Dob	416	12
Ig	15	-
Celje	5	-
Koper	22	5
N. Gorica	10	1
Ljubljana	40	30
N. mesto	13	5
Radovljica	40	36
OO Ig	86	9
Maribor	18	12
M. Sobota	15	6
Rogoza	23	7
Radeče	73	11
SKUPAJ	776	134

3. 12. 10. Izločitve v posebni prostor po 236. členu ZIKS

Namen izločitve je osebo za krajši čas izločiti iz bivalnega prostora in s tem zagotoviti red, mir, preprečiti pobeg ali pa ustaviti oziroma vsaj omiliti njeno (avto)destruktivno vedenje. Bivanje v posebnem prostoru, ki je lahko tudi posebej prilagojena soba, je časovno omejeno in v tem letu nihče v tem prostoru ni bil toliko časa, kot dovoljuje zakon (12 ur).

Podatki kažejo, da v absolutnem smislu teh ukrepov ni veliko; če že, so odrejeni za krajši čas (v povprečju za tri ure in pol za pripornike), obsojenci v vseh zavodih in mladoletniki v prevzgojnem domu ter mladoletniškem zaporu pa so bili izločeni za povprečno skoraj sedem ur. Obsojenci so bili izločeni v 98 primerih, priporniki v 39 in mladoletniki prav tako v 39 primerih. Število izločitve mladoletnikov izstopa, saj je relativno precej višje kot v drugih zavodih in pri drugih kategorijah oseb. Razlogi za izločitve so bili predvsem preprečevanje destruktivnega vedenja mladoletnikov zoper sebe ali sostanovalce.

Tabela 60: Razlogi za izločitev

OBSOJENCI IN OSEBE, KAZNOVANE V POSTOPKU O PREKRŠKU

Zavod	storil kaznivo dejanje	beg ali upor	ogrožal sebe ali druge	oviral druge pri počitku, delu ...	na lastno željo	povprečen čas izločitve v urah
Dob	5	2	38	22	1	8,5
Ig	-	-	-	-	-	-
Celje	-	2	1	10	-	-
Koper	2	2	2	1	-	6
N. Gorica	-	-	-	-	-	-
Ljubljana	-	-	4	1	-	5,5
N. mesto	-	-	-	2	-	1
Radovljica	-	-	-	-	-	-
OO Ig	-	-	-	-	-	-
Maribor	-	-	1	2	-	4,5
M. Sobota	-	-	-	-	-	-
Rogoza	-	-	-	-	-	-
SKUPAJ	7	6	46	38	1	7

PRIPORNIKI

Zavod	storil kaznivo dejanje	beg ali upor	ogrožal sebe ali druge	oviral druge pri počitku, delu ...	na lastno željo	povprečen čas izločitve v urah
Ig	-	-	-	-	-	-
Celje	-	14	-	-	-	3
Koper	2	2	2	1	-	3,5
N. Gorica	-	-	1	-	-	3
Ljubljana	3	-	4	5	-	4
N. mesto	-	1	-	-	-	1,5
Radovljica	-	-	-	-	-	-
Maribor	1	-	2	1	-	3,5
M. Sobota	-	-	-	-	-	-
SKUPAJ	6	17	9	7	-	3,5

MLADOLETNIKI

Zavod	storil kaznivo dejanje	beg ali upor	ogrožal sebe ali druge	oviral druge pri počitku, delu ...	na lastno željo	povprečen čas izločitve v urah
Ig	-	-	-	-	-	-
Celje	-	-	10	1	-	5
Radeče	1	6	15	6	-	7,5
SKUPAJ	1	6	25	7	-	6,8

3. 12. 11. Kadrovanje in usposabljanje

Kadrovanje oseb v pazniško službo poteka po ustaljenih načelih, so pa v zadnjem času vse bolj opazne razlike v odzivu na razpise potreb po delavcih. Medtem ko na štajerskem in delno tudi na dolenskem območju ni težav, pa jih je več v osrednji Sloveniji in Primorski. Plačilo je – čeprav je novi zakon ohranil in uzakonil določene pravice iz naslova delovnega razmerja – vse manj stimulativen dejavnik glede na plače v podjetjih in mnogi se od zaposlitve odvrnejo takoj, ko izvedo za delovne razmere in jih primerjajo z višino plače. To razmerje je ob siceršnji neuglednosti poklica vse manj ugodno. Tudi prijav je čedalje manj, zato je treba nove delavce iskati tudi daleč od zavoda, kar pa zaradi narave dela ni ugodno.

Tudi pozneje, v sprejemni fazi, ugotavljamo precejšen osip, saj delavci sami ali zavodi zanje večkrat ugotovijo, da za to delo niso primerni. Veliko je tudi takih, ki jim je ta zaposlitev le začasna in si iščejo ustrežnejšo.

Usposabljanje poteka deloma v zavodih, deloma centralno. V celoti gledano je usposabljanja občutno premalo, zlasti še z vidika poznavanja pooblastil. V letu 2000 sta bila izvedena dva tečaja v trajanju po mesec in pol, na katerih so tečajniki pridobili zgolj osnovne informacije in znanja.

Problem ustreznega usposabljanja se rešuje z novim zakonom in podzakonskim aktom, treba pa bo zagotoviti tudi ustrezne kadrovske in materialne možnosti za vsaj minimalni obseg usposabljanja.

3. 12. 12. Arhitektonske in tehnične okoliščine varovanja zavodov

Pomemben vidik na celotno varnost je, v kakšnih razmerah in s kakšnimi sredstvi poteka varovanje v zavodih. Ti so večinoma v starih in nefunkcionalnih zgradbah, ki so bile zgrajene za drugačne namene in ne izpolnjujejo sodobnih zahtev varovanja. Zavodi so zato prisiljeni uporabljati dodatne ukrepe, kar največkrat pomeni predvsem pokrivanje kritičnih točk s pazniki, to pa seveda prinaša dodatne obremenitve in večkrat pomeni tudi naporno monotono delo.

Pomanjkljivost starih zgradb je predvsem, da onemogočajo nastanitev v več manjših ali enoposteljnih sobah ter da obstoječa arhitektura ne dopušča preprostega nadzora z manjšim številom oseb. Njihova dodatna slabost so tudi uporabljeni gradbeni materiali, pri čemer mislimo predvsem na zidove in rešetke. Prvi so narejeni iz nekakovostnih materialov, skozi katere je moč izkopati luknjo že s preprostimi, tudi lesenimi pripomočki. Podobno je z rešetkami. Te so na nekaterih mestih prav tako iz železa, ki ga je moč rezati že z zelo preprostimi orodjem.

Zavodi so za izboljšanje stanja že sprejeli nekaj ukrepov, pa tudi načrt investicijskega vzdrževanja na ravni uprave predvideva potrebne spremembe. Tako so v letu 2000 v zavodu Maribor v priporu vse rešetke okrepili z dodatnimi posebnimi železnimi palicami, v zavodu Celje pa so nekaj bivalnih prostorov z notranje strani obložili s pločevino, ki naj bi preprečila kopanje lukenj v zid.

Da so varovalne ograje v slovenskih zavodih občutno prenizke, je splošno znano. To slabost poskušamo omiliti z dodatnim fizičnim varovanjem in z manj priljubljenimi in neestetskimi ukrepi – montažo posebne bodeče žice. Ta estetsko sporen poseg v prostor je nujen, sicer bi bili begi še bolj pogosti. V letu 2000 je bilo največ narejenega v zavodu Dob, kjer smo na podlagi projekta obstoječo ograjo nadgradili s tremi koluti te posebne žice in tako za skoraj dva metra povečali skupno višino ograje, kar bistveno otežuje morebiten poskus prehoda ograje. Žal zaradi pomanjkanja sredstev del ni bilo možno dokončati v celoti, zato je trenutno pokrita le dobra polovica ograje (najbolj občutljiv del), ki v skupni dolžini meri skoraj 1.200 metrov.

Da bi šli na področju tehničnega varovanja v korak s sodobnimi trendi, smo v tem letu naročili izdelavo projektov videonadzora v vseh zavodih (razen v zavodu Dob, v katerem je sistem že postavljen, a bodo čez nekaj let potrebna večja sanacijska dela) in v odprtih oddelkih. Projekt in izračuni, izdelani na njegovi podlagi, so pokazali, da bi za postavitve videonadzora v vseh zavodih potrebovali več kot 80.000.000 SIT, kar pomeni, da bo moč glede na obstoječa sredstva to urediti šele v štirih letih – ob pogoju, da v tem času ne bo nikakršnega vzdrževanja ali zamenjav dotrajane opreme.

Med pomembna področja varovanja sodi tudi varovanje osebja. To v zavodih poteka v obliki primerne zaščite pred napadom od zunaj ter s celostnim pristopom k zaščiti na delovnem mestu. Ocenjujemo, da sta samo še dve lokaciji, na katerih bo treba urediti varen vhod v zavod oziroma postaviti primerna varnostna okna. Drugje je to že urejeno, s čimer je zagotovljena osnovna zaščita delavcev pred morebitnimi napadi s strelnim orožjem od zunaj.

Bistveno težje je izvajati tehnično varovanje osebja znotraj zavoda pred napadi zaprtih oseb. Poleg čisto operativnih ukrepov je v večjih zavodih že vzpostavljen interni alarmni klicni sistem, s katerim lahko v kritičnem trenutku delavci pokličejo na pomoč. Vsekakor bo treba ta sistem še dopolniti in ga postaviti tudi v oddelkih zaporov (posebno tam, kjer so pripori), kjer so delavci potencialno še bolj ogroženi.

V celoti gledano smo v tem letu največ finančnih sredstev iz posebne proračunske postavke za varnost namenili za izdelavo nadgradnje ograje v zavodu Dob, preostanek pa smo porabili za nakupe oziroma dokupe drobne opreme in potrošnega materiala: za pozivnike, senzorje in dodatno kabliranje alarmnega sistema v zavodu Dob, za ročne detektorje kovine za tri zavode, opasače, sredstva za vklepanje, plinske razpršilnike, sredstva za vklepanje, žica NATO za vse zavode.

Opremilimo se tudi s posebnimi vozili za prevoz zaprtih oseb, tako da je sedaj vozi park v vseh zavodih solidno opremljen in bo treba v prihodnosti skrbeti predvsem za pravočasno zamenjavo izrabljenih vozil. V sodelovanju s proizvajalci smo se odločili za poseben način izdelave specialnega vozila, ki je sedaj izdelano tako, da se, ko je vozilo izrabljeno, prostor za zaprte osebe lahko izvleče in se uporabi v novem.

3. 12. 13. Oprema in uniforme delavcev

Za nakup uniform je bilo v tem letu predvidenih 31.477.000,00 SIT, kar pa glede na potrebe in višje cene oblačil in obutve ni zadostovalo niti za vse nujne nakupe. Zaradi tega smo bili prisiljeni ukrepati. Brez spremembe pravilnika smo podaljšali dobo nošenja opreme in ukiniteli delitev na letno in zimsko uniformo, tako da pazniku pripadajo le hlače in suknjič ali jopič. Poleg tega morajo delavci, ki se upokojijo ali kako drugače zapustijo pazniško službo, vse dele prejete opreme vrniti, ne glede na to, ali je doba nošenja te opreme že potekla ali ne. Določene opreme zaradi pomanjkanja sredstev nismo kupovali.

Zaradi vseh teh ukrepov je veliko opreme izrabljene in je potrebna zamenjave (bunde, opasači), obenem pa določene opreme pazniki sploh niso prejeli, čeprav jim po veljavnem pravilniku pripada.

Pomanjkanje sredstev nam povzroča težave tudi pri zagotavljanju minimalnih zalog v skladišču. Opremljanje novosprejetih paznikov sploh ni možno in v zavodih jih za prvo silo opremijo z rabljenimi deli uniforme.

V novem pravilniku bomo predlagali ukinitve delovne uniforme in še nekatere spremembe, ki bodo hkrati poenostavile nošenje uniforme in pocenile vrednost določenih delov.

3. 13. Zagotavljanje in omogočanje dela zaprtim osebam ter problematika gospodarskih enot

Nov zakon je prinesel pomembno novost, saj je delo opredelil kot pravico obsojencev, in ne več kot prisilo, kakor je bilo opredeljeno v starem zakonu. Pri tem je treba povedati, da v praksi to ni pomenilo nikakršne spremembe, saj se kljub zakonski določbi te prisile že leta ni izvajalo. Obsojencu, ki je zmožen za delo in želi delati, je treba po novem zakonu omogočiti delo v skladu z možnostmi zavoda. Obsojencem je bila zagotovljena pravica do dela v okviru gospodarskih enot zavodov, pri hišnih delih in zunaj zavoda.

3. 13. 1. Razporeditev zaprtih oseb na delo

Zavodi so v letu 2000 omogočili delo 1.820 zaprtim osebam, kar je za 23,9 % več kot v letu 1999, pri čemer pa ni upoštevano povečanje števila zaprtih oseb. Od celotnega števila oseb na prestajanju kazni in v priporu je bilo delo zagotovljeno 27 %, kar je za približno 3 % več kot v letu 1999.

V istem obdobju se je za dobrih 74 % povečal delež obsojencev, ki jim je bilo delo omogočeno zunaj zavoda (12,9 % vseh, ki jim je bilo delo omogočeno). Podobno se je za 21,1 % povečalo število pripornikov in oseb, kaznovanih v postopku o prekršku, ki jim je bilo delo omogočeno.

Število zaprtih oseb, ki jim dela ni bilo moč zagotoviti, se ni bistveno spremenilo. Teh je bilo veliko, gre pa pretežno za osebe, ki jim je bila denarna kazen spremenjena v nekajdnevni zapor in ki jih med krajšo dobo bivanja v zavodu ni bil moč zaposliti.

V istem obdobju se je delež zaprtih oseb, ki so delo odklonile, zmanjšal za 28,8 %.

Tabela 61: Razporeditev zaprtih oseb na delo v letu 2000

Razporeditev	M	Ž	P	UK	ML	SKUPAJ
delo v GE	872	40	155	116	34	1.217
pri hišnih delih	295	11	6	9	4	325
delo zunaj zavoda po 50. čl. ZIKS	230	2	-	-	-	232
nadaljevanje dela po 51. čl. ZIKS	3	-	-	-	-	3
delo v terapevtskih delavnicah	43	-	-	-	-	43
SKUPAJ	1.443	53	161	125	38	1.820
delo odklonili	33	3	155	39	-	230
za delo nezmožni	101	4	42	233	-	380

3. 13. 2. Plačilo za delo zaprtih oseb

Tabela 62: Plačilo za delo zaprtih oseb v rednem delovnem času – primerjava 1999/2000

ZAVOD	2000						1999					
	NAJNIŽJE PLAČILO			NAJVIŠJE PLAČILO			NAJNIŽJE PLAČILO			NAJVIŠJE PLAČILO		
	GE	Hišna dela	Pog. delo	GE	Hišna dela	Pog. delo	GE	Hišna dela	Pog. delo	GE	Hišna dela	Pog. delo
Dob	11.660	11.660	112300	19.820	16.518	29.400	9.046	9.046		15.376	12.643	
Ig	11.336	11.136	27.730	23.179	28.249	36.975	10.451	10.130	18.260	23.904	21.658	32.200
Celje	13.774	14.882	22.385	23.627	24.529	47.844	12.958	13.667	23.191	23.066	22.059	41.088
Koper	10.570	9.480	32.842	18.503	15.404	43.500	10.322	9.257		22.920	22.867	
N. Gorica	13.810	14.752	16.200	22.112	21.773	33.768	13.761	15.383	24.838	19.201	17.459	27.658
Ljubljana	9.480	9.480	17.400	17.617	17.617	34.800	9.050	8.578	13.702	13.294	12.850	30.015
N. mesto	8.370	9.443	13.050	14.400	15.857	34.800		9.985	21.038		12.628	35.700
Radovljica	8.980	9.443	15.660	13.250	15.857	28.275		8.683	28.413		9.985	32.674
OO Ig		10.263	17.400		16.184	112.230		9.727	13.702		10.499	38.193
Maribor	19.462	15.157	14.682	25.344	25.191	29.951	9.779	9.257	13.050	15.921	15.051	19.140
MS		11.362	13.920		18.948	61.900		9.257	13.180		15.051	21.967
OO Rogoza	11.536	12.197	13.050	19.383	18.948	65.250	9.779	10.144	10.875	13.642	15.051	52.200
PD Radeče	9.499	9.499	9.839	22.530	19.132	22.432	7.542	7.542		17.890	12.067	

ZAVOD	I 00/99			NAJVIŠJE PLAČILO			Razlika v izplačilih v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 v %								
	NAJNIŽJE PLAČILO	GE	Hišna dela	NAJVIŠJE PLAČILO	GE	Hišna dela	Pog. delo	NAJNIŽJE PLAČILO	GE	Hišna dela	Pog. delo	NAJVIŠJE PLAČILO	GE	Hišna dela	Pog. delo
Dob		128,90	128,90		128,90	130,65		28,90	28,90		28,90	30,65			
Ig		108,47	109,93	151,86	96,97	130,43	114,83	8,47	9,93	51,86	-3,03	30,43	14,83		
Celje		106,30	108,89	96,52	102,43	111,20	116,44	6,30	8,89	-3,48	2,43	11,20	16,44		
Koper		102,40	102,41		80,73	67,36		2,40	2,41		-19,27	-32,64			
N. Gorica		100,36	95,90	65,22	115,16	124,71	122,09	0,36	-4,10	-34,78	15,16	24,71	22,09		
Ljubljana		104,75	110,52	126,99	132,52	137,10	115,94	4,75	10,52	26,99	32,52	37,10	15,94		
N. mesto			94,57	62,03		125,57	97,48		-5,43	-37,97		25,57	-2,52		
Radovljica			108,75	55,12		158,81	86,54		8,75	-44,88		58,81	-13,46		
OO Ig			105,51	126,99		154,15	293,85		5,51	26,99		54,15	193,85		
Maribor		199,02	163,74	112,51	159,19	167,37	156,48	99,02	63,74	12,51	59,19	67,37	56,48		
MS			122,74	105,61		125,89	281,79		22,74	5,61		25,89	181,79		
OO Rogoza		117,97	120,24	120,00	142,08	125,89	125,00	17,97	20,24	20,00	42,08	25,89	25,00		
PD Radeče		125,95	125,95		125,94	158,55		25,95	25,95		25,94	58,55			

V letu 2000 se je plačilo za delo zaprtih oseb obračunavalo na podlagi meril za delo obsojencev in za nagrade mladoletnikov v prevzgojnem domu, ki so sicer usklajena z novim zakonom, vendar podzakonski predpis o količnikih za določitev osnove plačila ter meril za ocenjevanje uspešnosti in rezultatov dela na podlagi novega zakona še ni bil izdan. Obsojenci se zoper obračun plačila za delo v letu 2000 niso pritoževali, posamezniki pa so od uprave zahtevali odgovor glede izplačila dodatkov in nadomestil, češ da jim je treba zagotoviti vse pravice iz dela po splošnih predpisih, če ne izostajajo z delovnega mesta več, kot je razlog za prenehanje delovnega razmerja po splošnih predpisih, oziroma če glede na svoje sposobnosti pri delu dosegajo primeren uspeh.

Za plačilo za delo zaprtih oseb smo uporabili enotna merila za plačilo za delo obsojencev in za nagrade mladoletnikov v prevzgojnem domu. Novi zakon tudi na novo določa osnovo za izračun plačila za delo, kar v

praksi pomeni, da se je povečala za dobrih 17 %, s tem pa so se povečala tudi plačila obsojencem. Izračuni na podlagi podatkov iz primerjalne tabele 67 o plačilu za delo zaprtih oseb v letih 2000–1999 kažejo, da se je povprečno plačilo za delo zaprtih oseb, obračunano na podlagi meril, pri najnižjem plačilu v gospodarski enoti povečalo za 21,67 %, pri najvišjem pa za 20,13 %. Najnižje plačilo za delo pri hišnih delih se je povečalo za 15,23 %, najvišje pa za 32,13 %. Najnižje povprečno plačilo za pogodbeno delo obsojencev zunaj zavoda se je povečalo za 2,29 %, najvišje pa za 51,04 % (velik delež tega povečanja je posledica najvišjega izplačila na OO Ig). Najnižje plačilo za delo obsojencev je v gospodarskih enotah doseglo 9.046 SIT, pri hišnih delih 9.443 in pri pogodbenem delu zunaj zavoda 9.839 SIT. Najvišje plačilo je v gospodarskih enotah doseglo 25.344 SIT, pri hišnih delih 28.248 in pri pogodbenem delu zunaj zavoda 112.230 SIT.

Tabela 63: Delo obsojencev v podaljšanem delovnem času

Zavod	število obsojencev	število nadur
Dob	172	10.643
Ig	52	2.450
Celje	19	1.434
Koper	31	1.618
Nova Gorica	11	274
Ljubljana	64	1.996
Novo mesto	33	405
Radovljica	11	780
Maribor	127	6.923
Murska Sobota	27	810
Rogoza	97	1.707
SKUPAJ	626	29.040

V letu 2000 je v podaljšanem delovnem času delalo 34,3 % vseh, ki so bili razporejeni na delo. V primerjavi z letom 1999 se je delež obsojencev, ki so delali v podaljšanem delovnem času povečal za 15,7 %.

V letu 2000 so obsojenci opravili za 13,5 % več nadur kot v letu 1999. Število ur dela v podaljšanem delovnem času se je v tem obdobju najbolj povečalo v zavodu Maribor, sledijo pa mu zavodi Ig, Dob, Murska Sobota in Celje. V vseh drugih zavodih se je število nadur bolj ali manj zmanjšalo.

3. 13. 3. Nadomestilo plačila za delo obsojencem v času odsotnosti z dela zaradi bolezni in drugih razlogov

Zaradi bolezni in drugih zdravstvenih razlogov je bilo v letu 2000 do uveljavitve novega zakona z dela odsotnih 432 obsojencev (skupno 7.155 dni), ki so v času odsotnosti prejeli nadomestilo plačila za delo. Po uveljavitvi novega zakona dne 9. 4. 2000 pa je bilo do konca leta zaradi enakih razlogov z dela odsotnih 479 obsojencev (skupno 4.149 dni), tem obsojencem pa nadomestilo plačila v času odsotnosti z dela ni pripadalo, saj ga je novi zakon ukinitil. Podatki nazorno kažejo na zmanjšanje števila z dela odsotnih obsojencev, še posebno pa števila bolniških dni, po ukinitvi pravice do nadomestila plačila, saj je bilo v prvih treh mesecih iz zdravstvenih razlogov z dela odsotnih skoraj toliko obsojencev kot v slabih devetih mesecih po uveljavitvi novega zakona. Število bolniških dni se je v tem obdobju zmanjšalo za 42,1 %.

3. 13. 4. Varstvo pri delu in požarna varnost

Po uveljavitvi novega zakona so zavodi začeli obsojence pred razporeditvijo na delo pošiljati na zdravniške preglede na medicino dela zunaj zavoda, zlasti kadar je bilo ob zdravniškem pregledu zavodskega zdravnika ugotovljeno, da je ta pregled za ugotavljanje sposobnosti za konkretno delo potreben.

Pred razporeditvijo na delo obsojenci opravijo v zavodu program izobraževanja o varstvu pri delu in požarni varnosti. Po teoretičnem usposabljanju za varno delo za zahtevnejša dela in naloge opravijo pisni preizkus znanja, po opravljenem preizkusu pa nadaljujejo praktično usposabljanje na konkretnem delovnem mestu pod nadzorom inštruktorja. Po končanem usposabljanju vse zaprte osebe tudi podpišejo izjavo, da so bile usposobljene za delo na konkretnem delovnem mestu.

Nekateri zavodi v letnih poročilih opozarjajo, da bo treba za zagotavljanje in ohranjanje zadovoljive stopnje varnosti pri delu razmere na tem področju prilagoditi zahtevam spremenjene zakonodaje in povečati motivacijo vseh zaposlenih za varno in zdravo delo. Podobno se kaže potreba po odkrivanju in preprečevanju škodljivih vplivov nevarnih snovi, ki so prisotne med izvajanjem posameznih nalog.

V zavodih Celje, Maribor, Ljubljana, oddelku Nova Gorica in v Prevezgojnim domu Radeče je bil v letu 2000 opravljen pregled delovnih strojev, napeljav in delovnih prostorov. Ugotovljene so bile nekatere pomanjkljivosti, ki so bile v krajšem roku odpravljene.

Po oceni uprave je varstvo pri delu obsojencev v zavodih na ustrezni ravni, kar pa ne velja za upoštevanje predpisov o uporabi zaščitnih sredstev pri delu. Podobno velja tudi za požarno varnost, saj požarov v preteklem letu ni bilo. Kljub temu so zavodi v letu 2000 veliko pozornost posvetili požarnovarnostni problematiki, še zlasti pa strokovnemu usposabljanju ter ozaveščanju delavcev in zaprtih oseb o požarni varnosti in varnostni kulturi.

3. 13. 5. Nesreče pri delu zaprtih oseb

V letu 2000 je bilo na delovnih mestih v zavodu, zunaj zavoda ter pri dovoljenih dejavnostih 79 poškodb obsojencev, ki so bile obravnavane kot nesreče pri delu. Zavodi so vse poškodbe obravnavali skladno s predpisi, o čemer so bili sestavljeni ustrezni zapisniki in urejena je bila potrebna dokumentacija. Med poškodbami so bile najpogostejše poškodbe prstov na rokah zaradi udarcev v različno strojno opremo, poškodbe z ostrimi predmeti, zaradi dotika vroče površine, zdrsov in padcev, pa tudi pomanjkanja ustrezne delovne opreme.

Rezultati preiskav vzrokov za nezgodne dogodke potrjujejo, da nezgode praviloma niso bile posledica opuščanja predpisanih varnostnih ukrepov. Najpogostejša vzroka poškodb sta bila nespoštovanje režima dela in premajhna pazljivost pri delu.

V primerjavi z letom 1999 je bilo pri delu poškodovanih za 7,1 % manj obsojencev. Podatek o zmanjšanju števila poškodb pri delu je še posebno spodbuden zato, ker se je v prejšnjih letih to število nenehno povečevalo. Ob upoštevanju večjega števila obsojencev na prestajanju kazni zapora je bilo nesreč pri delu v primerjavi z letom 1999 še manj. Spodbuden je tudi podatek, da je šlo vedno le za lažje telesne poškodbe, ki niso pustile trajnih posledic. Podatki kažejo tudi, da se je več kot 79 % nesreč pri delu – podobno kot leto poprej – pripetilo v zavodih Dob (25), Maribor z oddelkoma (23), Ljubljana (13) in v zavodu Celje (2).

Obsojenci so seznanjeni s pravico do vložitve odškodninskega zahtevka in zavodi jim pri uveljavljanju te pravice omogočajo potrebno pravno pomoč. V letu 2000 so zavodi vse zahtevke za odškodnino oškodovancev zaradi posledic poškodb pri delu s spremljajočo zdravstveno in drugo dokumentacijo pošiljali upravi, ki jih je odstopila v obravnavo pristojnim zavarovalnicam. Po razpoložljivih podatkih je odškodninski zahtevek vložila slaba tretjina poškodovanih, saj je šlo v več primerih le za neznatne poškodbe brez kakršnihkoli posledic. Zavarovalnice so tekoče obravnavale odškodninske zahtevke obsojencev, vendar so jih veliko zavrnilo.

3. 13. 6. Posebnosti dela in zaposlovanja mladoletnikov v prevzgojnem domu

V Prevzgojnem domu Radeče je bilo v letu 2000 v gospodarski enoti delo zagotovljeno 23, pri hišnih delih pa štirim mladoletnikom, medtem ko jih je bilo šest vključenih samo v izobraževanje. Delo je bilo zagotovljeno vsem mladoletnikom, bodisi v okviru poklicnega usposabljanja (izobraževanja) ali pridobivanja delovnih navad. V povprečju je bilo delo zagotovljeno 22 mladoletnikom, od katerih se jih je poklicno izobraževalo šest. Prevzgojni dom mladoletnikov ni pošiljal na delo zunaj doma, med njimi pa tudi ni bilo za delo nezmožnih. V 85 primerih so bili mladoletniki neopravičeno odsotni z dela oziroma niso bili prisotni pri pouku (skupno 468 dni).

Najnižje plačilo za delo mladoletnikov v gospodarski enoti je v letu 2000 doseglo 9.498 SIT, najvišje pa 22.530 SIT. Pri hišnih delih je bilo najnižje plačilo za delo mladoletnikov 11.123 SIT, najvišje pa 19.131 SIT. V primerjavi z letom 1999 se je povprečno najnižje in najvišje plačilo za delo v gospodarski enoti in pri hišnih delih povečalo za dobrih 38 %.

Med mladoletniki, ki so se v prvem letniku poklicno izobraževali, je najnižja prejeta nagrada dosegala vrednost 9.839 SIT, najvišja pa 14.955 SIT. V drugem letniku je najnižja nagrada mladoletnika dosegala 14.758, najvišja pa 22.432 SIT. Najvišjo nagrado pri poklicnem izobraževanju lahko dobijo le mladoletniki v obliki dodatka za odličen učni uspeh oziroma za stalnost pri pouku.

V letu 2000 se je v prevzgojnem domu pri delu, izobraževanju in drugih dovoljenih dejavnostih poškodovalo le enajst mladoletnikov, kar je za 75,6 % manj kot v letu 1999. Ta podatek je spodbuden, po eni strani zato, ker se je v preteklih letih število poškodb mladoletnikov pri delu in drugih dovoljenih dejavnostih v domu nenehno povečevalo, po drugi pa, ker so bile v letu 2000 vse poškodbe lažje in niso pustile trajnih posledic.

Po pogodbi o zavarovanju premoženja in civilne odgovornosti je zavarovalna družba dvema mladoletnikoma, ki sta utrpela poškodbo pri delu, izplačala dnevno odškodnino 10.419 oziroma 12.713 SIT.

3. 13. 7. Obseg in problematika hišnih del

Zavodi so v letu 2000 omogočili delo pri hišnih delih 17,8 % zaprtim osebam, kar je za 8,4 % manj kot v letu 1999.

Med hišna dela sodi delo v kuhinji, delilnici hrane, pomivalnici posode, v pekarni, zavodski pralnici in v likalnici. Nekateri zavodi so v okviru hišniških del zaprte osebe razporejali tudi na čiščenje upravnih in ambulantnih prostorov, dela pri vzdrževanju zavoda, čiščenje okolice zavoda, vrtnarjenje in na druga podobna dela. Zavodi so na navedena dela razporejali večinoma obsojence, medtem ko so priporniki in upravno kaznovani ta dela opravljali zelo redko.

Podobno kot v preteklih letih so se zavodi pri razporejanju zaprtih oseb na hišna dela srečevali s težavami, povezanimi s strokovno usposobljenostjo obsojencev za tovrstna dela. To še zlasti velja za dela, povezana s pripravo hrane. Gre namreč za zahtevnejša dela, za katera je potrebna ustrezna strokovna izobrazba, ob tem pa tudi izpolnjevanje zahtev sanitarno-higienskega minimuma in zahtev, povezanih z redom in disciplino ter varnostjo v zavodu.

3. 13. 8. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaprtih oseb

Do pokojninskega zavarovanja so upravičeni samo obsojenci, obsojenke in mladoletniki, ki prestajajo mladoletniški zapor, če so državljani Republike Slovenije, če med prestajanjem kazni zapora delajo poln delovni čas ter če pri delu dosegajo vsaj povprečen delovni uspeh. Podatki kažejo bilo, da je med tistimi, ki so med prestajanjem kazni zapora delali, pokojninsko zavarovanih 55 % obsojencev.

Med zaprtimi osebami, ki so bile v letu 2000 zavarovane samo invalidsko, je bilo veliko upravno kaznovanih, ki jim je bila denarna kazen spremenjena v zapor. V večini zavodov so jih namreč zavarovali invalidsko, dokler ni prevladalo stališče, da do tovrstnega zavarovanja niso upravičeni, ker ne prestajajo kazni zapora, temveč prestajajo nadomestno kazen.

Tabela 64. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaprtih oseb

Zavod	novosprejeti		premeščeni		stanje 1. 1. 2000	
	pokojninsko zavarovani	invalidsko zavarovani	pokojninsko zavarovani	invalidsko zavarovani	pokojninsko zavarovani	invalidsko zavarovani
Dob	76	77	11	26	155	155
Ig	28	53	-	1	15	6
Celje	15	490	7	6	19	17
Koper	39	-	5	-	13	-
Nova Gorica	13	13	5	5	6	5
Ljubljana	104	1.030	4	33	41	52
Novo mesto	13	425	4	14	5	14
Radovljica	18	4	2	9	3	4
OO Ig	-	13	49	28	10	4
Maribor	113	498	8	29	40	50
M. Sobota	22	565	3	4	11	-
OO Rogoza	37	22	36	13	27	6
Radeče	-	10	-	-	-	24
SKUPAJ	478	3.170	134	168	345	337

3. 13. 9. Gospodarske enote zavodov

Osnovni problem gospodarskih enot je povezan z njihovim neurejenim statusom. Po uveljavitvi novega zakona je uprava v sodelovanju z zavodi ter ustrezno zunanjo institucijo nadaljevala reorganizacijo gospodarskih enot v javne gospodarske zavode, s čimer naj bi se formalnoppravno uredil njihov status. Ta zelo zahtevna naloga bo predvidoma opravljena v letu 2001.

Večina zavodov opozarja, da na trgu čedalje težje pridobivajo delo. Srečujejo se namreč z močno konkurenco in zniževanjem cen storitev, kar zahteva vse večjo kakovost izdelkov in storitev, hiter odziv na ponudbe itn., po drugi strani pa jim je z razpoložljivo delovno silo vse težje slediti zahtevam trga.

Kljub navedenim težavam je večina gospodarskih enot uspela zagotoviti delo večini obsojencev, ki so želeli delati, še vedno pa ostaja nerešeno vprašanje, kako zagotoviti delo večjemu številu pripornikov.

Nekateri zavodi ocenjujejo, da je novi zakon prinesel spremembe tudi pri zaposlovanju obsojencev, saj je postalo delo za posameznika stimulativnejše. Povečalo se je namreč število obsojencev, ki so pripravljene aktivno sodelovati tudi v proizvodnem procesu, kar pa zahteva večjo aktivnost inštruktorjev v procesu. Sistem plačila za delo, ki ga je uvedel novi zakon, je po oceni nekaterih zavodov dodatna spodbuda za delo zaprtih oseb. To še posebno velja za redne prihode na delo in stalnost na delovnem mestu, zaradi česar je tudi manj opravičenih izostankov z dela.

4. DELOVANJE UPRAVE NA NACIONALNEM IN MEDNARODNEM PODROČJU

4. 1. delovanje zavodov na nacionalnem področju

4. 1. 1. Sodelovanje z mediji

V letu 2000 je v primerjavi z letom poprej za 58 % naraslo število prošenj medijev za obiske zavodov ter za posredovanje najrazličnejših podatkov in informacij s področja izvrševanja kazenskih sankcij. Približno 80 novinarjev z vseh večjih, kakor tudi lokalnih medijskih hiš je obiskalo predvsem večje zavode ter pripravilo številne prispevke o razmerah na področju izvrševanja kazenskih sankcij oziroma o življenju in delu ter bivalnih in nastanitvenih razmerah zaprtih oseb, spoštovanju njihovih pravic, ravnanju z njimi in nenazadnje tudi o posameznih izgrelih, problematiki, povezani z drogo, samomorih in drugih dogajanjih v zavodih. V praksi se je podobno kot v prejšnjih letih tudi v letu 2000 dogajalo, da so posamezni obsojenci navezali stike z nekaterimi novinarji brez vednosti zavoda oziroma da so novinarji želeli navezati stik z njimi na lastno pobudo. Take stike je uprava dovoljevala le, če so obsojenci skladno z veljavnimi predpisi zanje pridobili dovoljenje upravnika zavoda. Upravniki zavoda so pri odločanju o obiskih novinarjev upoštevali tudi varnostne razloge ter ohranitev reda in discipline v zavodu.

Po oceni uprave je bilo novinarjem kljub navedenim omejitvam v letu 2000 omogočeno pravočasno in izčrpno poročanje o vseh pomembnih dogodkih s področja izvrševanja kazenskih sankcij, kakor tudi o dogajanjih v posameznih zavodih. Novinarji so dobili vse informacije, za katere so zaprosili upravo ali posamezne zavode. Uprava ocenjuje, da je bilo poročanje medijev večinoma primerno in korektno, z izjemo prispevkov nekaterih posameznikov, ki so bili prikrojeni želji po odmevnosti.

Velika medijska pozornost, ki je je bilo v letu 2000 deležno področje izvrševanja kazenskih sankcij, podobno kot že v nekaj preteklih letih zaprte osebe še dodatno spodbuja k iskanju stikov z novinarji – večkrat tudi zato, da bi v javnosti ustvarili mnenje, da se jim med prestajanjem kazni zapora godi takšna ali drugačna krivica.

Po drugi strani posamezni novinarji želijo navezati stike predvsem z zaprtimi osebami, ki so osumljene ali so bile obsojene zaradi v javnosti odmevnih kaznivih dejanj. Podobno želijo novinarji priti v stik z zaprtimi osebami, ki v zaporu dalj časa odklanjajo hrano ali pa se nenavadno vedejo. Po mnenju uprave to ni primeren čas za stike zaprtih oseb z novinarji, saj ti stiki zaprte osebe v krizni situaciji večinoma še spodbujajo k neustreznemu vedenju in ravnanju. Uprava sama skrbno spremlja, obravnava in rešuje tovrstne težave. Zaprtim osebami so med prestajanjem kazni na voljo ustrezni strokovnjaki, svoje pravice in druge pravne koristi lahko uveljavljajo na zakonit način v predpisanem pritožbenem postopku. Javnosti posredovane medijske vesti, zlasti če so senzacionalistično obarvane, po mnenju uprave ne koristijo.

4. 1. 2. Obiski v zavodih

V letu 2000 je 31 ustanov in posameznikov upravo zaprosilo za dovoljenje za obisk različnih zavodov, bodisi zaradi strokovnega usposabljanja ali študija posameznikov. Število prošenj za obiske zavodov se v primerjavi z letom 1999 sicer ni povečalo, vendar pa za obiske prosijo čedalje večje skupine obiskovalcev iz vrst strokovnih delavcev pravosodnih in drugih strokovnih institucij, študentov različnih fakultet in visokih šol ter celo dijakov nekaterih srednjih šol. Tudi število prošenj dijakov in študentov, ki želijo seminarske in diplomske naloge v okviru rednega ali izrednega študija izdelati s področja tematike izvrševanja kazenskih sankcij, se v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 ni povečalo. Uprava je obiske zavodov zaradi strokovnega usposabljanja in študijskega namena prosilcem omogočila v prav vseh primerih. Obiskov ni dovolila le dijakom, ki so želeli obiskati zavode za prestajanje kazni zapora, saj ocenjuje, da je tematika za dijake srednje šole prezahtevna, željo po ogledu zaporov pa bodo lahko uresničili ob kasnejšem študiju.

4. 2. delovanje na mednarodnem področju

V letu 2000 je uprava aktivno sodelovala s pristojnimi organi Sveta Evrope, zaporskimi upravami drugih držav, mednarodnimi raziskovalnimi inštituti in mednarodnimi organizacijami na področju izvrševanja kazenskih sankcij ter se udeleževala mednarodnih konferenc in seminarjev.

Zavod Dob so v spremstvu predstavnikov Ustavnega sodišča RS obiskali profesorji in študentje z italijanske Univerze v Pavii. Upravo in nekatere zavode so obiskali predstavniki hrvaške uprave za izvrševanje kazenskih sankcij. V okviru programa PHARE sta upravo obiskala dva strokovnjaka nemškega zveznega ministrstva za pravosodje, zavoda Ljubljana in Ig pa so obiskali predstavniki pravosodja iz Irana.

Predstavnica uprave se je kot članica udeležila dveh sestankov Sveta za penološko sodelovanje, ki je svetovalno telo Evropskega odbora za probleme kriminalitete pri Svetu Evrope v Strasbourgu.

Dva predstavnika uprave sta v okviru proučevanja varnostnih sistemov zaporov obiskala zapor Oračov na Češkem.

Predstavnik prevzgojnega doma se je z aktivom ravnateljcev vzgojnih zavodov udeležil strokovne ekskurzije z obiski mladinskih bivalnih skupnosti v Izraelu.

Dva predstavnika uprave sta se v okviru večletnega sodelovanja z avstrijsko zaporsko upravo udeležila seminarja v Avstriji o skupinskem delu v zaporih.

Svet Evrope je skupaj z nemško upravo organiziral ad hoc konferenco direktorjev uprav o implementaciji evropskih standardov pri izvrševanju kazenskih sankcij v Berlinu. Konferenca sta se udeležila dva predstavnika uprave.

Predstavnik zavoda iz Ljubljane se je udeležil mednarodnega kongresa zaporskih psihologov v Nemčiji.

Okrogle mize o povezovanju z lokalno skupnostjo, ki jo je organiziral zapor v Bellunu v Italiji, sta se udeležila dva predstavnika zavoda iz Kopra.

Štirje predstavniki uprave so se odzvali vabilu hrvaške uprave za izvrševanje kazenskih sankcij in obiskali upravo v Zagrebu in nekatere zapore na Hrvaškem.

Trije predstavniki uprave so se udeležili mednarodne konference o zdravju v zaporih, ki je potekala v Budimpešti.

Predstavniki uprave so tudi sodelovali na evropskem simpoziju o samomorih na Bledu.

Dve predstavnici uprave sta se udeležili evropske konference o socialnem delu v zaporih, ki je potekala v Benetkah.

Dva predstavnika uprave sta se udeležila konference direktorjev uprav v Budimpešti.

Trinajst predstavnikov uprave je v okviru študijske poti, povezane z obravnavo odvisnosti od drog, obiskalo zapore in nevladne organizacije v Münchnu.

Predstavnica uprave se je udeležila evropske konference o izobraževanju v zaporih na Malti.

Štirje predstavniki uprave so v okviru proučevanja varnosti in arhitekture obiskali novozgrajeni zapor v Wurzburgu v Nemčiji.

Mednarodno sodelovanje omogoča izmenjavo izkušenj, prenos znanja in nadaljnji razvoj strokovnega dela na različnih področjih znotraj sistema izvrševanja kazenskih sankcij. Z drugimi upravami smo izmenjevali tudi strokovna gradiva in se s pisnimi prispevki vključevali v mednarodno mrežo informacij in izmenjav na področju našega dela.

5. KADROVSKE, FINANČNO-MATERIALNE IN PROSTORSKE RAZMERE**5. 1. Kadrovske RAZMERE****5. 1. 1. Osnovni podatki o obsegu in strukturi zaposlenih ter zasedenih delovnih mestih – glede na veljavno sistemizacijo**

Tabela 65: Pregled številčnega stanja zaposlenih v Upravi za izvrševanje kazenskih sankcij RS na dan 31. 12. 2000

Organizacijska enota	ZAVOD			GE			SKUPAJ Zavod in GE
	GE	prorač.	Skupaj	GE	prorač.	Skupaj	
Vir financiranja							
direktor	-	1	1	-	-	-	1
svetovalci vlade	-	11	11	-	-	-	11
pomočniki direktorja	-	25	25	-	5	5	30
svetovalci direktorja	-	3	3	-	-	-	3
višji svetovalci	-	8	8	3	1	4	12
vseh	-	48	48	3	6	9	57
pedagogi	-	44	44	-	-	-	44
psihologi	-	5	5	-	-	-	5
socialni delavci	-	14	14	-	-	-	14
drugi strok. delavci v vzg. službi	-	9	9	-	-	-	9
medicinski tehniki	-	6	6	-	-	-	6
inštruktorji	3	31	34	33	13	46	80
delovni inštruktorji	1	12	13	4	29	33	46
diplomirani inženirji	1	1	2	6	2	8	10
inženirji	-	-	-	6	9	15	15
tehniki	-	4	4	-	2	2	6
diplomirani ekonomisti	-	3	3	1	-	1	4
ekonomisti	3	6	9	1	-	1	10
ekonomski tehniki	7	21	28	2	2	4	32
drugi delavci v GE	3	-	3	34	9	43	46
pazniki	-	419	419	-	-	-	419
administrativni in drugi delavci	1	51	52	3	1	4	56
vseh	19	626	645	90	67	157	802
ŠTEVILO VSEH ZAPOSLENIH	19	674	693	93	73	166	859

prorač.: vir financiranja je proračun

GE: vir financiranja je gospodarska enota

V upravi je za opravljanje nalog uprave v skladu z določbami zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev sistemiziranih skupno 976 delovnih mest, od tega 77 višjih upravnih delavcev, 583 upravnih delavcev in 316 strokovno-tehničnih delavcev. Od sistemiziranih mest v celotni upravi je bilo 31. 12. 2000 zasedenih 859 delovnih mest, od tega 57 vodilnih kadrov, 72 delavcev vzgojne službe, 126 inštruktorjev, šest delavcev v zdravstvenih službah, 419 delavcev pazniške službe, 56 administrativnih delavcev in drugih delavcev ter 123 drugih delavcev v gospodarskih enotah in zavodih. Sredstva za financiranje delavcev se večinoma zagotavljajo iz proračuna, razen za 112 delavcev, za katere se sredstva zagotavljajo iz sredstev gospodarskih enot.

5. 1. 2. Obseg in dinamika zaposlovanja

Tudi s proračunom za leto 2000 je bilo uveljavljeno načelo zaposlovanja iz prejšnjih let, kar pomeni, da so bila upravi s proračunom za plače zagotovljena določena sredstva, določeno pa je bilo tudi največje možno število zaposlenih. Tako smo v upravi tudi v letu 2000 sami presojali, katere delavce nadomestiti (in katerih ne) ter koliko razpoložljivih sredstev porabiti za prerazporeditve oziroma napredovanja.

V upravi smo v letu 2000 dokončno nadomestili delavce, ki so se zaradi uporabe določil zakona o policiji množično upokojili 30. 12. 1998. Nekaterih vodilnih delavcev, pomočnikov direktorja – vodij posameznih služb, pa kljub večkratnim razpisom nismo uspeli nadomestiti. To so obenem tudi delovna mesta, ki jih zaradi specifičnega področja dela večinoma skoraj ni možno zapolniti s kandidati, ki prihajajo od zunaj. V teh primerih smo nemoten potek dela v zavodih poskušali zagotoviti z odrejanjem dodatnih del že zaposlenim delavcem in z napotitvijo sedanjih delavcev na izobraževanje.

Seveda je bilo pri zaposlovanju v letu 2000 še vedno osnovno vodilo zagotavljanje nemotenega opravljanja dejavnosti izvrševanja kazenskih sankcij in predvsem nadomeščanje tistih delavcev, ki opravljajo naloge varnosti in zavarovanja. Narava dejavnosti oziroma dela v upravi namreč zahteva 24-urno prisotnost delavcev, ki opravljajo naloge varovanja zaprtih oseb in varovanja zavodov za prestajanje kazni zapora, kakor tudi nadomeščanje strokovnih delavcev s specifičnimi strokovnimi znanji.

V letu 2000 je v upravi prenehalo delovno razmerje 48 delavcem. Upokojilo se je 15 delavcev, od teh štirje po določbah zakona o policiji, sedem starostno in štirje invalidsko. 33 delavcem je delovno razmerje prenehalo na njihovo željo.

Del razpoložljivih sredstev za plače je bil namenjen tudi napredovanju delavcev v skladu s pravilnikom o napredovanju zaposlenih v državni upravi. V letu 2000 je napredovalo 119 delavcev.

Zaradi hitrega povečevanja števila zaprtih oseb so bili delavci preobremenjeni in delo je bilo treba organizirati v podaljšanem delovnem času. Število opravljenih nadur se je izrazito povečalo, polovica paznikov pa je opravila več nadur, kot jih dovoljuje delovna zakonodaja. Glede na povečan obseg dela bi samo v pazniški službi potrebovali 40 novih zaposlitev.

5. 1. 3. Izobraževanje delavcev

Izobraževanje delavcev je v letu 2000 potekalo na več načinov, in sicer kot izobraževanje za pridobitev višje stopnje izobrazbe, na podlagi sklenjene pogodbe o izobraževanju, kot izobraževanje za pripravo na strokovni izpit ter v obliki funkcionalnega izobraževanja.

S 1. 4. 2000 je začel veljati novi zakon o splošnem upravnem postopku, ki je v vodenje upravnih postopkov uvedel nekatere novosti, saj določa, da lahko posamezniki vodijo upravni postopek oz. odločajo v upravnih stvareh, samo če imajo ustrezno izobrazbo in opravljen strokovni izpit iz upravnega postopka. Zato smo v dogovoru z Upravno akademijo pripravili 8- in 16-urne seminarje, na katerih so se zaposleni, ki vodijo upravne postopke ter odločajo v upravnih stvareh, seznanili z novim zakonom in začeli opravljati izpite oz. preizkus strokovne usposobljenosti za dejanja v upravnem postopku.

Za pridobitev višje stopnje izobrazbe na podlagi sklenjene pogodbe o izobraževanju so se delavci v letu 2000 izobraževali na pravni, pedagoški in ekonomski fakulteti, fakulteti za družbene vede, visoki šoli za socialno delo, visoki upravni šoli, visoki policijski šoli, visoki šoli za podjetništvo in na nekaterih srednjih šolah.

Tabela 66: Številčni podatki o izobraževanju delavcev uprave v letu 2000

Stopnja izobrazbe	izobraževanje	za pridobitev višje stopnje izobrazbe	preizkus ZUP	priprava na strokovni izpit
V. stopnja	končano v l. 2000	1	97	47
	v teku	-	-	-
	prekinjeno	-	-	-
VI. stopnja	končano v l. 2000	1	35	1
	v teku	-	-	-
	prekinjeno	-	-	-
VII. stopnja	končano v l. 2000	6	45	23
	v teku	24	-	-
	prekinjeno	-	-	-

Uprava centrala je tudi v lanskem letu pripravljala seminarje za posamezne specifične skupine zaposlenih, na katerih so kot predavatelji sodelovali priznani zunanji strokovnjaki s posameznih področij. Tako so bili organizirani seminarji, na katerih so se udeleženci seznanjali z antistresnim programom, s programi obravnave odvisnih od drog, z javnimi naročili po novem zakonu o javnih naročilih itn. Za paznike je bilo organizirano trimesečno usposabljanje v Gotenici (v dveh terminih).

V okviru funkcionalnega izobraževanja so potekali aktivni terapevtov, zdravstvenih delavcev, socialnih delavcev in delavcev pazniške službe, delavci zavodov pa so se udeleževali tudi različnih seminarjev, ki so jih pripravile zunanje ustanove. Organizirano je bilo tudi učenje delavcev tujih jezikov.

5. 1. 4. Pripravništvo in učna oziroma delovna praksa

Zaposlovanje pripravnikov v upravi je bilo večinoma omejeno na zaposlovanje pripravnikov štipendistov. Zaposlovanje pripravnikov, ki niso bili štipendisti, je bilo možno le, kadar v zavodu niso uspeli zapolniti delovnega mesta in so zato v delovno razmerje sprejemali pripravnike, za katere so menili, da bodo po uspešno opravljenem strokovnem izpitu zasedli prosta delovna mesta. Tako je delovno razmerje za čas opravljanja pripravništva sklenilo osem pripravnikov štipendistov in 13 pripravnikov, ki niso bili štipendisti. V zavodih je bilo v letu 2000 na učni oziroma delovni praksi 18 študentov in dijakov.

5. 1. 5. Odsotnost z dela zaradi bolezni oziroma delovnih nezgod, problematika delovnih invalidov in podobno

V zavodih so bili v letu 2000 zaposleni odsotni z dela zaradi bolezni, posledic nesreč pri delu ter nege družinskih članov 84.366 ur, kar pomeni stalno odsotnost 40 delavcev.

Tabela 67: Številčni podatki o odsotnosti z dela v letu 2000 (v urah)

Zavod	bolezen	nesreča pri delu	nega družinskih članov	Skupaj
Dob	14.770	4.654	1.700	21.124
Ig	5.708		136	5.844
Celje	8.336	1.198	224	9.758
Koper	9.680	560	400	10.640
Ljubljana	13.258	4.136	808	18.202
Maribor	11.408	198	592	12.198
Radeče	4.840	920	840	6.600
SKUPAJ	68.000	11.666	4.700	84.366

Ugotavljamo, da je bilo v letu 2000 odsotnosti z dela zaradi bolezni nekoliko več, kot v letu 1999. Povečala se je tudi odsotnost zaradi nesreč pri delu, kar je delno posledica bolj doslednega prijavljanja vseh poškodb pri delu v zavodih oz. uveljavljanja odškodnin. Rezultati preiskav nezgodnih dogodkov so pokazali, da nezgode niso bile posledica opuščanja predpisanih ukrepov s strani delodajalca.

Tudi v letu 2000 smo izvajali preventivne zdravstvene pregledov delavcev, in sicer je bilo v tem letu 2000 preventivno pregledanih 10 % vseh zaposlenih, ki dosegajo enotno določena merila.

Zdravstveno stanje pregledanih delavcev ni najbolj zadovoljivo. Ugotavljamo, da je vse več takih, ki svojega dela ne zmorejo več, saj so za delo z obsojenci potrebne posebne fizične in psihične sposobnosti, ki se v postopku sprejemanja tudi posebej ugotavljajo. Zaradi vplivov dela z obsojenci se delovna sposobnost delavcev hitro zmanjšuje in nekateri postanejo za opravljanje tega dela nesposobni, še preden izpolnijo pogoje za upokojitev.

V zavodih je bilo v lanskem letu zaposlenih 14 invalidov. Pri zagotavljanju zaposlitve invalidom so v skoraj vseh zavodih, predvsem zaradi specifičnosti narave dela, z razporeditvijo invalidov na ustrezna delovna mesta še vedno težave. Te so še posebno pereče v oddelkih za varnost in zavarovanje, saj delovnih invalidov iz vrst pooblaščenih uradnih oseb ni moč razporejati na druga ustrezna delovna mesta, ker takih delovnih mest v zavodih ni.

5. 1. 6. Disciplinski postopki zoper delavce

V letu 2000 je bilo uvedenih pet postopkov za ugotavljanje odgovornosti delavcev za kršitev delovnih obveznosti. V štirih primerih je bil delavcem izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja pogojno, za dobo dveh mesecev oziroma enega leta, en postopek pa v letu 2000 ni bil končan.

5. 1. 7. Stanovanjska problematika, počitniške zmogljivosti in druga vprašanja družbenega standarda delavcev

Stanovanjska problematika delavcev v zavodih se ni izboljšala, saj se še vedno pojavlja več prosilcev za službena oziroma najemniška stanovanja, kot pa je teh stanovanj na voljo. Zaradi takega položaja se predvsem v zavodih, ki so nekoliko bolj oddaljeni od večjih mestih središč, pojavljajo težave pri pridobivanju ustrezno usposobljenih delavcev, saj se je marsikateri kandidat prenehal zanimati za sklenitev delovnega razmerja, ko je izvedel, da ustreznega stanovanja zanj ni.

Zavodi imajo za svoje delavce tudi manjše število počitniških enot. Počitniške zmogljivosti so zasedene večinoma v sezoni, izven sezone pa jih v nekaterih zavodih izrabljajo tudi upokojenci. Proračunskih sredstev za počitniško dejavnost uprava nima (v nasprotju z nekaterimi drugimi državnimi organi), zato morajo vse stroške zanjo pokriti delavci sami.

5. 2. Finančno-materialne RAZMERE

5. 2. 1. Tekoče investicijsko vzdrževanje zgradb in nove investicije v zgradbe

Tekoče vzdrževanje so izvajali zavodi sami v okviru proračunske postavke 4508 (materialni stroški), v višini, ki jim je še dovoljevala siceršnje normalno delovanje. Veliko del so opravili v lastni režiji (pleskanje, popravila sanitarnih elementov, urejevanje okolice), večja in zahtevnejša dela pa s pomočjo zunanjih izvajalcev. Za tekoče vzdrževanje objektov so zavodi namenili 13.490.368 SIT. Izdatki za tekoče vzdrževanje pomenijo 1,7 % vseh izdatkov za materialne stroške.

Za investicijsko vzdrževanje zgradb zaporov, financirano iz proračunske postavke 2876, smo v letu 2000 porabili 103.260.600 SIT, kar je za 24,15 % manj kot v letu 1999.

V zavodu Celje smo obnovili sanitarije (3.330.748 SIT) in izdelali projektno dokumentacijo (1.689.800 SIT).
 V zavodu Dob smo opravili rekonstrukcijo odprtega oddelka Slovenska vas (43.135.403 SIT) in pridobili projektno dokumentacijo za čistilno napravo (4.200.700 SIT).
 V zavodu Ig smo obnovili plinsko napeljavo (307.258 SIT) ter prekrili del strehe (v skupni vrednosti 9.702.712 SIT).
 V oddelku Nova Gorica smo opravili manjša popravila – sanacijo dimnika (324.152 SIT).
 V odprtem oddelku Ig smo obnovili sanitarije in kotlovnico (16.608.159 SIT), sanitarije pa smo obnovili tudi v oddelku v Radovljici (2.993.666 SIT); v zavodu Ljubljana smo v letu 2000 opravili za 11.524.792 SIT tekočih vzdrževalnih del, za investicijsko dokumentacijo in soglasja pa smo namenili 300.000 SIT.
 V zavodu Maribor so bili obnovljeni kotel (691.004 SIT) in sanitarije (5.699.433 SIT) ter pridobljeni tehnična dokumentacija in soglasja (517.650 SIT).

Tabela 68: Pregled investicijskih del oziroma vzdrževanja (del proračunske postavke 2876)

V SIT

Zavod	investicije	invest. dokument. in drugo	inv. vzdrževanje in obnove	SKUPAJ
Celje	-	1.689.800,00	3.330.748,12	5.020.548,12
Dob	-	5.252.372,00	43.262.314,10	48.514.686,10
Ig	-	94.378,00	10.009.970,60	10.104.348,60
Koper	-	-	324.152,00	324.152,00
novogr. Koper	399.887.470,20	35.860.279,79	-	435.747.749,99
Ljubljana	-	300.000,00	31.126.618,26	31.426.618,26
Maribor	-	517.650,00	7.352.597,30	7.870.247,30
Radeče	-	-	-	-
SKUPAJ	399.887.470,20	43.714.479,79	95.406.400,38	539.008.350,37

V letu 2000 smo nadaljevali gradnjo zapora v Kopru (sedanji objekt je bil v denacionalizacijskem postopku vrnjen Cerкви). Poravnali smo stroške komunalnega prispevka (14.360.955 SIT) in projektne dokumentacije (21.499.325 SIT), za gradnjo pa smo namenili 399.887.470 SIT. V letu 2000 smo iz proračunske postavke 2876 za novo investicijo namenili skupno 435.747.750 SIT.

5. 2. 2. Nakup nujne opreme, vozil in drugih sredstev ter vzdrževanje opreme

Za popravilo in vzdrževanje večinoma dotrajane in odpisane opreme so zavodi porabili 40.934.055 SIT, in sicer iz sredstev za materialne stroške. Izdatki za tekoče vzdrževanje pomenijo 5,15 % vseh izdatkov za materialne stroške.

Ou načrtovanih sredstev za nakup opreme v okviru proračunske postavke 2876 smo porabili 79.276.494 SIT, ki jim moramo prišteti še zavarovalnino v vrednosti 1.262.200 SIT. Vrednost v letu 2000 kupljene opreme tako dosega 80.480.694 SIT.

Tabela 69: Pregled nakupa opreme (del proračunske postavke 2876) v letu 2000

V SIT

Zavod	vrsta opreme	vrednost	SKUPAJ
Celje	mobilni telefoni	2.994,00	
	garderobne omare	278.698,00	
	računalniška oprema	1.322.407,30	
	računalniški programi	35.700,00	
	oprema ambulant	178.487,50	1.818.286,80
Dob	računalniški program	265.772,22	
	mobilni telefoni	5.988,00	
	garderobne omare	2.728.201,50	
	računalniška oprema	3.412.714,00	
	kopirni stroj	493.802,00	
	razdeljevalnica hrane	4.165.833,00	
	pohištvo	938.775,00	
	projekt PZR	472.430,00	
	oprema ambulant	190.610,70	
	uničevalci dokumentov	271.320,00	12.945.446,42
Ig	mobilni telefoni	998,00	
	vozila	2.422.432,73	
	računalniška oprema	951.042,00	
	pregradna stena	222.232,50	
	fotokopirni stroj	78.797,04	
	hladilna oprema	160.450,79	
	pralni stroj	499.800,00	
	oprema ambulant	364.735,00	4.700.488,06
Koper	računalniški program	250.302,22	
	računalniška oprema	2.017.046,76	
	mobilni telefoni	2.994,00	
	garderobne omare	328.678,00	
	hladilna oprema	72.870,84	2.671.891,82

Ljubljana	mobilni telefoni	9.980,00	
	vozila	12.573.763,52	
	garderobne omare	1.344.845,18	
	računalniška oprema	2.406.047,00	
	računalniški programi	136.850,00	
	kopirni stroj	521.858,04	
	hladilna oprema	235.885,61	
	pralni, sušilni stroji	1.309.000,00	
	oprema ambulant	764.796,90	19.303.026,25
Maribor	mobilni telefoni	5.988,00	
	vozila	11.131.747,22	
	garderobne omare	2.080.667,40	
	računalniška oprema	2.028.986,00	
	računalniški programi	35.700,00	
	kopirni stroj	78.797,04	
	hladilna omara	374.612,00	
	pralni stroj	499.800,00	
	oprema ambulant	350.416,20	16.586.713,86
Radeče	mobilni telefoni	998,00	
	vozila	2.422.432,73	
	računalniška oprema	729.132,80	
	oprema ambulant	219.056,40	3.371.619,93
Uprava	program EZO	5.080.382,51	
	vozila	3.014.149,00	
	računalniška oprema	10.376.288,77	
	kopirni stroj	561.870,00	
	mobilni telefon	50.530,70	19.083.220,98
VREDNOST V LETU 2000 NAKUPLJENE OPREME			80.480.694,12

Del proračunske postavke 2876 je zajemal tudi sredstva za nakup opreme manjše vrednosti. S temi sredstvi (porabljenih je bilo 9.230.003 SIT) smo kupili raznovrstno opremo, kuhinjske pripomočke, športne artikle, televizijske in radijske aparate, računske stroje itn. Potrebe po tovrstni opremi smo v treh letih, odkar zakon omogoča njen nakup, večinoma pokrili.

Skupaj z novogradnjo smo za investicije in investicijsko vzdrževanje porabili 628.719.048 SIT. Zaradi likvidnostnih težav države konec proračunskega leta 2000 vseh obveznosti nismo mogli poravnati, zato dosega dejanska poraba glede na denarni tok 303.848.443 SIT (6,78 % vseh porabljenih sredstev v letu 2000).

Tabela 70: Pregled porabljenih sredstev po namenu in po zavodih v letu 2000

Zavod	invest. vzdržev.	oprema	manjše invest.	Skupaj	delež v %
Celje	5.020.548,12	1.818.286,80	1.607.606,50	8.446.441,42	4,38%
Dob	48.514.686,10	12.945.446,42	1.325.219,10	62.785.351,62	32,54%
Ig	10.104.348,60	4.700.488,06	482.414,10	15.287.250,76	7,92%
Koper	324.152,00	2.671.891,82	477.283,37	3.473.327,19	1,80%
Ljubljana	31.426.618,26	19.303.026,25	3.179.426,57	53.909.071,08	27,94%
Maribor	7.870.247,30	16.586.713,86	892.177,20	25.349.138,36	13,14%
Radeče	-	3.371.619,93	1.235.285,62	4.606.905,55	2,39%
uprava	-	19.083.220,98	30.591,00	19.113.811,98	9,91%
SKUPAJ	103.260.600,38	80.480.694,12	9.230.003,46	192.971.297,96	100,00%

5. 2. 3. Poročilo o porabi in ocena finančno-materialnega položaja uprave

V upravi smo v letu 2000 porabili 4.480.780.000 SIT, kar je 91,84 % veljavnega proračuna oziroma 99,23 % sprejetega proračuna za leto 2000. Dejanska poraba je bila za 333.132.000 SIT večja (dosega torej 4.813.912.000 SIT, 98,3 % veljavnega proračuna), vendar smo zaradi likvidnostnih težav proračuna obveznosti prenesli v naslednje proračunsko leto.

Od celotne porabe se na sredstva, zagotovljena iz proračuna, nanaša 4.436.371.000 SIT (90,93 % veljavnega proračuna), na porabo sredstev iz naslova lastne dejavnosti 33.575.000 SIT (0,69 % veljavnega proračuna) in na porabo sredstev iz naslova odprodaje državnega premoženja 10.834.000 SIT (0,22 % veljavnega proračuna).

Lastna dejavnost v upravi zajema organizirano prehrano delavcev in počitniško dejavnost. Sredstva od prodaje državnega premoženja se nanašajo na odprodajo rabljenih vozil in na odprodajo nepremičnine v letu 1999.

Razlika med sprejetim in veljavnim proračunom za leto 2000 je 363.475.000 SIT in se nanaša na:

- sredstva lastne dejavnosti v višini 37.244.000 SIT,
- sredstva iz naslova odprodaje državnega premoženja v višini 38.897.000 SIT,
- prerazporeditve sredstev iz ministrstva za pravosodje zaradi težke finančne situacije med letom v višini 284.837.000 SIT,
- prerazporeditve sredstev po 54. členu pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije v višini 2.497.000 SIT.

V leto 2000 smo v skladu s 44. členom zakona o javnih financah prenesli sredstva od odprodaje državnega stvarnega premoženja v letu 1999 v višini 37.076.000 SIT. V leto 2001 prenašamo iz omenjenega vira 27.763.000 SIT.

V breme proračunskega leta 2000 smo na upravi poravnali še za 152.380.000 SIT obveznosti iz leta 1999. Zanje je v letu 1999 zmanjkalo proračunskih sredstev, saj se že nekaj let soočamo s problemom nerealno dodeljenih sredstev v primerjavi s porastom števila zaprtih oseb in dvigom ravni življenjskih stroškov. Prenosi obveznosti se nanašajo na podskupini 402 in 411.

Tudi v letu 2000 nismo uspeli pokriti vseh obveznosti. V breme naslednjega proračunskega leta prenašamo, tako kot že nekaj let zapored, 104.835.000 SIT obveznosti, za katere je zmanjkalo sredstev in kljub zagotovljeni pravici porabe zaradi težav z likvidnostjo na ravni države še 333.132.000 SIT obveznosti, ki se večinoma nanašajo na investicijske odhodke.

Skupni imenovalec proračunskega leta 2000 je bilo pomanjkanje sredstev na vseh področjih porabe. S primanjkljajem smo se soočali pri vseh postavkah, kjer nismo mogli ustaviti prevzemanja obveznosti, kot to zahtevajo predpisi. Tako niso pokriti vsi materialni stroški, ki se nanašajo na življenje in delo po zavodih, in stroški najema poslovnih prostorov. S prerazporeditvami prostih sredstev iz matičnega ministrstva smo odpravili težave s primanjkljajem sredstev za plače.

Tabela 71: Pregled porabe po sklopih in proračunskih postavkah

SKLOP	OZNAKA PRORAČUNSKE POSTAVKE	NAZIV PRORAČUNSKE POSTAVKE	PORABA V LETU 2000 V SIT
1. Uprava in administracija	6028	plače	2.964.496.073,12
	4016	najemnine poslovnih prostorov	32.506.113,04
	4508	materialni stroški	795.482.333,82
	8602	nepremičnine – sred. od prodaje državnega premoženja	9.312.978,30
	8636	premičnine – sred. od prodaje drž. premoženja	1.521.018,00
2. Financiranje javnih služb	7448	zdravstveno zavarovanje obsojencev	198.647.000,00
	7449	pokojninsko in inv. zavarov. obsojencev	82.659.209,82
3. Programi	6395	izobraževanje delavcev	8.106.748,23
	6680	oprema PUO	20.976.868,04
	6681	oborožitev in posebna varnostna oprema	29.647.875,52
	2876	investicije in invest. vzdrževanje	303.848.443,41
	SKUPAJ		4.447.204.668,78

Novi zakon je upravi naložil mnogo dodatnih obveznosti, ki imajo tudi finančne posledice. Vseh novih obveznosti zaradi pomanjkanja sredstev nismo uspeli izpolniti.

Ocenjujemo, da smo ne glede na težak finančni položaj tako zaposlenim kot zaprtim osebam uspeli zagotoviti osnovne bivanjske in delovne razmere, obenem pa gospodarno in racionalno porabili zaupana nam proračunska sredstva. V okviru zakonskih možnosti smo med letom iskali notranje rezerve in sredstva preusmerjali tja, kjer smo jih najbolj potrebovali, v letu 2000 pa nam je izdatno priskočilo na pomoč tudi matično ministrstvo. V okviru postavk smo, kjer je bilo to možno (npr. investicije), porabo prilagodili razpoložljivim sredstvom ne glede na dejanske potrebe, v skupini materialnih stroškov pa nam to ni uspelo.

5. 2. 4. Stroški oskrbnega dne

Tabela 72: Povprečno število zaprtih oseb in stroški oskrbnega dne v obdobju od leta 1996 do leta 2000

	1996	1997	1998	1999	2000
Povprečno število zaprtih oseb	682	763	810	949	1131
Oskrbni dan (v SIT)	13.383	12.153	12.436	12.030	10.896

Iz tabele je razvidno, da se stroški oskrbnega dne na zaprto osebo iz leta v leto zmanjšujejo in da so se v zadnjih petih letih nominalno zmanjšali za 23 %, realno pa še za več (inflacija). Stroški prehrane na osebo na dan (zajtrk, kosilo in večerja), ki jih je moč primerjati z zunanjimi cenami, so v letu 2000 v povprečju dosegali 626 SIT.

5. 3. Prostorske RAZMERE

5. 3. 1. Zmogljivost zavodov in njihova zasedenost

Izračun prostorskih zmogljivosti zavodov, narejen po minimalnih evropskih standardih, kaže, da je zmogljivost vseh zavodov 1056. Njihova povprečna zasedenost je bila v letu 2000 107,1-odstotna (za primerjavo: povprečna zasedenost leta 1999 je bila 89,8-odstotna).

Podatki kažejo, da se zasedenost povečuje, kar je posledica povečevanja števila zaprtih oseb. Iz literature in prakse je znano, da je kritična meja zasedenosti 80 %, ob upoštevanju 20 % rezervne zmogljivosti. V večini zavodov je meja 80 % presežena, od tega na sedmih lokacijah tudi meja 100 %, kar odkriva hudo prenapoljenost razpoložljivih prostorov.

Tabela 73: Prikaz povprečne zasedenosti zavodov

Zavod	zmogljivost	povpr. število zaprtih oseb	delež zasedenosti (v %)
Dob	273	345,09	126,4
Ig	85	32,35	38,1
Celje	94	81,09	86,3
Koper	76	69,85	91,9
N. Gorica	32	22,66	70,8
Ljubljana	128	216,81	169,4
N. mesto	41	46,27	112,9
Radovljica	22	31,24	142,0
OO Ig	27	22,09	81,8
Maribor	135	156,95	116,3
M. Sobota	40	46,79	116-0
OO Rogoza	35	37,23	106,4
Radeče	68	22,11	32,5
SKUPAJ	1.056	1.130,53	107,1

5. 3. 2. Ocena bivalnih in prostorskih razmer v zavodih

Večina zavodov domuje v starih zgradbah, ki so bile zgrajene v prejšnjih stoletjih za povsem druge namene (samostan, grad, gospodarska poslopja itn.), med njimi pa je tudi nekaj takih, ki so spomeniško zaščitene. Po drugi svetovni vojni je bil zgrajen samo en nov zavod na Dobu, pa še v tem primeru je šlo za nadomestno gradnjo za mariborsko kaznilnico. Kljub spremembi namembnosti in večkratnim adaptacijam bivalni prostori le delno ustrezajo sodobnim zahtevam za izvrševanje pripora in kazni zapora.

Čeprav je bilo v preteklih letih opravljenih veliko nastanitvenih in sanitarno-higienskih izboljšav na večini lokacij, se je zaradi povečevanja števila zaprtih oseb in prenapolnjenosti prostorov standard bivanja znižal. Poleg tega je bilo za investicijsko vzdrževalna dela odobrenih veliko manj sredstev, kot bi jih potrebovali že samo za najnujnejša dela (obnova kanalizacij, sanitarij, streh, ureditev čistilnih naprav, preureditev skupinskih sob v eno- oz. dvoposteljne sobe itn.). Tako še danes v nekaterih zavodih sobe nimajo zaprtih sanitarij in ustreznega prezračevanja oz. so sanitarije od drugega dela sobe ločene le z zaveso.

Če ustreznost bivalnih razmer ocenjujemo z vidika velikosti sob, lahko vse zavode (izjema so odprti oddelki) ocenimo kot neustrezne. Danes niti en zavod nima na voljo samskih sob oz. ne more zagotavljati nastanitvenih razmer, določenih v 42. členu novega zakona. Prejšnji zakon je določal, da obsojenci praviloma bivajo v skupinskih sobah, in temu je bila desetletja prilagojena tudi praksa, zato so samske sobe redkost tako v oddelkih obsojencev kot v priporu. Še posebno neustrezne so skupinske sobe v največjem zavodu na Dobu, v katerih biva tudi 14 obsojencev. Taka nastanitev ni samo v nasprotju z veljavno zakonodajo in mednarodnimi konvencijami, ampak povzroča tudi številne konkretne težave: obsojenci prestajajo dolgoletne kazni pod nenehnim socialnim nadzorom in brez možnosti do intimnosti oz. umika, več je možnosti za konflikte in za razcvet podtalnih dejavnosti (izsiljevanje, preprodaja drog, nasilje itn.), težje je zagotavljati varnost in preprečevati neželena dogajanja med obsojenci ... To po eni strani ob vseh aktivnostih terja večje število paznikov in večji nadzor, po drugi strani pa so obsojenci, ko se vrata zaklenejo in pazniki odidejo, prepuščeni sami sebi.

Če ocenjujemo bivalne razmere z vidika potrebnih prostorskih zmogljivosti glede na trenutno število zaprtih oseb, lahko ugotovimo, da so te v večini zavodov premajhne (izjema sta zavod za ženske na Igu in Prezvgojni dom Radeče). Izrazito premajhne so v oddelkih pripora, kjer je 231 mest, glede na število pripornikov pa bi bilo potrebnih vsaj 120 mest več. V vseh treh dislociranih odprtih oddelkih (Rogoza, Ig, Slovenska vas) je skupaj na voljo 79 mest in če k temu prištejemo še 40 mest polodprtega oddelka Slovenska vas, dobimo 119 mest. Ocenjujemo, da bi lahko ob povečanju števila teh mest precej večje število obsojencev prestajalo kazen v odprtih oddelkih.

V večini zavodov tudi ni zadostnih dodatnih skupnih prostorov za delo, izobraževanje, rekreacijo in druge prostočasne dejavnosti.

V zavodih, predvsem pa v oddelkih zavodov, je zaradi pomanjkanja prostorov težko slediti predpisom, ki določajo, da morajo biti posamezne kategorije zaprtih oseb med seboj ločene (priporniki, obsojenci, upravno kaznovani, ženske, mladoletniki). Priporniki in upravno kaznovani praviloma bivajo v slabših razmerah kot obsojenci. Prostorska problematika je nenazadnje tudi velika ovira pri uresničevanju pravic zaprtih oseb z vidika zagotavljanja dela, zlasti pripornikom in upravno kaznovanim, ter omogočanja telesne aktivnosti in rekreacije.

Poseben problem je tudi zastarela in dotrajana oziroma pomanjkljiva oprema v bivalnih in drugih prostorih za zaprte osebe.

5. 3. 3. Aktivnosti za izboljšanje prostorskih in bivalnih razmer v zavodih

V letu 2000 je bila uprava v sodelovanju z zavodi dejavna v smeri izboljševanja bivalnih razmer zaprtih oseb. Večji del omejenih sredstev je bil porabljen za rekonstrukcijo in novo ureditev bivalnih prostorov ter za razdeljevalnico hrane 1. objekta oddelka Slovenska vas zavoda Dob. S to prenovo so bile zagotovljene dodatne bivalne zmogljivosti in izboljšane bivalne in druge razmere zaprtih oseb ter zaposlenih. Za izboljšanje sanitarnih razmer v zavodih so bile opravljene obnove kanalizacije, sanitarij in vodovodnih napeljav. V zavodu Ljubljana sta bili delno obnovljeni vodovodna napeljava in kanalizacija, v Celju so bili urejeni prostori za prhanje, v zavodu Maribor so bile obnovljene sanitarije za zaposlene, v oddelku Radovljica je bila prenovljena kopalnica, v oddelku Ig pa je bila opravljena generalna prenova kopalnice, pralnice in sanitarij. Zaradi dotrajanosti in preprečevanja propadanja objektov je bil poudarek tudi na obnovi streh. Na novo sta bila prekrita streha v oddelku Ig ter del strehe zavoda Ig. V oddelku Nova Gorica in v zavodu Ig je bila opravljena sanacija plinovodne napeljave za toplo vodo, v zavodu Ljubljana pa je bila obnovljena napeljava centralnega dela v upravnem delu. V oddelku Murska Sobota je bil zamenjan kotel za centralno ogrevanje, v oddelku Ig pa so ob tem zamenjali tudi napeljavo centralnega ogrevanja. V oddelku Rogoza so bile delno obnovljene električne napeljave.

V pripravi na realizacijo investicij smo leta 2000 pridobivali projektno dokumentacijo in sicer: projekt in lokacijsko dokumentacijo prizidka oddelka v Murski Soboti, projekt prenove kanalizacije in izgradnje čistilne naprave v zavodu Dob, projekt prenove kuhinje s spremljajočimi prostori v zavodu Celje, projekt priključka na javno kanalizacijo in zunanje ureditve oddelka Novo mesto ter lokacijsko dokumentacijo za dvigalo v zavodu Ljubljana. Začeli so se tudi postopki pridobivanja gradbenih dovoljenj za gradnjo prizidka v Murski Soboti ter za gradnjo priključkov na javno kanalizacijo v zavodu Ig in v Radečah.

Leta 2000 se je začela gradnja novega zavoda v Koprju. Z izgradnjo tega objekta bodo zagotovljeni novi nadomestni prostori za prostore v samostanu, ki so bili v postopku denacionalizacije vrnjeni nekdanjemu lastniku. Z novimi prostori se bodo za zaprte osebe in zaposlene zelo izboljšale tudi prostorske in druge razmere. Aktivnosti v letu 2000, povezane s to investicijo: pridobljena je bila projektna dokumentacija, urejena je bila novelacija investicijskega programa in sprememba lokacijske dokumentacije ter pridobljeno je bilo gradbeno dovoljenje. Dokončno je bil poravnani komunalni prispevek Mestni občini Koper, z uspešno izvedenima javnima razpisoma pa sta bila izbrana najugodnejši izvajalec gradnje in najugodnejši izvajalec strokovnega nadzora nad gradnjo. Ob izpolnjenih finančnih in drugih pogojih je izgradnja novega objekta predvidena v letu 2002 oziroma najkasneje v letu 2003.

6. SKLEP

Uprava bo v letu 2001 največ pozornosti namenila doslednemu izvajanju novega zakona v praksi, sprejemu preostalih podzakonskih predpisov, skrbi za enotno in zakonito obravnavo zaprtih oseb, zmanjševanju negativnih posledic prenapolnjenosti zavodov ter reševanju pereče prostorske problematike. Posebna pozornost bo namenjena tudi učinkovitejši organizaciji dela in poslovanja ter kadrovski problematiki.